

СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Број 130 Год. LXVI | Четврток, 30 септември 2010

Цена на овој број е 270 денари

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

СОДРЖИНА

	Стр.		Стр.
2651. Закон за јавна чистота (Пречистен текст).....	2	2656. Исправка на Одлуката за одобрување на користење на повластена тарифа за купопродажба на електрична енергија произведена во фотоволтаичен систем, на Друштвото за транспорт, промет и услуги ГЕО-ЛИНК ГРОУП ДООЕЛ Скопје, објавена во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 129/2010 од 28.09.2010 година.....	36
2652. Деловник на Собранието на Република Македонија (Пречистен текст)....	9		
2653. Указ бр. 11 од Претседателот на Република Македонија.....	32	2657. Исправка на Одлуката за одобрување на користење на повластена тарифа за купопродажба на електрична енергија произведена во фотоволтаичен систем, на Друштвото за внатрешна и надворешна трговија ПЕТРО М ДОО Илинден, објавена во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 129/2010 од 28.09.2010 година.....	36
2654. Правилник за изменување на Правилникот за видот на даночната пријава која во потполност или делумно може да се поднесе по пат на пренос на податоци во електронска форма и постапката за пренос.....	32		
2655. Правилник за дополнување на Правилникот за начинот, постапката и поблиските услови за одобрување на возни редови за нови линии и за промена на одобрени линии во меѓуопштинскиот и меѓународниот превоз на патници, издавање, продолжување и одземање на дозволата за одобрена линија, формата и содржината на образецот на дозволата и на возниот ред	36	2658. Правилник за критериумите во однос на просторните услови, објектите, материјално-техничката опрема и	

	Стр.		Стр.
стручниот кадар на овластените стручни технички сервиси и на правните лица за деконтаминација како и формата и содржината на барањето за издавање на лиценца и формата и содржината на лиценцата (*).....	36	2660. Правилник за критериуми за примена на извори на јонизирачко зрачење во медицината, ветеринарната медицина, фармацевтијата и стоматологијата (*).....	52
2659. Правилник за критериуми и мерки за заштита од јонизирачко зрачење за вршење на дејност со рендгенски апарати, акцелератори и други уреди кои произведуваат јонизирачко зрачење (*)	46	2661. Правилник за начинот на ракување, односно собирање, чување, кондиционирање, транспортирање и одлагање на радиоактивен отпад.....	71
		Огласен дел.....	1-80

ЗАКОНОДАВНО-ПРАВНА КОМИСИЈА НА СОБРАНИЕТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 2651.

Врз основа на член 17 од Законот за изменување и дополнување на Законот за јавна чистота („Службен весник на Република Македонија“ бр. 88/2010) Законодавно-правната комисија на Собранието на Република Македонија на седницата одржана на 23 септември 2010 година, го утврди Пречистениот текст на Законот за јавна чистота.

Пречистениот текст на Законот за јавна чистота ги опфаќа: Законот за јавна чистота („Службен весник на Република Македонија“ бр. 111/2008); Законот за изменување и дополнување на Законот на законот за јавна чистота („Службен весник на Република Македонија“ бр. 64/2009); Законот за изменување и дополнување на Законот за јавна чистота („Службен весник на Република Македонија“ бр. 88/2010) во кои е означено времето на нивното влегување во сила и примена и Исправката на Законот за изменување и дополнување на Законот за јавна чистота („Службен весник на Република Македонија“ бр. 114/2010).

Бр. 10-3746/17
28 септември 2010 година
Скопје

Претседател
Законодавно-правната комисија
на Собранието на Република
Македонија,
Благородна Дулиќ, с.р.

ЗАКОН ЗА ЈАВНА ЧИСТОТА (пречистен текст)

І. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредуваат условите и начинот на одржување на јавната чистота, правата и обврските на учесниците во одржувањето на јавната чистота, површините и објектите на кои се врши одржување на јавната чистота, собирање на смет и чистење на снег и мраз во зимски услови.

Член 2

Одржувањето на јавната чистота, собирањето на сметот и чистењето на снегот во зимски услови се дејности од јавен интерес од локално значење.

Член 3

Одржувањето на јавната чистота е континуиран процес кој обезбедува трајно и квалитетно чистење на јавните површини на јавните објекти, на отворените простори на јавните објекти и на дворните површини на колективните и индивидуалните објекти за домување, заради обезбедување на здрава и чиста животна средина.

Член 4

Одредбите на овој закон не се однесуваат на одржување на јавната чистота во вонредни околности и во услови на елементарни непогоди.

Член 5

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. „Одржување на јавната чистота“ е чистење (метење и миење) на јавни површини и отворени простори на јавни објекти, како и чистење на снег во зимски услови;
2. „Собирање на смет“ е отстранување на создадениот смет од одржувањето на јавната чистота на јавните површини и објектите и сместување во садови за смет;
3. „Смет“ е збир од отпадоци што се собираат при одржување на јавната чистота;
4. „Јавни површини и отворени простори на јавни објекти“ се улици, тротоари, велосипедски патеки, плоштади, кејови, подвозници, надвозници, мостови, паркиралишта, скалила кои ги поврзуваат површините на јавен сообраќај, градски паркови, парк-шуми, улични тревници, видиковци, гранични премини, аеродроми, железнички, автобуски, бензински и такси станици и други објекти на комуналната инфраструктура, јавни телефонски говорници, зоолошки градини, градски гробишта, сајмишта, пазари, магацини и складишта, спортско рекреативни објекти (стадиони, хиподроми, стрелишта), јавни капалишта и отворени простори околу други јавни објекти;
5. „Даватели на услуга“ се јавни претпријатија или правни лица на кои им е доверено извршувањето на работите на јавната чистота;
6. „Корисници на услуга“ се корисниците на јавните површини и на отворените простори на јавните објекти и
7. „Дворна површина“ е просторот околу колективните и индивидуалните објекти за домување и околу јавните објекти определени со урбанистички план.

II. УСЛОВИ И НАЧИН НА ОДРЖУВАЊЕТО НА ЈАВНАТА ЧИСТОТА

Член 6

Корисниците, односно сопствениците на отворени простори на јавните објекти и на дворните површини на колективните и индивидуалните објекти за домување се должни истите уредно да ги одржуваат на начин со кој не се нагредува и деградира просторот во урбаните средини и редовно да го отстрануваат сметот од истите.

Член 7

Одржувањето на јавната чистота и чистењето на снегот и мразот во зимски услови на јавните површини го врши јавно претпријатие за комунални услуги, основано од општината, општините во градот Скопје и градот Скопје.

Работите на одржувањето на јавната чистота, општината, општините во градот Скопје и градот Скопје можат со одлука на советот да ги отстапат на извршување на правно лице регистрирано за вршење на овие работи, согласно со закон.

Член 8

Правата и обврските меѓу општините, општините во градот Скопје и градот Скопје и правното лице од членот 7 став 2 на овој закон се уредуваат со договор кој содржи:

- вид и обем на работите,
- начин и рок на плаќање за извршување на работите и
- гаранција за исполнување на обврските од договорот и друго.

Договорот од ставот 1 на овој член може да се склучи најмногу за период од четири години.

Член 9

Одржувањето на јавната чистота на отворените простори на јавните објекти во државна, односно општинска сопственост го врши општината, општините во градот Скопје и градот Скопје, а на објекти во приватна сопственост и на дворните површини на колективните и индивидуалните објекти за домување и на дворните површини на јавните објекти го врши сопственикот на објектот.

Одржувањето на јавната чистота на отворените простории на граничните премини и аеродроми, го врши сопственикот, закупецот или концесионер на објектот, самостојно или со отстапување на вршење на работите на правни лица регистрирани за одржување на јавната чистота во согласност со закон.

Во колективните станбени згради одржувањето на јавната чистота се задолжува да ја врши куќниот совет.

Член 10

За поблиско уредување на односите за одржувањето на јавната чистота советот на општината, на општините во градот Скопје и Советот на градот Скопје донесува одлука.

Со одлуката од ставот 1 на овој член се регулира одржувањето на јавната чистота на јавните површини, начинот на користење на јавните површини и собирањето на сметот, чистење на снег и мраз, отстранувањето на предмети кои ја загрозуваат јавната чистота, како и мерките за спроведување на одлуката.

Член 11

Контролата на одржувањето на јавната чистота согласно со одлуката од членот 10 став 1 на овој закон ја вршат комунални редари.

Комуналните редари од ставот 1 на овој член треба да имаат најмалку средно образование.

Комуналните редари при вршењето на контролата задолжително носат службена облека и службена легитимација.

Службената легитимација од ставот 3 на овој член ја издава градоначалникот на општината, градоначалниците на општините во градот Скопје и градоначалникот на градот Скопје.

Бојата и кројот на службената облека, формата и содржината, како и начинот на издавањето и одземањето на службената легитимација на комуналните редари ги пропишува министерот за транспорт и врски.

Член 12

За вршење на работите на одржување на јавната чистота општините, општините во градот Скопје и градот Скопје секоја година донесуваат годишна програма која содржи: вид и обем на работите што треба да се извршат, финансиски средства, временски рокови за извршување на работите, динамика и начин на вршење на работите.

Програмата од ставот 1 на овој член содржи и обезбедување на јавни санитарни јазли и поставување на соодветни садови за фрлање на отпадоци на јавните површини и на отворените простори пред јавните објекти.

Начинот на поставување на соодветните садови за фрлање на отпадоци се уредува во одлуката од членот 10 на овој закон.

Службените лица во органите на општината, општините во градот Скопје и градот Скопје се должни како одговорни лица навремено и ефикасно да преземаат мерки за спроведување на одредбите од ставовите 2 и 3 на овој член.

III. ОБВРСКИ НА УЧЕСНИЦИТЕ ВО ОДРЖУВАЊЕТО НА ЈАВНАТА ЧИСТОТА

Член 13

Секое физичко и правно лице е должно да се грижи за одржувањето на јавната чистота.

Член 14

Заради обезбедување на јавна чистота на јавните површини е забрането:

- фрлање и оставање на отпадоци од градежен материјал (градежен шут), освен за места определени за таа намена,
- фрлање и оставање на хартија, опушоци, мастики, амбалажи, земја, отпадоци од растенија, песок и други отпадоци освен на местата определени за таа намена,
- оставање на стари предмети од домаќинство и смет од вршење на дејности покрај садовите за собирање на смет, освен на места определени од општината,
- палење, закопување и уништување на смет,
- оставање на фекални остатоци од домашни миленици и мртви животни, живина и птици во садови за отпад, освен за места определени за таа намена,
- колење на кокошки и друга живина и животни,

- испуштање на отпадни води и други течности од дворните места и објекти,
- истурање или испуштање на течности во садови за отпад, на улици, во канали, реки и езера,
- сечење, складирање, цепање на дрва, јаглен и слично, освен за места определени за таа намена,
- оставање на запрежни коли, трактори, земјоделски машини и алатки,
- чување и напасување на крупен добиток и живина,
- продажба и излагање на земјоделски и индустриски производи, освен за места определени за таа намена,
- превоз на песок, земја, цемент, глина, земјоделско гудре, сено, отпад или слични материјали без претходна подготовка и поклопување на материјалите со поклопец,
- вклучување во сообраќај на моторни, влечни и запрежни возила од стоваришта или градилишта со валкани тркала,
- поставување на урбана опрема и други подвижни и неподвижни предмети,
- поправање, сервисирање на возила и вршење на разни занаетчиски работи,
- оставање на нерегистрирани, хаварисани возила, приколки и камп приколки,
- мешање на бетон, малтер, освен на места што ќе ги определи општината,
- растурање на сметот од вреќи, контејнери и други видови садови за собирање смет,
- фрлање, односно оставање на смет до контејнер и други видови на садови за собирање на смет,
- фрлање смет од кој било кат од станбена зграда или кука, во двор,
- поставување на контејнери и други видови садови за собирање смет надвор од определени места за нивно поставување, согласно со нивната намена,
- палење и уништување на садовите за собирање смет,
- уништување на урбаната и друга опрема (клупи, фонтани, билборди, опрема на детски игралишта),
- плукање или секнење нос на јавни површини,
- лепење на плакати на кое било јавно место, освен за места определени за таа намена и
- вршење на физиолошки потреби.

Член 15

Сопственикот, односно лицето кое управува со јавен објект е должен да ја одржува јавната чистота во јавниот објект и неговата дворна површина, при што треба да обезбеди:

- редовно чистење и одржување на просториите во објектот,
- садови за фрлање на отпадоци и
- инсталациите во санитарните јазли да бидат исправни и чисти и да обезбеди тоалетна хартија, машини за сушење на раце или хартија во секое време.

Член 16

Во внатрешноста, односно ходниците на јавните објекти забрането е фрлање на отпадоци, плукање, фрлање на отпушоци, мастики и други предмети или внесување на домашни миленичиња, освен со одобрение од управителот на јавниот објект.

Член 17

На јавни објекти и на колективни и индивидуални станбени и деловни објекти забрането е испишување графити, поставување на светлечки реклами и видео билборди како и лепење на плакати.

По исклучок од ставот 1 на овој член, на места и објекти определени за таа намена од страна на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје, можат да се поставуваат светлечки реклами, видео билборди и да се лепат плакати.

Член 18

Правните и физичките лица сопственици на објекти, односно сопственици и корисници на отворените простори на јавни објекти што се за редовна употреба на овие објекти се должни тие простори редовно да ги одржуваат на тој начин што нема да создаваат смет и други отпадоци, како и да го одржуваат зеленилото на тие простори.

Член 19

Заради обезбедување на јавна чистота на отворените простории на јавните објекти е забрането:

- фрлање и оставање на предмети од домаќинства, лисја, гранки и корења од растенија, песок, отпадоци од градежен материјал, разни видови на амбалажа и други отпадоци,
- оставање на смет од вршење на дејности на правни и физички лица покрај садовите за собирање на смет,
- палење, закопување и уништување на смет,
- оставање мртви животни, живина и птици,
- испуштање на отпадни води и други течности од дворните места и објекти,
- миене на возила и камп приколки, предмети од домаќинства и предмети од правни лица,
- сечење, складирање на дрва, јаглен и слично,
- производство, печење на вар и дрвен јаглен, како и складирање и чување на градежен материјал без издадена дозвола од надлежен орган,
- поправање, сервисирање на возила и вршење на разни занаетчиски работи,
- оставање на нерегистрирани, хаварисани возила, приколки и камп приколки и
- оставање измет од домашни животни и миленичиња.

Член 20

Организаторите на јавни манифестации (културни, спортски и други) на митинзи, прослави и други собири се должни веднаш по завршувањето на манифестацијата, односно собирот да го соберат сметот направен од учесниците на манифестацијата, односно собирот и да го остават на определено место за таа намена.

При посета на излетнички места посетителите се должни при заминувањето од излетничкото место да го соберат сметот и да го остават на определено место предвидено за таа намена.

Член 21

Корисниците на инсталациите во јавните санитарни јазли и во санитарните јазли во јавните објекти, заради обезбедување на јавната чистота се должни по користењето на истите задолжително да пуштаат вода.

Член 22

Во зимски услови при снежни врнежи општините, општините во градот Скопје и градот Скопје се должни да го исчистат снегот од јавните површини најдоцна во рок од 6 часа од почетокот на снежните врнежи.

Во зимски услови при снежни врнежи сите сопственици, односно корисници на јавни објекти се должни веднаш да започнат со чистење на снегот на отворените простори пред јавните објекти, со што ќе се обезбеди непречен пристап до објектите.

Член 23

Сите сопственици, односно корисници на објекти се должни сметот редовно да го собираат и оставаат на места определени за таа намена.

Правните лица што ги вршат работите на одржување на јавната чистота се должни сметот од јавните површини редовно да го собираат и остават на места определени за таа намена.

IV. СРЕДСТВА ЗА ОДРЖУВАЊЕ НА ЈАВНАТА ЧИСТОТА**Член 24**

За одржување на јавната чистота се плаќа надоместок.

Висината на надоместокот од ставот 1 на овој член ја утврдува советот на општината, советите на општините во градот Скопје и Советот на градот Скопје во зависност од изграденоста, уреденоста на јавните површини и потребата-обемот за одржувањето на јавните површини на нивното подрачје.

Советот на општината, советите на општините во градот Скопје и Советот на градот Скопје ја утврдува мерната единица по која би се наплаќал надоместокот од ставот 1 на овој член.

Член 25

Наплатата на надоместокот за одржување на јавната чистота се врши преку доставување на сметка за собирање и транспортирање на комуналниот отпад и на другите видови неопасен отпад, кој се прикажува одвоено на сметката.

По исклучок од ставот 1 наплатата на надоместокот за одржување на јавната чистота може да се наплатува и одвоено преку доставување на посебна сметка до корисниците на услугата, кога одржувањето на јавната чистота го врши правно лице различно од лицето кое врши собирање и транспортирање на комуналниот и на други видови на неопасен отпад.

Средствата собрани од надоместокот за одржување на јавната чистота се приход на општината, општините во градот Скопје и градот Скопје и се користат за финансирање на работите на јавната чистота.

V. НАДЗОР**Член 26**

Надзор над спроведувањето на овој закон и пропишите донесени врз основа на овој закон врши органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на комуналните работи.

Инспекцискиот надзор го вршат општинските комунални инспектори, комуналните инспектори на општините во градот Скопје, односно комуналните инспектори на градот Скопје.

Државниот комунален инспекторат врши инспекциски надзор над одржувањето на јавната чистота на отворените простори на граничните премини и аеродромите и во случаи кога општините, општините во градот Скопје, односно градот Скопје немаат овластено комунален инспектор. Во случаите кога инспекцискиот надзор го врши Државниот комунален инспекторат, бидејќи нема овластено комунален инспектор, инспекцискиот надзор се врши на сметка на општината, општините во градот Скопје односно Градот Скопје.

Комуналните инспектори на градот Скопје инспекцискиот надзор го вршат на јавните површини и на отворените простори на јавните објекти кои се од јавен интерес од локално значење на градот Скопје согласно со закон.

Комуналните инспектори на општините во градот Скопје инспекцискиот надзор го вршат на јавните површини и на отворените простори на јавните објекти кои се од јавен интерес од локално значење на соодветната општина во градот Скопје согласно со закон.

При вршењето на инспекцискиот надзор општинскиот комунален инспектор, комуналниот инспектор на општините во градот Скопје односно комуналниот инспектор на градот Скопје проверува дали:

- редовно се одржува јавната чистота на јавните површини од Јавното претпријатие или правното лице на кое му се доверени работите на одржувањето на јавната чистота,
- се одржува јавната чистота на отворените простори на јавните објекти и на дворните површини на колективните и индивидуалните објекти за домување,
- се чисти снегот,
- се обезбедени садови за фрлање на отпадоци во внатрешноста, односно ходниците на јавните објекти и во санитарните јазли,
- при одржување на јавни манифестации е отстранет сметот и
- на излетнички места е отстранет сметот.

Член 27

При вршењето на инспекцискиот надзор општинскиот комунален инспектор, комуналниот инспектор на општините во градот Скопје односно комуналниот инспектор на градот Скопје за утврдените неправилности составува записник и донесува решение со определување на рок за отстранување на неправилностите.

Против решението на општинскиот комунален инспектор, комуналниот инспектор на општините во градот Скопје односно комуналниот инспектор на градот Скопје може да се поднесе жалба до министерот надлежен за вршење на работите од областа на комуналните работи во рок од осум дена од денот на доставување на решението.

Жалбата не го одлага извршувањето на решението.

Член 28

Ако во рокот определен во членот 27 став 2 од овој закон лицето не постапи по решението на општинскиот комунален инспектор, комуналниот инспектор на општините во градот Скопје односно комуналниот инспектор на градот Скопје отстранувањето на сметот, односно чистењето на снегот ќе го изврши давателот на услугата на сметка на лицето наведено во решението.

Член 28-а

Надзорот над законитоста на работата на органите на општината, на органите на општините во градот Скопје и на органите во градот Скопје го врши органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на комуналните работи, за работите од нивна надлежност кои се однесуваат на одржувањето на јавната чистота.

При вршење на надзорот од став 1 на овој член, органот на државната управа за вршење на работите од областа на комуналните работи ги врши следниве работи:

1) ја следи законитоста на работата на органите на општината, општините во градот Скопје и градот Скопје и презема мерки, активности и поднесува иницијативи за остварување на нивните надлежности;

2) им укажува на органите на општините, на општините во градот Скопје и градот Скопје на пречекорувањето на нивните надлежности утврдени со овој закон и предлага соодветни мерки за надминување на таа состојба;

3) укажува на определени материјални и процедурални недостатоци во работата на органите на општините, на општините во градот Скопје и градот Скопје кои би можеле да го оневозможат вршењето на работите утврдени со овој закон;

4) дава препораки за доследно спроведување на надлежностите за работите кои треба да ги вршат општините, општините во градот Скопје и градот Скопје, согласно со овој закон, а на нивно барање;

5) го следи навременото донесување на актите од општината, општините во градот Скопје и градот Скопје;

6) дава мислење и стручна помош на барање на органите на општината, општините во градот Скопје и градот Скопје по предлог на актите кои произлегуваат од овој закон;

7) го следи остварувањето на јавноста во работата на органите на општината, општините во градот Скопје и градот Скопје од аспект на редовно, навремено, вистинито и целосно известување на граѓаните за работите утврдени со овој закон и

8) навремено ги известува органите на општината, општините во градот Скопје и градот Скопје за констатираните состојби во нивната работа и за преземените мерки при вршењето на надзорот.

За преземените мерки и активности од став 2 на овој член органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на комуналните работи ги информира органите на општината, општините во градот Скопје и градот Скопје.

VI. ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ**Член 29**

Глоба во износ од 2.000 до 4.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правното лице, ако:

1) не обезбеди редовно и квалитетно одржување на јавната чистота и чистење на снегот на јавни површини во зимски услови (член 7) и

2) постапува спротивно на одредбите од членот 14 алинеи 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 и 20 на овој закон.

Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност за прекршокот од ставот 1 на овој член ќе му се изрече и на одговорното лице во правното лице.

Член 29-а

Глоба во износ од 600 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на службеното лице во правното лице кое ќе издаде потврда без извршена општокорисна работа од страна на лицето упатено на извршување општокорисната работа (член 40 став 5).

Член 30

Глоба во износ од 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на службеното лице ако постапува спротивно на членот 12 од овој закон.

Членот 31 е избришан.

Член 32

Глоба во износ од 2.000 до 3.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правното лице кое е сопственик или управува со јавен објект, ако не постави садови за фрлање на отпадоци и не обезбеди исправни инсталации во санитарните јазли на објектот, нема тоалетна хартија, машини за сушење раце или хартија во секое време (член 15).

Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност за прекршок од ставот 1 на овој член ќе му се изрече и на одговорното лице во правното лице.

Член 33

Глоба во износ од 50 евра во денарска противвредност во мандатна постапка ќе му се изрече на физичко лице, ако:

- постапува спротивно на одредбите од членот 14 на овој закон,

- фрла отпадоци, отпушоци, мастики и други предмети, плука или внесува домашни миленичиња без одобрение на надлежен орган во внатрешноста, односно во ходниците на јавните објекти (член 16),

- на јавни објекти испишува графити, црта или лепи плакати (член 17),

- постапува спротивно на одредбите од членот 19 на овој закон и

- постапува спротивно на одредбите од членовите 20 став 2 и 21 на овој закон.

Член 34

Глоба во износ од 1.000 до 2.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правното лице ако постапува спротивно на членовите 18 и 19 од овој закон.

Глоба во износ од 1.000 до 2.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на трговец поединец ако постапува спротивно на членовите 18 и 19 од овој закон.

Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност за прекршок од ставот 1 на овој член ќе му се изрече и на одговорното лице во правното лице.

Член 35

Глоба во износ од 2.000 до 3.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на правното лице ако постапува спротивно на членот 20 од овој закон.

Глоба во износ од 2.000 до 3.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на трговец поединец ако постапува спротивно на членот 20 од овој закон.

Членот 36 е избришан.

Член 37

Глоба во износ од 500 до 1000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на правното лице сопственик односно корисник на јавен објект ако не го исчисти снегот од отворениот простор пред јавниот објект (член 22 став 2).

Глоба во износ од 100 евра во денарска противвредност за прекршок од ставот 1 на овој член ќе му се изрече и на одговорното лице во правното лице.

Член 38

Кога општинскиот комунален инспектор, комуналниот инспектор на општините во градот Скопје, комуналниот инспектор на градот Скопје и униформираниот полициски службеник ќе утврдат дека е сторен прекршок од членовите 29, 29-а, 32, 34 и 35 на овој закон ќе поднесе барање за поведување на прекршочна постапка до надлежниот суд, а кога ќе утврдат дека е сторен прекршок од членовите 30 и 37 на овој закон ќе поднесе барање за поведување на прекршочна постапка пред Комисијата за одлучување по прекршоци во Министерството за транспорт и врски.

За прекршоците од ставот 1 на овој член, пред поднесување на барање за поведување на прекршочна постапка пред надлежен суд, односно пред Комисијата за одлучување по прекршоци во Министерството за транспорт и врски, општинскиот комунален инспектор, комуналниот инспектор на општините во градот Скопје, комуналниот инспектор на градот Скопје и униформираниот полициски службеник ќе спроведат постапка на порамнување.

Кога општинскиот комунален инспектор, комуналниот инспектор на општините во градот Скопје, комуналниот инспектор на градот Скопје и униформираниот полициски службеник ќе констатираат прекршок од ставот 1 на овој член составуваат записник во кој се забележуваат битните елементи на прекршокот, времето, местото и начинот на сторување на прекршокот, описот на дејствието на прекршокот и лицата затекнати на самото место. Записникот го потпишува овластеното службено лице и сторителот. Ако сторителот го признае прекршокот службеното лице ќе му издаде платен налог заради наплата на глобата за прекршокот.

Со потписот на платниот налог се смета дека сторителот на прекршокот се согласува да ја плати изречената глоба.

Сторителот на прекршокот од став 1 на овој член е должен да ја плати глобата во рок од осум дена од денот на приемот на платниот налог на сметка на Буџетот на Република Македонија означена во платниот налог. Сторителот кој ќе ја плати глобата во рокот утврден во овој став ќе плати само половина од изречената глоба.

Доколку сторителот на прекршокот одбие да се потпише на платниот налог општинскиот комунален инспектор, комуналниот инспектор на општините во градот Скопје, комуналниот инспектор на градот Скопје и униформираниот полициски службеник ќе евидентираат дека лицето одбило да се потпише и истите ќе се потпишат со полно име и презиме на платниот налог.

Ако сторителот на прекршокот од став 1 на овој член не ја плати глобата во рокот утврден во платниот налог инспекторите, односно униформираниот полициски службеник ќе поднесат барање за поведување на прекршочна постапка пред надлежен суд односно пред Комисијата за одлучување по прекршоци во Министерството за транспорт и врски.

Општинскиот комунален инспектор, комуналниот инспектор на општините во градот Скопје, комуналниот инспектор на градот Скопје и униформираниот полициски службеник се должни да водат евиденција за прекршочните постапки за порамнување.

Член 39

Кога општинскиот комунален инспектор, комуналниот инспектор на општините во градот Скопје, комуналниот инспектор на градот Скопје, односно униформираниот полициски службеник и комуналниот редар ќе утврдат дека е сторен прекршок од член 33 на овој закон, на сторителот ќе му врачи покана за плаќање на глобата во рок од осум дена од денот на врачувањето на поканата.

Ако сторителот не го плати предвидениот износ на глобата согласно со рокот од ставот 1 на овој член општинскиот комунален инспектор, комуналниот инспектор на општините во градот Скопје, комуналниот инспектор на град Скопје, односно униформираниот полициски службеник ќе поднесе барање за поведување прекршочна постапка пред Комисијата за одлучување по прекршоци во Министерството за транспорт и врски.

Комисијата од ставот 2 на овој член ја формира министерот за транспорт и врски и е составена од два члена и претседател.

Членовите на Комисијата имаат завршено високо образование и работно искуство најмалку од две години, а претседателот е дипломиран правник со положен правосуден испит и работно искуство најмалку од четири години.

Во случај на водење на прекршочна постапка Комисијата од ставот 2 на овој член може да изрече глоба најмногу во трикратен износ од утврдениот со одредбите на членовите наведени во ставот 1 на овој член.

Ако сторителот на прекршокот од ставот 1 на овој член не ја плати глобата во рокот предвиден во ставот 1 на овој член комуналниот редар е должен да поднесе предлог до општинскиот комунален инспектор, комуналниот инспектор на општините во градот Скопје, комуналниот инспектор на градот Скопје, за покренување на прекршочна постапка пред Комисијата за одлучување по прекршоци.

Доколку сторителот на прекршокот е малолетник во тој случај се постапува согласно со Законот за Малолетничка правда.

Член 39-а

Доставувањето на известувањата и одлуките на Комисијата за одлучување по прекршоци се врши согласно со одредбите од Законот од општата управна постапка.

Ако живеалиштето на лицето на кое известувањето или одлуката треба да му се достави е непознато за органот чије писмено се доставува, Комисијата за одлучување по прекршоците ќе го истакне известувањето односно одлуката на огласна табла во Министерството за транспорт и врски и со истекот на осум дена од денот на истакнувањето на огласната табла во Министерството за транспорт и врски ќе се смета дека доставувањето е уредно.

Член 40

За прекршоците од член 33 на овој закон општинскиот комунален инспектор, комуналниот инспектор на општините во градот Скопје односно комуналниот инспектор на градот Скопје, униформираниот полициски службеник и комуналниот редар се должни на сторителот на прекршокот да му предложат постапка за порамнување пред да поднесат барање за прекршочна постапка.

Кога сторителот на прекршокот е согласен за поведување на постапка за порамнување, општинскиот комунален инспектор, комуналниот инспектор на општините во градот Скопје односно комуналниот инспектор на градот Скопје, униформираниот полициски службеник и комуналниот редар составуваат записник во кој се забележуваат битните елементи на прекршокот, времето, местото и начинот на сторување на прекршокот, описот на дејствието на прекршокот и лицата зафатени на самото место.

Во записникот се утврдува начинот на кој ќе се отстранат штетните последици од прекршокот, како и начинот на надминување на последиците од сторување на прекршокот.

Општинскиот комунален инспектор, комуналниот инспектор на општините во градот Скопје односно комуналниот инспектор на градот Скопје, униформираниот полициски службеник и комуналниот редар можат да му предложат на сторителот надминување на последиците од прекршокот да се стори со вршење или сторување на општокорисна работа во траење од најмалку 24 работни часа или доделување на средства за вршење на општокорисна работа на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје. Собраните средства се користат наменски за одржување на јавната чистота.

Доколку сторителот на прекршокот од став 1 на овој член прифати да врши општокорисна работа, должен е истата да ја изврши во рок од 30 дена од денот на упатувањето за вршење на општокорисна работа и во рок од три дена по извршувањето да достави потврда за извршената општокорисна работа до инспекторот, односно униформираниот полициски службеник или комуналниот редар што го упатил на општокорисна работа. Потврдата ја издава овластено лице на Јавното претпријатие за одржување на јавна чистота или на правното лице за одржување на јавна чистота, врз основа на писмен извештај потпишан од лицето што врши контрола при извршување на општокорисна работа.

Доколку сторителот на прекршокот од став 1 на овој член прифати да додели средства за вршење на општокорисна работа е должен истите да ги додели во рок од 30 дена од денот на прифаќањето и во рок од три дена од денот на доделувањето на средствата да достави доказ до инспекторот, односно униформираниот полициски службеник или комуналниот редар. Доколку сторителот на прекршокот не достави потврда за извршена општокорисна работа во определениот рок или не додели средства за вршење на општокорисната работа, општинскиот комунален инспектор, комуналниот инспектор на општините во градот Скопје, комуналниот инспектор на град Скопје и униформираниот полициски службеник ќе поднесат барање за поведување на прекршочна постапка пред Комисијата за одлучување по прекршоци во Министерството за транспорт и врски.

Министерот за транспорт и врски го утврдува видот, висината и чинењето на општокорисната работа за секој прекршок одделно, како и начинот на нејзиното извршување во согласност со министерот за правда. Висината на средствата наменети за општокорисна работа не може да биде повисока од висината на пропишаната глоба за прекршокот при што вредноста на 1 час општокорисна работа изнесува најмалку 50, а најмногу 125 денари во зависност од видот и сложеноста на општокорисната работа.

Јавното претпријатие за одржување на јавна чистота или правното лице за одржување на јавна чистота е должно да води регистар за вршење на општокорисна работа.

Формата, содржината на образецот и начинот на водење на регистарот за вршење на општокорисна работа ја пропишува министерот за транспорт и врски.

Општинскиот комунален инспектор, комуналниот инспектор на општините во градот Скопје односно комуналниот инспектор на градот Скопје, униформираниот полициски службеник и комуналниот редар се должни да водат евиденција за покренатите постапки за порамнување и за нивниот исход.

Член 40-а

Прекршочната постапка за прекршоците предвидени со членот 33 од овој закон не може да се поведе ниту да се води ако поминат три години од денот кога е сторен прекршокот.

Член 40-б

Изречената прекршочна санкција за прекршоците од членот 33 на овој закон не може да се изврши ако од денот на правосилноста на одлуката со која е изречена глобата за прекршокот поминале две години.

Членот 41 е избришан.

Членот 42 е избришан.

Член 42-а

Средствата од глобите изречени во мандатна постапка од страна на комуналните редари, општинските комунални инспектори на општините, комуналните инспектори на општините во градот Скопје и на градот Скопје, како и средствата од глоби изречени во прекршочна постапка поведена по барање од општинските комунални инспектори на општините, комуналните инспектори на општините во градот Скопје и на градот Скопје, се приход на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје.

Средствата од глобите изречени во мандатна постапка и средствата од глоби изречени во прекршочна постапка поведена по барање на униформираниите полициски службеници се приход на Буџетот на Република Македонија.

VII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 43

(член 43 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 111/2008)

Поблиските прописи предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од три месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 44

(член 44 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 111/2008)

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за одржување на јавната чистота, собирање и транспортирање на комуналниот цврст и технолошки отпад („Службен весник на Република Македонија“ број 37/98).

Член 45

(член 16 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 88/2010)

Прекршочните постапки започнати пред денот на влегувањето во сила на овој закон продолжуваат да се водат според одредбите од овој закон.

2652.

Врз основа на член 27 од Деловник за изменување и дополнување на Деловникот на Собранието на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 119/2010) Законодавно-правната комисија на Собранието на Република Македонија на седницата одржана на 23 септември 2010 година, го утврди Пречистениот текст на Законот за јавна чистота.

Пречистениот текст на Деловникот на Собранието на Република Македонија ги опфаќа: Деловникот на Собранието на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 91/2008) Деловник за изменување и дополнување на Деловникот на Собранието на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 119/2010) во кои е означено времето на нивното влегување во сила и примена и Одлука на Уставен суд на Република Македонија У.бр. 259/2008 („Службен весник на Република Македонија“ број 14/2010).

Бр. 10-3746/19
29 септември 2010 година
Скопје

Претседател
на Законодавно-правната комисија
на Собранието на Република
Македонија,
Благородна Дулиќ, с.р.

**ДЕЛОВНИК
НА СОБРАНИЕТО НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА
(Пречистен текст)**

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ**Член 1**

Со овој деловник се уредуваат организацијата и функционирањето на Собранието на Република Македонија (Собрание) и на работните тела на Собранието (работни тела).

Работните тела, во согласност со одредбите на овој деловник, можат да донесуваат деловник за својата работа.

Член 2

Седниците на Собранието и на работните тела се јавни.

Собранието и неговите работни тела можат да одлучат да работат без присуство на јавноста, под услови утврдени со Уставот и со овој деловник.

Член 3

Во работата на Собранието службен јазик е македонскиот јазик и неговото кирилско писмо.

Граѓани на други држави, кои се поканети да учествуваат во работата на Собранието или да се обратат на Собранието имаат право да зборуваат на својот јазик.

Говорот одржан на јазик различен од македонскиот јазик, задолжително се преведува на македонски јазик.

Член 4

Собранието за сите прашања одлучува со јавно гласање.

Собранието со тајно гласање може да одлучува само за избори, именувања или разрешувања на носители на јавни и други функции.

Собранието може да одлучи гласањето да биде тајно по предлог на претседателот на Собранието или на еден пратеник чие барање го поддржуваат десет пратеници.

Член 5

Собранието е во постојано заседание.

Одморот на Собранието трае од 1 до 31 август.

Претседателот на Собранието може и за време на одморот да свика седница на Собранието.

Член 6

Претседателот на Собранието го претставува Собранието.

Член 7

Собранието има печат.

Печатот на Собранието има тркалезна форма. Во средината на печатот е грбот на Република Македонија, а околу него е натписот: "Република Македонија - Собрание на Република Македонија - Скопје".

Член 8

Одредбите на овој деловник соодветно се применуваат во работата на Собранието во случај на воена или вонредна состојба, доколку со Уставот или со овој деловник поинаку не е определено.

II. КОНСТИТУИРАЊЕ НА СОБРАНИЕТО**1. Конститутивна седница на Собранието и верификација на мандатот на пратениците****Член 9**

Доколку првата седница на Собранието не ја свика претседателот на заминување, седницата се одржува на дваесет и првиот ден од завршувањето на изборите, во 10,00 часот, а ја свикува најстариот по години избран пратеник, ако и тој одбие да ја свика, тоа право преминува редоследно на наредниот по години избран пратеник, се до избраниот пратеник кој ќе се согласи да ја свика првата седница.

Пратеникот кој ја свикал првата седница, претседава со седницата на Собранието (во натамошниот текст: претседавач), додека новоизбраниот претседател или еден од потпретседателите не ја преземе должноста.

Член 10

Претседавачот со првата седница назначува двајца од избраните пратеници кои по потреба го заменуваат во претседавањето со седницата.

Претседавачот со прозивка на избраните пратеници го утврдува бројот на присутните избрани пратеници.

Собранието може да се конституира ако на седницата присуствуваат мнозинство на избраните пратеници.

Откако ќе се утврди кворумот, се избираат претседател и членови на Верификационата комисија на Собранието (во натамошниот текст: Верификациона комисија).

Член 11

Мандатот на пратениците Собранието го верифицира на конститутивната седница по предлог од Верификационата комисија.

Член 12

Верификационата комисија ја избира Собранието на конститутивната седница, по предлог од претседавачот.

Верификационата комисија се состои од претседател и четворица членови, од редот на пратениците кои припаѓаат на различни политички партии застапени во Собранието.

Член 13

Врз основа на извештајот на Државната изборна комисија за избор на секој пратеник, Верификационата комисија на Собранието му поднесува писмен извештај со предлог за верификација на мандатот на секој пратеник одделно.

Член 14

Собранието го претресува и гласа во целина по извештајот на Верификационата комисија.

Ако Верификационата комисија го оспори изборот на одделен пратеник, на Собранието му предлага да ја одложи верификацијата на неговиот мандат. За секој таков предлог Собранието расправа и одлучува одделно.

Член 15

Собранието може да ја одложи верификацијата на мандатот на пратеник и со заклучок да побара Државната изборна комисија да ги изврши потребните согледувања, заради проверка на законитоста и правилноста на спроведениот избор и во рок од 30 дена за тоа да го известат Собранието.

Член 16

До добивањето на известувањето на Државната изборна комисија, пратеникот чија верификација на мандатот е одложена, нема право да присуствува на седниците на Собранието.

Член 17

Верификацијата на мандатот на пратеници кои станале пратеници од листата на кандидати за остатокот од мандатот, Собранието ја врши на првата наредна седница врз основа на извештајот на Државната изборна комисија, а по предлог од Комисијата за деловнички и мандатно-имунитетни прашања.

Член 18

Со верификацијата на мандатот, пратеникот се стекнува со права и должности утврдени со Уставот, со закон и со овој деловник.

Член 19

На пратеникот на кој му е верифициран мандатот му се издава легитимација и картичка за електронско гласање.

Во легитимацијата се внесува правото на имунитет и другите права што можат да се остварат врз основа на функцијата пратеник.

Поблиски прописи за содржината, обликот и начинот на издавање на легитимациите на пратениците, како и за евиденцијата на издадените легитимации донесува претседателот на Собранието.

За издавање на легитимациите и за евиденцијата на издадените легитимации, се грижи генералниот секретар на Собранието.

2. Избор на Комисија за прашања на изборите и именувањата**Член 20**

Собранието на конститутивната седница, по предлог од најмалку десет пратеници, избира Комисија за прашања на изборите и именувањата.

Во Комисијата се обезбедува соодветна застапеност на пратениците од политичките партии застапени во Собранието.

3. Избор на претседател и потпретседатели на Собранието**Член 21**

Собранието од редот на пратениците избира претседател и потпретседатели на Собранието.

Бројот на потпретседателите го утврдува Собранието по предлог од претседателот на Собранието. Потпретседателите се избираат од редот на пратениците кои припаѓаат на различни политички партии застапени во Собранието.

Еден од потпретседателите се избира од редот на пратениците кои припаѓаат на политичката партија застапена во Собранието која е најголема опозициона партија.

Член 22

Кандидат за претседател на Собранието може да предлага Комисијата за прашања на изборите и именувањата или најмалку 20 пратеници.

Пратеник може да биде предлагач само на еден кандидат за претседател на Собранието.

Член 23

Предлозите за кандидат за претседател на Собранието се поднесуваат во писмена форма на седницата на Собранието и содржат име и презиме на кандидатот со биографски податоци и образложение, како и имињата и презимињата на пратениците кои го поднесуваат предлогот и нивни своерачни потписи.

Редоследот на кандидатите за претседател на Собранието се утврдува според азбучниот ред на нивните презимиња.

Член 24

Со гласањето за избор на претседател на Собранието раководи претседавачот.

Ако Собранието одлучи претседателот на Собранието да се избира со тајно гласање, на претседавачот при изборот му помагаат генералниот секретар на Собранието и тројца пратеници кои ги избира Собранието на предлог на претседавачот, од редот на пратениците кои припаѓаат на различни политички партии застапени во Собранието.

Член 25

Пратеникот има право да гласа само за еден од предложените кандидати за претседател на Собранието. Ако пратеникот гласа за повеќе кандидати за претседател на Собранието, неговото гласање се смета за неважечко.

Член 26

За претседател на Собранието е избран кандидатот кој добил мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Ако за претседател е предложен еден кандидат и ако при првото гласање не го добие потребното мнозинство гласови, се повторува целата изборна постапка.

Ако за претседател се предложени двајца кандидати и ако на првото гласање ниту еден од кандидатите не го добие потребното мнозинство гласови, гласањето се повторува.

Ако за претседател на Собранието се предложени тројца или повеќе кандидати, гласањето се повторува за двајцата кандидати кои добиле најголем број гласови на првото гласање.

Ако меѓу кандидатите со најголем број гласови има кандидати со ист број гласови, гласањето се повторува за сите кандидати со најголем број гласови.

Ако и на повторното гласање ниту еден од кандидатите не го добие потребното мнозинство гласови, се повторува целата изборна постапка.

Член 27

Одредбите на овој деловник што се однесуваат на предлагањето на кандидати и изборот на претседател на Собранието, се применуваат и на предлагање на кандидати и избор на потпретседатели на Собранието.

Член 28

За потпретседател на Собранието е избран кандидатот кој добил мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Ако за потпретседател се предложени повеќе кандидати од бројот кој се избира, а не е избран предвидениот број, ќе се повтори гласањето за избор на оној број потпретседатели кои не се избрани и тоа меѓу кандидатите кои добиле најголем број гласови.

Ако и при повторното гласање не е избран предвидениот број на потпретседатели, се повторува постапката за избор на оној број потпретседатели кои не се избрани.

Ако се предложени онолку кандидати колку што е потребно да се избераат, а не е избран предвидениот број, се повторува целата изборна постапка за оној број потпретседатели кои не се избрани.

III. ПРАВА И ДОЛЖНОСТИ НА ПРАТЕНИЦИТЕ

1. Присуство на седница и учество во работата на Собранието

Член 29

Пратеникот има право и должност да присуствува на седниците на Собранието и да учествува во работата и во одлучувањето.

Член 30

Пратеникот кој е спречен да присуствува на седницата на Собранието, е должен за тоа да го извести претседателот на Собранието до почетокот на седницата.

Член 31

Претседателот на Собранието го повикува и го информира пратеникот кој три пати еднопруго не присуствувал на седниците, а не го известил претседателот на Собранието за своето отсуство.

За секое натамошно неоправдано отсуство, претседателот на Собранието го опоменува пратеникот и за тоа ја известува Комисијата за прашања на изборите и именувањата и координаторот на пратеничката група.

На пратеникот кој отсуствува најмалку три пати еднопруго од седниците на Собранието, а за тоа не го известил претседателот на Собранието, му се одбива 5% од платата за секој ден отсуство, за што акт донесува Комисијата за прашања на изборите и именувањата.

Член 32

За присуство на пратениците на седниците се води евидентен лист што е отворен во текот на одржување на седницата, а на крајот од работниот ден се предава на претседателот на Собранието.

Право на патни и дневни трошоци имаат само пратениците кои се запишале во евидентниот лист.

За редовноста на пратениците, претседателот на Собранието го известува Собранието, на секои шест месеца.

За водењето на евидентниот лист се грижи генералниот секретар на Собранието.

2. Пратенички групи

Член 33

Во Собранието се основаат пратенички групи.

Пратеничката група ја сочинуваат најмалку пет пратеника кои припаѓаат на една или на повеќе политички партии.

Пратеникот може да биде член само на една пратеничка група.

Пратеничката група определува координатор на пратеничката група и до двајца заменици.

Пратеничката група на претседателот на Собранието му доставува список потпишан од секој член на групата, координаторот и неговиот заменик.

Пратеничката група има право на стручна помош и право да користи посебна просторија, согласно со бројот на пратениците.

За промената на составот на пратеничката група, на координаторот и на неговиот заменик, се известува претседателот на Собранието, кој за тоа ги известува пратениците.

3. Право на информирање на пратениците и обезбедување услови за вршење на функцијата пратеник

Член 34

На пратениците им се доставуваат службените публикации што ги издава Собранието и информативни и документациони материјали што се доставуваат до Собранието, заради нивно целосно информирање во печатена или електронска форма.

Пратеникот има право да бара и да добие известување од генералниот секретар на Собранието за прашања што се од значење за вршење на пратеничката функција.

Пратеникот има право да бара и да добие известување и стручна помош од Службата на Собранието за прашања што се во врска со работата на Собранието и на работните тела.

Пратеникот има право да ја користи библиотеката и документацијата на Собранието за извршување на неговите права и должности.

Член 35

Пратениците имаат право да ги користат просторите во Собранието, што им се дадени на располагање за работа и состаноци, согласно со актот за внатрешниот ред на Собранието, што го донесува претседателот на Собранието.

Член 36

Пратениците можат да се организираат во Клубот на пратеници.

Организацијата, задачите и начинот на работа на Клубот на пратениците се уредуваат со правилата на Клубот.

4. Пратенички прашања

Член 37

Пратеникот има право на претседателот на Владата на Република Македонија (Влада), на член на Владата и на други носители на јавни функции кои се одговорни пред Собранието да им постави прашање што се однесува на нивната работа или на работи од нивната надлежност.

Прашањето треба да е кратко и прецизно.

Пратеникот е должен да означи на кого му го упатува прашањето.

За пратеничките прашања се води евиденција.

Член 38

Прашање се поставува усно на седница, а во времето меѓу две седници во писмена форма, преку претседателот на Собранието.

Ако прашањето се однесува на носител на јавна функција кој не е член на Владата, пратеникот до претседателот на Собранието ќе го најави поставувањето на прашањето најдоцна 24 часа пред почетокот на седницата.

Член 39

За поставување пратенички прашања се свикува посебна седница, последниот четврток во месецот.

На седницата задолжително присуствуваат претседателот и членовите на Владата и други носители на јавни функции за кои е најавено дека ќе им се постави прашање.

Доколку претседателот на Владата од објективни или неодојжни причини е неопходно да ја напушти седницата, отсуството не може да биде подолго од еден час.

Пратеникот на една седница може да постави најмногу три прашања.

Поставувањето на пратеничките прашања не може да трае подолго од десет минути, а пратеникот има право да се изјасни дали е задоволен од одговорот, но не подолго од три минути.

Одговор на усно поставеното пратеничко прашање не може да трае подолго од десет минути.

Член 40

Пратениците за поставување на пратенички прашања, писмено го известуваат претседателот на Собранието 24 часа пред одржување на седницата.

Редоследот на поставување на пратенички прашања го утврдува претседателот на Собранието во договор со координаторите на пратеничките групи, на начин кој ќе обезбеди сооднос два спрема еден во корист на пратениците од пратеничките групи во опозиција и на пратениците во опозиција кои не се организирани во пратеничка група.

Член 41

Прашањето поставено во писмена форма што е во согласност со одредбите на овој деловник, претседателот на Собранието го доставува на оној на кого му е упатено.

Член 42

На усно поставено прашање се одговара на седницата на која е поставено прашањето.

На прашање поставено на претседателот на Владата, одговор дава претседателот или определен претставник на Владата, на прашање поставено на член на Владата, одговор дава членот на Владата, а на прашање поставено на носител на јавна функција, одговор дава носителот на јавната функција.

По исклучок, ако претседателот на Владата, односно претставникот на Владата, нејзин член, односно носителот на јавна функција, изјави дека од оправдани причини не е во можност да даде устен одговор на таа седница, должен е одговорот во писмена форма да го даде во рок од 20 дена.

Писмениот одговор се доставува до претседателот на Собранието, кој веднаш го упатува до подносителот на прашањето и до сите пратеници, а на првата наредна седница за поставување на пратенички прашања, го известува Собранието за дадениот одговор.

Член 43

Пратеникот што го поставил прашањето, по добиениот одговор има право да постави дополнително прашање во траење од три минути.

Член 44

Ако одговорот се однесува на прашање кое претставува тајна, Владата, односно носителот на јавната функција може да предложи одговорот да се даде на седница на Собранието без присуство на јавноста. За тој предлог одлучува Собранието во согласност со одредбите на овој деловник.

5. Интерпелација

Член 45

Интерпелација може да постават најмалку пет пратеника за работата на носител на јавна функција, Владата и секој нејзин член поединечно, како и за прашања од работата на државните органи.

Интерпелацијата се поднесува во писмена форма, ја потпишуваат сите пратеници што ја поднесуваат и треба да биде образложена.

Интерпелацијата се поднесува до претседателот на Собранието, кој веднаш ја доставува до оној на кого му е упатена и до пратениците.

Член 46

Субјектот на кого му е поставена интерпелацијата има право да достави писмен одговор на поставената интерпелација до претседателот на Собранието, најдоцна во рок од 15 дена од денот на приемот на интерпелацијата.

Член 47

Интерпелацијата се става на дневен ред на првата наредна седница на Собранието, по истекот на 15 дена од денот на доставувањето на одговорот до пратениците.

Ако одговорот не се поднесе во рокот утврден во членот 46 на овој деловник, интерпелацијата се става на дневен ред на првата наредна седница на Собранието.

Член 48

Право да ја образложи интерпелацијата на седница на Собранието има еден од пратениците што ја поднесе интерпелацијата, во траење од 20 минути.

Субјектот на кого му е поставена интерпелацијата се поканува на седница и има право да го образложи својот писмен одговор или да даде устен одговор на поставената интерпелација, во траење од 20 минути.

Член 49

Претресот по интерпелацијата трае еден работен ден до исцрпувањето на листата на пријавените пратеници за збор, а се одлучува најдоцна до 24,00 часот.

Пратениците за учество во претресот по интерпелацијата, писмено го известуваат претседателот на Собранието, 24 часа пред одржување на седницата.

Редоследот на пратениците по пратенички групи и пратениците кои не се организирани во пратенички групи, а кои ќе учествуваат во претресот го утврдува претседателот на Собранието во договор со координаторите на пратеничките групи на начин кој ќе обезбеди сооднос два спрема еден во корист на пратениците од пратеничките групи во опозиција и на пратениците во опозиција кои не се организирани во пратеничка група.

Ако Собранието ја прифати интерпелацијата донесува заклучок во кој се изнесува ставот во врска со наводите на интерпелацијата.

Член 50

Пратениците кои ја поднеле интерпелацијата можат да ја повлечат само пред отпочнувањето на претресот.

Член 51

Претресот по интерпелацијата се прекинува, ако:

- се постави прашање за доверба на Владата,
- Владата поднесе оставка,

- претседателот на Владата поднесе предлог за разрешување на членот на Владата за чија работа е поднесена интерпелацијата и

- носителот на јавната функција поднесе оставка.

6. Чување на тајна

Член 52

Пратеникот е должен да ја чува државната, службената, воената и деловната тајна (тајна).

Како тајна се сметаат податоците што пратеникот ќе ги дознае на седница на Собранието или на седница на работното тело, во врска со прашањето за кое се расправа без присуство на јавноста.

Како тајна се сметаат и сите материјали што му се упатуваат на Собранието и на работните тела, а кои како такви се означени од предлагачот на материјалот.

Начинот на ракување и чување на материјалите што се сметаат за тајна се уредува со посебен акт што го донесува претседателот на Собранието.

7. Имуитет на пратениците

Член 53

Пратеникот ужива имуитет од денот на верификацијата до денот на престанокот на мандатот.

Барањето за одобрување на притвор на пратеник, надлежниот орган го поднесува до претседателот на Собранието. Ако барањето не е доставено од надлежен орган, претседателот на Собранието за тоа го известува органот.

Известувањето дека пратеникот е притворен затоа што е затечен во вршење кривично дело за кое е пропишана казна затвор во траење од најмалку пет години, надлежниот орган го поднесува до претседателот на Собранието.

Надлежниот орган го известува претседателот на Собранието за притворот на пратеникот и кога тој не се повикал на имуитетот.

Претседателот на Собранието, барањето за одобрување на притвор, односно известувањето дека пратеникот е притворен веднаш го доставува до Комисијата за деловнички и мандатно-имуитетни прашања. Комисијата е должна да го разгледа барањето, односно известувањето и во рок од два дена да достави извештај до претседателот на Собранието.

За седницата на Комисијата се известува и пратеникот на кого се однесува барањето.

Член 54

Врз основа на извештајот на Комисијата за деловнички и мандатно-имуитетни прашања, Собранието најдоцна во рок од три дена од добивањето на барањето за притвор на пратеникот, одлучува по барањето.

По известувањето за притворање на пратеник кој не се повикал на имуитет, Собранието може да одлучи да се примени имуитет над пратеник, ако тоа е потребно за вршење на функцијата пратеник.

Член 55

Одредбите од овој деловник што се однесуваат на имуитетот на пратениците, соодветно се однесуваат на имуитетот на претседателот на Владата.

8. Престанок и одземање на мандатот на пратениците

Член 56

На пратеникот му престанува мандатот или може да му биде одземен мандатот само во случаите и на начин утврдени со Уставот, закон и овој деловник.

Член 57

Пратеникот може да поднесе оставка.

Пратеникот оставката ја поднесува лично на седница на Собранието и може да ја образложи.

Собранието без претрес констатира дека на пратеникот му престанал мандатот на денот на одржувањето на седницата.

Член 58

За пратеникот осуден за кривично дело за кое е пропишана казна затвор во траење од најмалку пет години, известување до претседателот на Собранието доставува судот кој ја изрекол казната.

Претседателот ова известување веднаш го доставува до пратениците.

На пратеникот кој е осуден за кривично дело за кое е пропишана казна затвор во траење од најмалку пет години, му престанува мандатот. Собранието на првата наредна седница констатира дека на пратеникот му престанува мандатот на денот кога е осуден и за тоа ја известува Државната изборна комисија.

Член 59

За пратеникот осуден за кривично или друго казниво дело што го прави недостоен за вршење на пратеничката функција, известување до претседателот на Собранието доставува судот кој ја изрекол казната. Претседателот известувањето веднаш го доставува до Комисијата за деловнички и мандатно-имунитетни прашања.

За пратеникот кој неоправдано отсутствувал од седниците на Собранието повеќе од шест месеца, претседателот на Собранието ја известува Комисијата за деловнички и мандатно-имунитетни прашања.

Предлог за одземање на мандатот на пратеник во случаите од ставовите 1 и 2 на овој член, поднесува Комисијата за деловнички и мандатно-имунитетни прашања, во рок од 15 дена од денот на добивањето на известувањето од претседателот на Собранието.

По предлогот на Комисијата за деловнички и мандатно-имунитетни прашања за одземање на мандатот на пратеникот, Собранието води претрес на првата наредна седница.

Претресот може да заврши со донесување одлука за одземање на мандатот на пратеникот или со заклучок дека нема елементи за одземање на мандатот на пратеникот.

IV. ПРЕТСЕДАТЕЛ, ПОТПРЕТСЕДАТЕЛИ И ГЕНЕРАЛЕН СЕКРЕТАР НА СОБРАНИЕТО

1. Претседател на Собранието

Член 60

Претседателот на Собранието:

- го претставува Собранието,
- ги свикнува седниците на Собранието и претседава со нив,

- се грижи за примената на Деловникот и дава појаснување во врска со неговата примена, за што може да побара мислење од Комисијата за деловнички и мандатно-имунитетни прашања,

- определува работно тело надлежно за разгледување на одделни прашања поднесени до Собранието (матично работно тело),

- ја испитува уредноста на предлогот за покренување граѓанска иницијативата за донесување закон, за распишување на референдум на државно ниво и за поднесување предлог за пристапување кон измена на Уставот,

- се грижи за усогласување на активностите на Собранието со претседателот на Републиката и со Владата,

- соработува со координаторите на пратеничките групи,

- во име на Собранието остварува меѓународна соработка со парламентарните, дипломатско-конзуларните и други претставници на странски држави и на меѓународни организации, како и со други видни странски личности,

- ја следи работата на Службата на Собранието, се грижи за унапредување на нејзината работа и за создавање услови за нејзино современо и ефикасно работење,

- доверува вршење на одредени работи на генералниот секретар на Собранието,

- формира работни групи за проучување на одделни прашања од надлежност на Собранието,

- донесува акти утврдени со овој деловник и

- врши други работи утврдени со Уставот, закон и со овој деловник.

2. Потпретседатели на Собранието

Член 61

Потпретседателите на Собранието му помагаат на претседателот на Собранието во работата и вршат други работи од неговиот делокруг.

Во случај на спреченост или отсуство на претседателот на Собранието го заменува еден од потпретседателите според однапред утврден редослед при што ќе се води сметка за подеднакво вклучување на потпретседателите.

Член 62

Претседателот на Собранието со потпретседателите:

- се грижи за остварување на правата на пратениците и за обезбедување услови за нивната работа,

- ја планира динамиката на седниците на Собранието,

- одлучува за прием на делегации на парламенти на други држави и на претставници на други органи и организации од странство и за испраќање постојани и повремен делегации во странство и во врска со тоа ги координира активностите на Собранието и на работните тела,

- прифаќа преземање покровителство од страна на Собранието за одделни прослави на настани од значење за Републиката и определува претставници на Собранието на тие прослави и

- одлучува за одржување состаноци и друг вид консултативни средби од значење за работата на Собранието.

Член 63

Претседателот на Собранието со потпретседателите и координаторите на пратеничките групи:

- разгледува прашања од значење за унапредување на работата на Собранието и на работните тела,
- разгледува прашања и иницијативи во врска со работата на Собранието и
- ги планира активностите на делегациите, пратеничките групи за соработка со други парламенти, мешовитите работни групи и на пратениците во остварување на меѓународната соработка.

Претседателот на Собранието со потпретседателите и координаторите на пратеничките групи работи врз основа на усогласување на ставовите.

3. Генерален секретар на Собранието

Член 64

Собранието има генерален секретар.

Генералниот секретар на Собранието го именува Собранието по предлог на Комисијата за прашања на изборите и именувањата.

Генералниот секретар ги извршува работите што ќе му ги довери претседателот на Собранието.

Генералниот секретар му помага на претседателот на Собранието во подготовките и организирањето на седниците на Собранието и врши други работи утврдени со овој деловник.

Генералниот секретар ја организира и усогласува работата на Службата на Собранието и донесува правилници, упатства и други акти за работа на Службата.

Член 65

Собранието именува еден или повеќе заменици на генералниот секретар по предлог од Комисијата за прашања на изборите и именувањата.

Заменикот на генералниот секретар му помага во вршењето на работата на генералниот секретар и го заменува во случај на негова отсутност или спреченост.

Член 66

За својата работа и за работата на Службата на Собранието, генералниот секретар на Собранието и заменикот на генералниот секретар му одговараат на Собранието, а за работите што им ги доверува претседателот на Собранието, му одговараат и на претседателот на Собранието.

V. СЕДНИЦА НА СОБРАНИЕТО

1. Свикување на седница и предлагање на дневен ред

Член 67

Седница на Собранието свикува претседателот на Собранието.

Претседателот на Собранието може да свика седница и по барање на претседателот на Републиката, Владата и најмалку 20 пратеници.

Член 68

Решението за свикување на седница на Собранието со предлогот на дневниот ред и материјалите по прашањата што се предлагаат за дневниот ред за седницата, на пратениците им се доставуваат најмалку десет работни дена пред денот определен за одржување на седницата.

Во итни случаи, претседателот на Собранието може да свика седница и во пократок рок од десет работни дена, а дневниот ред со материјали може да го предложи и на самата седница.

За свикување на седницата и за предлогот на дневниот ред, претседателот на Собранието ги известува претседателот на Републиката и претседателот на Владата.

Седница на Собранието се одржува во времето од 11,00 до 18,00 часот, со пауза од еден час, ако претседателот на Собранието, за одделни седници поинаку не одлучи.

Член 69

Дневниот ред за седницата на Собранието го предлага претседателот на Собранието, а го утврдува Собранието на почетокот на седницата.

Во предлогот на дневниот ред претседателот на Собранието ги внесува прашањата кои ги исполнуваат условите утврдени со овој деловник.

Претседателот на Собранието е должен на секоја втора редовна седница да внесе една точка во предлогот на дневниот ред за седницата на Собранието по предлог на пратениците од опозиција, која ги исполнува условите утврдени со овој деловник. Предлогот треба да е усогласен на координација на претседателот на Собранието со потпретседателите, координаторите на пратеничките групи и пратениците кои не се организирани во пратеничка група, а кои се подносителите на предлогот.

Одредбата на ставот 3 на овој член не се однесува на седниците на Собранието свикани согласно членот 85 од Уставот на Република Македонија, членот 39 од овој деловник и за седниците свикани за одбележување на значајни настани и истакнати личности.

Член 70

Пратеник и Владата можат до утврдувањето на дневниот ред на седницата, да предложат внесување на точки во дневниот ред, само во случаи на итна и неодољна потреба.

Предлагачите од ставот 1 на овој член се должни да поднесат материјал во писмена форма и да ја образложат итноста во траење од 10 минути.

Пратеник и Владата, можат по свикување на седницата да предложат одлагање или повлекување на одредени точки од дневниот ред и да дадат образложение за тоа.

2. Претседавање на седницата

Член 71

На седницата на Собранието претседава претседателот на Собранието.

Во случај на спреченост или отсутност на претседателот на Собранието го заменува еден од потпретседателите на Собранието.

Ако и потпретседателите се спречени или отсутни, на седницата на Собранието се избира пратеник кој ќе претседава на седницата. До изборот на пратеник кој ќе претседава на седницата, седницата ја отвора и со неа претседава најстариот по години присутен пратеник.

3. Присуство и учество во работата на седницата

Член 72

На седницата на Собранието можат да присуствуваат и во работата да учествуваат претседателот на Републиката, претседателот на Владата, министрите и овластениот претставник на предлагачот на закон поднесен од најмалку 10.000 избирачи.

Претседателот на Собранието може да покани на седницата на Собранието да присуствуваат и во работата да учествуваат претставници и на други органи и организации кога се разгледуваат прашања од нивна надлежност.

Член 73

Претседателот на Собранието може да покани на седницата на Собранието да присуствуваат како гости и да одржат говор високи парламентарни и државни претставници на други држави и на меѓународни организации и други видни странски личности.

4. Тек на седницата

Член 74

Седницата на Собранието почнува со работа во закажаниот термин со присутните пратеници.

Претседателот ги известува пратениците за тоа кој е поканет да присуствува на седницата на Собранието.

Член 75

Пред утврдувањето на дневниот ред се усвојуваат записници од седници на Собранието.

Пратеникот може да стави забелешки на записникот и да бара во него да се извршат соодветни изменувања и дополнувања.

За забелешките на записникот се одлучува без претрес.

Претседателот на Собранието констатира дека е усвоен записникот на кој не се ставени забелешки, односно записникот во кој се извршени изменувања и дополнувања.

Усвоениот записник го потпишуваат претседателот на Собранието или претседавачот на седницата на Собранието и генералниот секретар на Собранието.

Член 76

Пред утврдувањето на дневниот ред претседателот на Собранието ги известува пратениците за предлозите за внесување, одлагање или повлекување на точки од предлогот на дневниот ред, согласно со членот 70 од овој деловник.

Член 77

Собранието без претрес се изјаснува за секој предлог за изменување и дополнување на предложениот дневен ред и за предлогот на дневниот ред за седницата во целина.

Образложението за предлогот за изменување и дополнување на предложениот дневен ред е во траење од три минути.

Кога во предложениот дневен ред ќе се извршат повеќе изменувања и дополнувања, утврдениот дневен ред на пратениците им се доставува за време на траењето на седницата.

Член 78

Претресот по точките од дневниот ред се врши според утврдениот редослед на дневниот ред.

Во текот на седницата, по предлог на претседателот на Собранието, на предлагачот или пратеник кои го поддржуваат најмалку десет пратеници, Собранието без претрес одлучува по секој предлог за измени во редоследот на претресот по точките од дневниот ред, односно да се води единствен претрес по точките од дневниот ред што се меѓусебно поврзани. Образложението за предлогот е во траење од три минути.

Член 79

Собранието не може да расправа по прашања за кои матичното работно тело и Законодавно-правната комисија не зазеле став, ако со овој деловник поинаку не е уредено.

Собранието не може да расправа по предлог на закон со кој се врши усогласување со правото на Европската унија, ако предлогот на законот не го разгледала Комисијата за европски прашања на Собранието.

Член 80

На почетокот на претресот по секоја точка од дневниот ред предлагачот, односно претставникот на предлагачот може да даде дополнителни образложенија или појаснувања.

Претресот трае додека не се исцрпи листата на пратеници кои се пријавиле за збор. Пратениците се пријавуваат за збор во рок од една минута по отворањето на претресот. Листата на пратеници не може да се менува и дополнува во текот на претресот.

По исклучок од ставот 2 на овој член пратениците кои во една минута по отворањето на претресот се спречени да се пријават за збор поради присуство на седници на работните тела или делегациите на Собранието чии членови се тие, имаат право да се пријават за збор од моментот кога присуствуваат на седницата на Собранието, доколку претресот по точката од дневниот ред се уште трае.

Предлагачот и координаторите на пратеничките групи можат да се пријавуваат за збор и во текот на претресот.

Претседателот на Собранието констатира дека претресот е завршен кога ќе утврди дека листата на пријавени пратеници за збор е исцрпена.

Член 81

Претседателот на Собранието може да ја прекине седницата ако нема мнозинство пратеници потребно за одлучување и во други случаи кога ќе оцени дека тоа е неопходно.

Претседателот на Собранието ја прекинува седницата (пауза) по барање на координатор или заменик координатор на пратеничка група. Координатор или заменик координатор на пратеничка група во текот на денот само еднаш може да побара прекин на седницата, во траење од еден час.

Претседателот на Собранието ја прекинува седницата по барање на координатор или заменик координатор на пратеничка група заради доставување на стенографски белешки од обраќање или образложение на предлагачот, дадено на почетокот на претресот по одделна точка од дневниот ред.

Собранието може да одлучи седницата да се прекине по барање на претседател на работно тело, или координатор на пратеничка група заради одржување на седница на работно тело.

Времето за продолжување на прекинатата седница го определува претседателот на Собранието.

Член 82

Собранието претресот по секоја точка од дневниот ред може да го заврши со:

- донесување акт,
- донесување заклучок или
- прост премин.

Член 83

По исцрпувањето на точките од дневниот ред, претседателот на Собранието констатира дека седницата е завршена.

5. Говори

Член 84

На седницата на Собранието никој не може да говори пред да побара и да добие збор од претседателот на Собранието.

Член 85

Претседателот на Собранието се грижи говорникот да не биде прекинуван или со друга постапка да не биде ограничуван во слободата на говорот.

Претседателот на Собранието на пратениците им дава збор според редоследот во листата на пријавените за збор.

Пратеникот кој се пријавил за збор, а не е присутен во салата кога е повикан да говори, го губи правото на збор за претресот за кој се пријавил и не може повторно да се пријави за истиот претрес.

Член 86

Пратеникот во текот на претресот може да говори само еднаш во траење од 10 минути, известителот на матичното работно тело и на Законодавно-правната комисија 10 минути, координаторот на пратеничката група или еден пратеник определен од пратеничката група или од координаторот на пратеничката група и предлагачот, можат да говорат повеќе пати но не повеќе од 15 минути вкупно.

Претставник на Владата кога не е предлагач, може да зборува само еднаш, најдолго 15 минути.

Ограничувањата на времето за дискусија од ставот 1 на овој член не се однесуваат на постапката за измена на Уставот на Република Македонија, постапката за донесување на Буџетот на Република Македонија, покренување постапка за утврдување одговорност на претседателот на Републиката и на прашањето за доверба на Владата.

Пратеникот на седницата на Собранието за време на говорот може да стои и да говори од своето место.

Член 87

На предлагачот претседателот на Собранието му дава збор штом ќе го побара.

Член 88

На координатор на пратеничка група, заменикот на координаторот и пратениците кои не се членови на пратеничка група кои сакаат да говорат за неправилна примена на Деловникот, претседателот им дава збор, штом ќе го побараат.

Координатор на пратеничка група, заменикот на координаторот на пратеничката група и пратениците кои не се членови на пратеничка група должни се да ја наведат одредбата од Деловникот и да образложат во што се состои неправилната примена на одредбата.

Говорот не може да трае подолго од три минути.

По завршувањето на говорот претседателот на Собранието дава појаснување.

Член 89

На пратеникот кој побарал збор да исправи неточно пренесен навод или навод што предизвикал недоразбирање, претседателот ќе му даде збор (реплика) кога говорот ќе го заврши оној кој ја предизвикал потребата од исправката.

Пратеник се пријавува за реплика на говорот на пратеникот на кого сака да му реплицира, се додека не почне да говори првиот пратеник што се пријавил за реплика.

На говорот на пратеникот е дозволена само една реплика. Во говорот пратеникот мора да се ограничи на исправката и тоа не може да трае подолго од три минути.

Реплика на репликата е дозволена еднаш во траење од една минута.

Член 90

Говорникот може да говори само по прашањето за кое се води претрес.

Ако говорникот се оддалечи од прашањето, претседателот на Собранието ќе го повика да се придржува за прашањето.

Ако говорникот и по повторното повикување не се придржува за прашањето, претседателот му го одзема зборот.

Говорникот е должен во својот говор да го почитува достоинството на Собранието.

6. Одржување на редот

Член 91

За одржување на редот на седницата се грижи претседателот на Собранието.

За повреда на редот на седницата, претседателот на Собранието може да го опомене и да му го одземе зборот на пратеникот.

Член 92

Претседателот на Собранието ќе го опомене пратеникот ако со своето однесување, со земање на збор кога претседателот не му дал збор, со упаѓање во збор на говорник или со слична постапка го нарушува редот на седницата.

Претседателот на Собранието ќе му го одземе зборот на пратеникот, кога тој со својот говор на седницата го повредува редот, а на истата седница два пати е повикан да се придржува за редот на седницата.

Член 93

Претседателот на Собранието го отстранува пратеникот од седницата, кога и покрај опомената, односно одземањето на збор го нарушува редот на седницата или употребува изрази со кои се нарушува достоинството на Собранието.

Пратеникот кој е отстранет од седницата, должен е веднаш да ја напушти салата во која се одржува седницата.

Ако претседателот на Собранието не може да го одржи редот на седницата, ќе одреди краток прекин на седницата.

Член 94

Одредбите за одржување на редот на седницата на Собранието се однесуваат на сите учесници на седницата.

7. Одлучување**Член 95**

Собранието може да одлучува ако на седницата присуствува мнозинство од вкупниот број пратеници.

Собранието одлучува со мнозинство гласови од присутните пратеници, а најмалку со една третина од вкупниот број пратеници, ако со Уставот не е предвидено посебно мнозинство.

Претседателот на Собранието го соопштува бројот на пратениците што гласале "за", "против" или "воздржано", како и бројот на пратениците што се присутни.

Претседателот на Собранието може да определи да се утврди бројот на присутните пратеници со броење.

Утврдениот број на присутни пратеници се смета за точен сè додека претседателот или еден пратеник, чие барање го поддржуваат најмалку десет пратеници, не побара повторно да се утврди бројот на присутните пратеници.

8. Гласање**Член 96**

Јавното гласање се врши со употреба на технички средства или со кревање рака.

Начинот за употреба на техничките средства се уредува со акт што го донесува генералниот секретар на Собранието.

Член 97

Гласањето може да се врши и со поименично изјаснување на пратениците.

Поименично изјаснување може да се врши заради точно утврдување на резултатот од гласањето, по барање на претседателот на Собранието или на еден пратеник чие барање го поддржуваат најмалку десет пратеници, само ако предлогот за кој се гласа добил до пет гласа повеќе или помалку од потребниот број гласови за негово донесување.

Поименичното гласање се врши со изјаснување на секој прозван пратеник со "за" или "против" предлогот или со воздржување од гласањето.

Доколку пратеникот кога е повикан да гласа не е присутен во салата, не може дополнително да гласа.

За време на поименичното изјаснување на пратениците вратите на салата во која се одржува седницата на Собранието се затвораат и не се дозволува влегување и излегување на пратениците се додека трае поименичното изјаснување.

Прозивањето на пратениците го врши генералниот секретар на Собранието.

Претседателот на Собранието го објавува резултатот од гласањето по изјаснувањето на пратениците.

Член 98

Тајното гласање се врши со гласачки ливчиња.

Гласачките ливчиња мора да бидат со еднаква големина и со иста боја.

Со тајното гласање раководи претседателот на Собранието на кој му помага генералниот секретар на Собранието и тројца пратеници од различни пратенички групи или од пратеници кои не се организирани во пратенички групи, кои ги избира Собранието по предлог на претседателот на Собранието.

На секое гласачко ливче се става печатот на Собранието.

Член 99

Пред да се премине на тајно гласање, претседателот на Собранието ги дава потребните објаснувања за начинот на гласањето.

Член 100

Во гласачкото ливче за избор, односно именување на носители на јавни и други функции, се наведуваат функцијата за која се врши изборот, односно именувањето и имињата и презимињата на кандидатите поединечно, според азбучниот ред на нивните презимиња.

Пред името и презимето на секој кандидат се става реден број.

При тајното гласање за избор, односно именување на носители на јавни и други функции, пратениците гласаат на тој начин што го заокружуваат редниот број пред името и презимето на кандидатот.

За неважечко се смета гласачкото ливче од кое со сигурност не може да се утврди за кој кандидат пратеникот гласал.

Член 101

Во гласачкото ливче за разрешување се наведува името и презимето на носителот на јавна и друга функција чие разрешување се предлага и зборовите "за" и "против".

При гласањето за разрешување пратениците гласаат со заокружување на еден од наведените зборови.

За неважечко се смета гласачкото ливче од кое со сигурност не може да се утврди како гласал пратеникот.

Член 102

Тајното гласање за предлогот во целина се врши на тој начин што во гласачкото ливче се наведува предлогот и зборовите "за" и "против", а гласањето се врши со заокружување на еден од наведените зборови.

Член 103

Претседателот на Собранието по завршувањето на гласањето ги соопштува резултатите од гласањето и врз основа на резултатот констатира дали предлогот за кој се гласало е усвоен или одбиен.

9. Записник и стенографски белешки**Член 104**

За работата на седницата на Собранието се води записник.

Записникот ги содржи основните податоци за работата на седницата, предлозите што се поднесени и заклучоците што се усвоени во врска со прашањата од дневниот ред.

Член 105

Записникот, по правило, им се доставува на сите пратеници најдоцна три дена пред одржувањето на седницата на која треба да биде усвоен.

Член 106

За изготвување на записниците и за чување на оригиналите на записниците од седниците на Собранието се грижи генералниот секретар на Собранието.

Член 107

За работата на седницата на Собранието се водат стенографски белешки.

Составен дел на стенографските белешки се и неодржаните говори на пратениците што на седницата во текот на претресот писмено се приложени со ознака дека говорот не е одржан на седницата.

Стенографските белешки за работата на седницата на Собранието се чуваат во документацијата на Собранието, во електронски дигитален формат и во тврда копија.

Стенографските белешки се објавуваат на Интранет (внатрешна мрежа на Собранието) и на веб страницата на Собранието (Интернет).

Начинот на објавување на стенографските белешки на Интранет и на веб страницата на Собранието, правото на пратениците да вршат исправки во стенографските белешки и роковите, се уредуваат со акт што го донесува претседателот на Собранието.

**VI. ИЗБОРИ, ИМЕНУВАЊА, ОСТАВКИ
И РАЗРЕШУВАЊА****1. Избор на работни тела на Собранието, постојани делегации и пратенички групи за соработка****Член 108**

Изборот на претседател и членови на работните тела и нивните заменици, на шефови, членови и заменици на членовите на постојаните делегации на Собранието во меѓународните парламентарни собранија и претседатели и членови на пратеничките групи на Собранието за соработка со други парламенти, се врши од редот на пратениците во Собранието по предлог на Комисијата за прашања на изборите и именувањата, а врз основа на листата што ја предлагаат пратеничките групи.

Во предлогот од Комисијата се обезбедува соодветна застапеност на пратениците од пратеничките групи и од пратеници кои не се организирани во пратенички групи.

Претседателот и заменик на претседателот на Постојаната анкетна комисија за заштита на слободите и правата на граѓанинот се предлагаат од редот на пратениците од опозицијата.

Секој предлог содржи онолку кандидати колку што се избираат членови на работното тело, односно на постојаните делегации и пратеничките групи за соработка.

Секој пратеник има право да се изјасни во кое работно тело сака да биде член.

Предлогот од ставот 1 на овој член се поднесува до претседателот на Собранието, кој го доставува на пратениците.

2. Избор на Влада**Член 109**

Собранието избира Влада на начин и според постапка утврдена со Уставот и со овој деловник.

Член 110

Претседателот на Собранието, во рок од три дена од денот на приемот на известувањето од претседателот на Републиката ги известува пратениците за кандидатот за претседател на Владата (мандатор).

Член 111

Мандаторот, во рок од 20 дена од денот на доверувањето на мандатот, на Собранието му поднесува предлог за состав на Владата и програма.

Предлогот за состав на Владата се доставува во писмена форма. Предлогот содржи име и презиме на кандидатот за претседател на Владата и на кандидатите за министри, со биографски податоци.

Предлогот за состав на Владата и програмата, претседателот на Собранието ги доставува на пратениците веднаш.

Седница за избор на Владата се одржува во рок од 15 дена од денот на приемот на предлогот за состав на Владата и програмата.

Мандаторот ја образложува програмата и предлогот за состав на Владата на седницата на Собранието на која се врши избор на Владата.

Член 112

По програмата на мандаторот и предлогот за состав на Владата, Собранието води единствен претрес. Претресот трае најмногу два дена.

Редоследот на пратениците кои ќе учествуваат во претресот го утврдува претседателот на Собранието на начин кој обезбедува учество во претресот на пратеници од различни политички партии застапени во Собранието.

Гласањето за избор на Владата се врши по предлогот за состав на Владата во целина, со јавно гласање. Гласањето се врши по завршување на претресот, а најдоцна во 24,00 часот.

Владата е избрана ако за неа гласало мнозинството од вкупниот број пратеници.

Член 113

Претседателот на Собранието го известува претседателот на Републиката за изборот на Владата.

3. Избори, именувања и разрешувања на носители на јавни и други функции**Член 114**

Собранието врши избори, именувања и разрешувања на носители на јавни и други функции на начин утврден со Уставот и со закон.

4. Оставки**Член 115**

Секој носител на јавна или друга функција што го избира или именува Собранието има право да поднесе оставка и може да ја образложи, во траење од 15 минути.

Собранието на првата наредна седница, без претрес, констатира дека на носителот на јавната или друга функција мандатот му престанува на денот на одржувањето на седницата.

VII. ДАВАЊЕ СВЕЧЕНА ИЗЈАВА**Член 116**

Претседателот на Собранието и потпретседателите на Собранието, претседателот на Владата, министрите и судиите на Уставниот суд на Република Македонија, пред преземањето на должноста, даваат свечена изјава пред Собранието. Текстот на свечената изјава гласи:

"Изјавувам дека функцијата (да се наведе функцијата) ќе ја вршам совесно и одговорно и ќе го почитувам Уставот и законите на Република Македонија".

Текстот на свечената изјава на седницата на Собранието го чита претседателот на Собранието или претседавачот.

Свечената изјава се потпишува и му се предава на претседателот на Собранието.

Носителите на други јавни функции кои ги избира или именува Собранието, свечената изјава ја даваат и ја потпишуваат пред претседателот на Собранието.

VIII. РАБОТНИ ТЕЛА НА СОБРАНИЕТО**Член 117**

Собранието основа постојани и повремени работни тела.

Работните тела разгледуваат предлози на закони, и на други акти што ги донесува Собранието, како и други прашања од надлежност на Собранието и вршат други работи утврдени со овој деловник.

Член 118

Постојаните работни тела се основаат со одлука на Собранието.

За извршување на посебни задачи, Собранието со одлука основа и повремени работни тела.

Собранието со одлука може да основа анкетни комисии за сите области и за секое прашање од јавен интерес.

Со одлуката за основање на работни тела и на анкетните комисии се утврдуваат делокругот и бројот на членовите.

Составот на работните тела и на анкетните комисии се утврдува со одлука на Собранието, во зависност од бројот на пратениците во пратеничките групи, пратениците кои не се организирани во пратеничка група и во согласност со Законот за еднакви можности на жените и мажите.

Претседателите на анкетните комисии по правило се од редот на пратениците на пратеничките групи во опозиција.

Член 119

Работното тело има претседател, заменик на претседателот, одреден број членови и нивни заменици.

Работното тело може да има двајца членови од редот на научните и стручните работници од кои едниот се избира на предлог на пратеничките групи од партиите на власт, а другиот на предлог на пратеничките групи од партиите во опозиција.

Членовите на работното тело од ставот 2 на овој член, не можат да бидат членови на органите на политичките партии, а во работата на работното тело учествуваат без право на одлучување.

Член 120

Работното тело работи на седници.

Седница на работното тело свикува претседателот на работното тело. Претседателот свикува седница и ако тоа го побара претседателот на Собранието или најмалку една третина од членовите на телото, кои треба да достават материјал за прашањето што предлагаат да се стави на дневен ред на седницата.

Ако претседателот на работното тело не свикува седница кога е должен тоа да го стори, седницата ја свикува претседателот на Собранието.

Поканата за седница со предлогот на дневниот ред и материјалите што ќе се разгледуваат на седницата, претседателот на работното тело им ги доставува на членовите на работното тело по правило пет дена пред денот на одржувањето на седницата.

Во итни случаи седница на работно тело може да се одржи во пократок рок, а дневниот ред може да се достави и на самата седница.

За одржувањето на седницата на работното тело се известуваат пратениците преку дневниот информатор.

Претседателот на работното тело, за свиканата седница ја известува Владата и претставникот на предлагачот за прашањата и предлозите што работното тело ќе ги претресува.

Член 121

На седница на работното тело може да присуствува и во работата да учествува претставник, односно повереник на Владата, претставник на орган на државната управа кога на седницата се разгледува прашање од нивниот делокруг, како и секој подносител чиј предлог се разгледува.

На седница на работното тело кога се разгледува предлог на закон или друг акт во второ читање задолжително присуствува и во работата учествува претставник на Владата и претставник на подносителот чиј предлог се разгледува.

На седницата на работното тело може да присуствува и овластениот претставник на предлагачот на закон поднесен од најмалку 10.000 избирачи.

Пратеник кој не е член на работното тело има право да присуствува на седницата на работното тело и да учествува во неговата работа, без право на одлучување.

Член 122

Работните тела, заради извршување на работите и задачите од својот делокруг, можат да бараат податоци и информации од органите на државната управа и од други органи и организации.

Работното тело може на седницата да поканува научни, стручни и јавни работници и претставници на општините, на градот Скопје, на јавните претпријатија, синдикатите и на други организации, институции и здруженија заради изнесување на мислења по прашањата што се разгледуваат на седницата на телото.

Член 123

Работните тела не можат да имаат истражни или други судски функции.

Член 124

Дневниот ред на седницата на работното тело се утврдува на почетокот на седницата.

Во дневниот ред може да се внесат и прашања што ги предложиле пратениците, претседателот на Собранието и Владата.

Иницијативи за расправа по одделни прашања на работното тело можат да дадат и други работни тела на Собранието, органи на државната управа, општините, градот Скопје, институциите, здруженијата на граѓаните.

Член 125

Предлозите на законите и други акти ги разгледуваат матичното работно тело и Законодавно-правната комисија.

Предлозите на законите и други акти можат да ги разгледуваат и други работни тела (заинтересирано работно тело).

Матичното работно тело зазема став по мислењата и предлозите на заинтересирано работно тело.

На седница на матичното работно тело на која се расправа за мислењето на заинтересираното работно тело се поканува и претставник на заинтересираното работно тело.

Претседателите на матичното и на заинтересираното работно тело можат да се согласат да одржат заедничка седница. Работните тела на заедничката седница гласаат одвоено.

Ако матичното работно тело не го усвои мислењето на заинтересираното работно тело известителот на заинтересираното работно тело може мислењето да го изнесе на седница на Собранието.

Работните тела можат да соработуваат со соодветните работни тела на парламентите на другите држави и на меѓународни организации.

Член 126

За присуството на членовите на работното тело се води евиденција.

Членот на работното тело, кој е спречен да присуствува на седница е должен за тоа навреме да го известителот на работното тело.

На член на работно тело кој отсуствува најмалку три пати од седницата на работно тело, а за тоа не го известил претседателот на работното тело, му се одбива 5% од платата за секој ден отсуство, за што акт донесува Комисијата за прашања на изборите и именувањата.

Работното тело може да предложи Собранието да разреши член на работното тело кој три пати едноподрго неоправдано отсуствувал од седниците на телото.

Член 127

За проучување на одделни прашања од својот делокруг или за подготвување на предлози на акти, работните тела можат да основаат работни групи. Членовите на работните групи се определуваат од редот на членовите на работното тело, пратениците, научните, стручните и јавните работници, како и од претставници на органите на државната управа и од други органи и организации.

Работните групи дејствуваат во рамките на работното тело и не можат самостојно да истапуваат.

Работните групи на работното тело му доставуваат извештај.

Член 128

Работното тело зазема став за секое прашање што го разгледува и поднесува извештај до Собранието.

Претресот по одделно прашање може да заврши и со прост премин.

Расправата на седницата на работното тело се води без оглед на бројот на присутни членови на работното тело.

Работното тело зазема став со мнозинство гласови од присутните членови, а најмалку со една третина од вкупниот број членови.

Извештајот го содржи ставот на работното тело со образложение. Во извештајот се внесуваат и сите изнесени и издвоени мислења и предлози по прашањето што било разгледувано на седницата на работното тело.

Претседателот на работното тело го потпишува извештајот и е одговорен за неговата веродостојност.

Член 129

Работното тело определува известител. Известител на работното тело по правило е претседателот, а за одделни точки од дневниот ред работното тело може да определи и друг член за известител.

Известителот на работното тело на седницата на Собранието ги застапува ставовите на работното тело.

Известителот не може да го менува ставот на работното тело или да се откаже од него, ако за тоа не го овластило работното тело.

Член 130

Матичното работно тело и Законодавно-правната комисија можат да му предложат на Собранието да го одложи претресот по одделно прашање.

Член 131

За седниците на работното тело се води записник.

Во записникот се внесуваат имињата на присутните и отсутните членови на работното тело и имињата на други учесници на седницата, усните и писмените предлози, ставовите на работното тело, резултатите на секое гласање, секое издвоено мислење, како и известителите кои ги определило работното тело.

Записникот усвоен од седницата на работното тело го потпишуваат претседателот и секретарот на работното тело.

IX. ДОНЕСУВАЊЕ НА ЗАКОНИ И ДРУГИ АКТИ

1. Поведување на постапка

Член 132

Право да предлага донесување на закон има секој пратеник во Собранието, Владата и најмалку 10.000 избирачи (овластен предлагач на закон).

Член 133

Иницијатива за донесување на закон до овластените предлагачи, може да даде секој граѓанин, група граѓани, институции и здруженија.

Иницијативата упатена до Собранието се доставува до пратениците и за тоа се известува подносителот на иницијативата.

Член 134

Ако предлагач на закон е група пратеници, еден пратеник се определува како претставник на предлагачот. Ако тој не е определен, се смета дека претставник на предлагачот е првиот потпишан пратеник.

2. Содржина на предлогот на закон

Член 135

Предлогот на закон содржи назив на законот, вовед, текст на одредбите на законот и образложение.

Воведот содржи:

- оцена на состојбите во областа што треба да се уреди со законот и причините за донесување на законот,
- целите, начелата и основните решенија на предлогот на закон,
- оцена на финансиските последици од предлогот на закон врз Буџетот и другите јавни финансиски средства и
- проценка на финансиските средства потребни за спроведување на законот и начинот на нивното обезбедување, како и податоци за тоа дали спроведувањето на законот повлекува материјални обврски за одделни субјекти.

Воведот може да содржи:

- преглед на регулативи од други правни системи и усогласеност на предлогот на закон со правото на Европската унија,
- преглед на законите што треба да се изменат со донесувањето на законот и прописите што треба да се донесат за спроведување на законот и
- други последици што ќе произлезат од предложените решенија.

Кога предлогот на закон содржи одредби со кои се врши усогласување со правото на Европската унија, во воведот се наведуваат и податоци за изворниот акт на Европската унија со полн назив, број и датум.

Со предлогот на закон се поднесува и изјава за усогласеност, потпис на надлежниот министер и јасно наведување на правниот акт на Европската унија со кој е извршено усогласувањето.

Образложението содржи објаснување на содржината на одредбите од предлогот на законот, меѓусебната поврзаност на решенијата содржани во нив и последиците што ќе произлезат од предложените решенија.

Ако предлогот на закон содржи одредби кои имаат повратно дејство, предлагачот е должен посебно да ги образложи причините за нивното предлагање.

Подносителот на предлогот на закон со кој се вршат изменувања и дополнувања на законот, кон предлогот на законот доставува и текст на одредбите на постојниот закон што се менуваат, односно се дополнуваат.

Член 136

Ако предлогот на закон не е подготвен во согласност со одредбите на овој деловник, претседателот на Собранието, пред да го достави на пратениците, ќе побара од предлагачот да го усогласи со одредбите на овој деловник. Ако предлагачот не го дополни предлогот на законот во рок од 15 дена од барањето на претседателот на Собранието се смета дека предлогот на законот не е поднесен.

3. Поднесување и упатување на предлогот на закон

Член 137

Предлогот на закон се поднесува до претседателот на Собранието.

Претседателот на Собранието веднаш, а најдоцна во рок од три работни дена од денот на поднесувањето, го доставува до пратениците, во писмена или електронска форма, со што започнува законодавната постапка.

Член 138

Предлогот на закон што не го поднела Владата, претседателот на Собранието ќе го достави до Владата, заради давање на мислење.

Ако Владата не достави мислење, Собранието и работните тела, предлогот на закон го разгледуваат без мислење.

4. Прво читање

4.1. Разгледување на предлог на закон во работните тела

Член 139

Собранието, матичното работно тело и Законодавно-правната комисија во првото читање одржуваат општ претрес по предлогот на законот.

Член 140

Пред предлогот на закон да се претресе на седницата на Собранието, го разгледува матичното работно тело и Законодавно-правната комисија во рок од три работни дена пред денот определен за одржување на седницата на Собранието.

Ако предлогот на закон содржи одредби со кои се ангажираат финансиски средства, предлогот може да го разгледа работното тело во чиј делокруг спаѓаат прашањата на буџетот и финансиите во поглед на влијанието на овие одредби врз средствата со кои се располага и на можните извори за финансирање на предложените решенија.

Член 141

Матичното работно тело го разгледува предлогот на законот од гледна точка на потребата од донесување на законот, начелата врз кои треба да се засновува законот, основните односи што се уредуваат со законот и начинот на кој се предлага нивното уредување.

Законодавно-правната комисија го разгледува предлогот на законот од гледна точка на потребата од донесување на законот и неговата усогласеност со Уставот.

Член 142

Извештаите на матичното работно тело и на Законодавно-правната комисија содржат мислење за тоа дали предлогот на законот е прифатлив и дали треба да се даде на натамошно читање.

Извештаите по предлогот на законот се доставуваат до претседателот на Собранието, кој ги доставува до сите пратеници, до предлагачот на законот и до Владата ако таа не е предлагач.

4.2. Разгледување на предлог на закон на седница на Собранието**Член 143**

Седница на Собранието за прво читање на предлог на закон се одржува во рок од десет работни дена од денот на донесувањето на решението за свикнување на седницата, но не подолго од 20 работни дена од денот на доставувањето на предлогот на законот до пратениците.

Член 144

По општата расправа Собранието одлучува дали предлогот на законот може да се даде на второ читање.

Ако Собранието одлучи дека предлогот на законот е прифатлив и може да се даде на натамошно читање се продолжува со законодавната постапка.

Ако Собранието одлучи дека предлогот на законот не е прифатлив и не може да се даде на натамошно читање, законодавната постапка се прекинува. Истиот предлог на закон не може повторно да се поднесе во рок од три месеца.

Член 145

За предлогот на закон кој е од поширок интерес, Собранието по општата расправа, може да одлучи по тој закон да се спроведе јавна дискусија и да определи матично работно тело што ќе ја организира јавната дискусија.

Член 146

Работното тело кое ја организира јавната дискусија ќе:

- се грижи предлогот на законот да се објави за да им биде достапен на граѓаните, јавните установи, институциите, здруженијата на граѓаните, политичките партии, синдикатите и други заинтересирани субјекти,
- обезбеди собирање и средување на мислењата и предлозите што биле изнесени во текот на јавната дискусија и

- подготви извештај за резултатите од јавната дискусија.

За извршувањето на задачите од ставот 1 на овој член, матичното работно тело може да основа посебна работна група.

Член 147

Предлогот на законот што се става на јавна дискусија се објавува во дневниот печат што ќе го определи надлежното работно тело.

Со предлогот на законот се објавува и повик за доставување мислења и предлози и се определува рокот во кој тие можат да се доставуваат.

Член 148

Врз основа на мислењата и предлозите изнесени во јавната дискусија, матичното работно тело подготвува извештај и го доставува до Собранието заедно со предлогот на закон за второто читање.

5. Второ читање**5.1. Разгледување на предлог на закон во работните тела****Член 149**

Второто читање се врши во матичното работно тело и во Законодавно-правната комисија, во рок од седум работни дена по одржаната седница на Собранието.

Матичното работно тело и Законодавно-правната комисија, ги претресуваат одредбите од предлогот на законот поединачно и поднесените амандмани и гласаат по нив. Работните тела можат да поднесат и свои амандмани.

Член 150

Предлогот за изменување или дополнување на предлогот на законот се поднесува во форма на амандман.

Амандман може да поднесе секој пратеник во Собранието, пратеничка група и работно тело.

Амандманот се поднесува до претседателот на Собранието во писмена форма и мора да биде образложен и потпишан од предлагачот.

Ако амандманот содржи одредби со кои се ангажираат финансиски средства, предлагачот на амандманот е должен истовремено да укаже и на можните извори за обезбедување на тие средства.

Член 151

Амандман може да се поднесе најдоцна два дена пред одржување на седницата на матичното работно тело или на Законодавно-правната комисија.

Ако предлогот на законот се предлага да биде донесен во скратена постапка, амандман може да се поднесе до почетокот на седницата за второто читање на предлогот на законот.

Кога законот се носи по итна постапка амандман може да се поднесе до завршување на претресот.

По исклучок, амандман може да се поднесе до крајот на претресот по предлогот на законот, ако со него се врши усогласување на одредбите во текстот што се измениле поради претходно усвојување на еден или повеќе амандмани.

Член 152

Претседателот на Собранието амандманите веднаш ги доставува до пратениците, матичното работно тело и Законодавно-правната комисија.

Член 153

За секој амандман се води претрес и се гласа одделно.

Ако на иста одредба од предлогот на законот се поднесени два или повеќе различни амандмани, за амандманите се гласа според редот по кој се поднесени.

Ако со некој од амандманите се предлага бришење на одделна одредба од предлогот на законот, прво се гласа за тој амандман и ако амандманот се усвои, не се гласа за другите амандмани на тој член.

Ако на иста одредба се поднесени два или повеќе амандмани со слична содржина, на предлог на претседателот, работното тело може да одлучи по амандманите да се води единствен претрес, а да се гласа за секој амандман одделно.

Подносителот на амандман може да го измени, дополни или повлече амандманот до завршувањето на претресот по амандманите на членот на кој тој поднел амандман.

Член 154

Во случај кога со предлог на закон се менува или дополнува закон, може да се поднесат амандмани само за членовите кои со предлогот на закон се менуваат или дополнуваат.

По исклучок амандман може да се поднесе за внесување на преодни и завршни одредби на предлогот на законот.

Ако амандманот на предлогот на законот содржи одредби со кои се ангажираат финансиски средства, претседателот на Собранието веднаш го доставува и на работното тело во чиј делокруг спаѓаат прашањата на буџетот и финансиите, за да го проучи влијанието на амандманот врз средствата со кои се располага и можните извори за финансирање на предложените решенија и за тоа да го извести матичното работно тело и Законодавно-правната комисија.

Член 155

Матичното работно тело и Законодавно-правната комисија, по завршувањето на претресот најдоцна во рок од пет дена подготвуваат текст на предлогот на законот во кој се вградуваат усвоените амандмани (дополнет предлог) и образложение.

Во образложението се наведуваат разликите на решенијата од текстот на предлогот на законот и дополнетиот предлог, како и причините за тие измени. Ако во дополнетиот предлог постојат одредби со повратно дејство тие посебно се образложуваат.

Ако при подготвување на дополнетиот предлог, се појават разлики во ставовите на матичното работно тело и на Законодавно-правната комисија, тие одржуваат заедничка седница заради усогласување на ставовите.

Ако матичното работно тело и Законодавно-правната комисија не ги усогласат ставовите, за тоа одлучува Собранието.

5.2. Разгледување на предлог на закон на седница на Собрание

Член 156

На второто читање на седница на Собрание се води претрес само по оние членови од предлог на закон што се изменети со амандмани на работните тела и само на тие членови може да се поднесат амандмани.

Амандмани можат да поднесат пратеничка група, секој (еден) пратеник и предлагачот, најдоцна во рок од три дена пред денот определен за одржување на седницата на Собранието.

Ако предлогот на законот се предлага да биде донесен во скратена постапка, амандман може да се поднесе до почетокот на седницата за второто читање на предлогот на законот.

По исклучок, амандман може да се поднесе до крајот на претресот по предлогот на законот, ако со него се врши усогласување на одредбите во текстот што се измениле поради претходно усвојување на еден или повеќе амандмани.

Кога законот се носи по итна постапка амандман може да се поднесе до завршување на претресот.

Поднесувањето и гласањето по амандманите на седница на Собранието се врши согласно со членовите 151, 153 и 154, доколку со овој деловник поинаку не е определено.

Само подносителот на амандманот може да даде образложение и да говори по амандманот во времетраење од вкупно три минути.

Доколку подносиители на амандман се двајца или повеќе пратеници само еден од подносителите може да даде образложение и да говори по амандманот во времетраење од вкупно три минути.

Член 157

(Укинат со Одлука на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија" број 14/2010)

Член 158

Амандманот се усвојува со мнозинство гласови од присутните пратеници, а најмалку со една третина од вкупниот број пратеници, без оглед на мнозинството гласови потребно за донесување на законот, утврдено со Уставот.

Амандманот на подносителот на предлогот на законот и амандманот со кој тој се согласил се смета за составен дел на предлогот на законот.

Член 159 е избришан

Член 160

Ако се усвоени амандмани на повеќе од една третина од членовите на дополнетиот предлог на закон, по завршеното второ читање се подготвува и правно-технички се уредува текстот на законот за трето читање.

Ако законот е поднесен од Владата, Собранието може во случајот од ставот 1 на овој член, да одлучи Владата да го изготви текстот на предлогот на законот за третото читање.

Ако матичното работно тело и Законодавно-правната комисија констатираат дека одделни одредби од предлогот на закон при усвојување на амандманите во второто читање меѓу себе се неусогласени или не се во согласност со Уставот или други закони за тоа го известуваат Собранието и предлагаат можни решенија.

Член 161

Ако на второто читање на седница на Собранието се усвоени амандмани на помалку од една третина од членовите на изменетиот предлог на закон, Собранието може да одлучи третото читање на предлогот на закон да се одржи на истата седница.

Претседавачот одлучува дали третото читање ќе се одржи веднаш по усвојувањето на одлуката од ставот 1 на овој член.

Член 162

Ако Собранието во текот на второто читање не усвои ниеден амандман на дополнетиот предлог на закон, се преминува на гласање по предлогот на законот на истата седница.

6. Трето читање**6.1. Разгледување на предлог на закон на седница на Собрание****Член 163**

Третото читање на предлогот на законот по правило се одржува на првата наредна седница по второто читање на седница на Собранието. Во оваа фаза работните тела не расправаат.

Член 164

Во текот на третото читање Собранието расправа и одлучува само по членовите на дополнетиот предлог на закон за кои се поднесени амандмани и одлучува за предлогот на законот во целина.

Во текот на третото читање на предлог законот, амандмани можат да се поднесат само на членовите на кои биле усвоени амандмани во текот на второто читање на седница на Собранието.

Амандман може да поднесе предлагачот и пратеник, најдоцна во рок од два дена пред денот определен за одржување на седница на Собрание.

Претресот по амандманите се одвива во согласност со членот 153 на овој деловник.

7. Гласање и изјаснување на седница на Собрание**Член 165**

Претседателот на Собранието може расправата по предлогот на законот, амандманите и другите акти од надлежност на Собранието да ја заклучи, а за гласањето по истите да определи ден и час кога Собранието ќе се изјасни.

Собранието се изјаснува по предлогот на законот, амандманите и другите акти од надлежност на Собранието без расправа.

8. Мнозинство потребно за донесување на закон**Член 166**

Законите се донесуваат со мнозинството гласови на пратениците утврдено во Уставот на Република Македонија и закон.

9. Итна постапка за донесување на закон**Член 167**

По исклучок закон може да се донесе и по итна постапка.

По итна постапка може да се донесе закон кога тоа е неопходно заради спречување и отстранување на поголеми нарушувања во стопанството или кога тоа го бараат интересите на безбедноста и одбраната на Републиката или во случаи на поголеми природни непогоди, епидемии или други вонредни и neodложни потреби.

Предлогот, законот да се донесе по итна постапка, предлагачот е должен да го образложи.

Кон предлогот, законот да се донесе по итна постапка се поднесува и предлогот на законот чие донесување се предлага.

Член 168

За оправданоста на предлогот, законот да се донесе по итна постапка, одлучува Собранието без претрес.

Ако Собранието одлучи да расправа по предлогот, законот да се донесе по итна постапка, ги задолжува матичното работно тело и Законодавно-правната комисија да расправаат по предлогот на законот.

Член 169

Кога предлог на закон се разгледува по итна постапка, не се одржува општ претрес. Второто и третото читање се одржуваат на иста седница. Во тој случај второто читање започнува со претрес по предлогот на законот во согласност со одредбите од овој деловник за второто читање.

Кога по предлог на закон се расправа по итна постапка не важат временските ограничувања од овој деловник.

Собранието може да побара од матичното работно тело и Законодавно-правната комисија да се изјаснат по амандманите поднесени по завршувањето на нивните седници.

10. Скратена постапка за донесување на закон**Член 170**

Предлагачот на предлогот на законот може да му предложи на Собранието да расправа по предлогот на законот по скратена постапка во случај кога:

- не е во прашање сложен и обемен закон,
- престанок на важноста на некој закон или одделни одредби од некој закон или
- не се во прашање сложени или обемни усогласувања на законот со правото на Европската унија.

Член 171

Ако Собранието одлучи да расправа, предлогот на законот да се донесе по скратена постапка, претседателот на Собранието веднаш го задолжува матичното работно тело и Законодавно-правната комисија да расправаат по предлогот на законот.

Кога предлогот на законот се разгледува по скратена постапка Собранието одржува општ претрес.

Второто и третото читање се одржуваат на иста седница. Во тој случај второто читање започнува со претрес по предлогот на законот во согласност со одредбите од овој деловник за второ читање. Амандмани можат да се поднесат на седницата до почетокот на третото читање на предлогот на законот.

11. Потпишување и објавување на актите**Член 172**

Текстот на законот не се потпишува.

Другите прописи и општи акти што ги донесува Собранието, ги потпишува претседателот на Собранието.

Актите што самостојно ги донесуваат работните тела ги потпишува претседателот на телото што го донело актот.

Член 173

Претседателот на Собранието, веднаш по донесувањето, законот го доставува до претседателот на Републиката заради потпишување на указот за прогласување на законот.

Ако претседателот на Републиката одлучи да не го потпише указот за прогласување на законот, Собранието повторно го разгледува законот во фаза на трето читање, во рок од 30 дена од денот на донесувањето на законот.

По повторното разгледување на законот, амандмани можат да се поднесуваат само во врска со укажувањето на претседателот на Републиката.

Член 174

Законите, другите прописи и општи акти пред да влезат во сила се објавуваат во "Службен весник на Република Македонија".

Заклучоците на Собранието се објавуваат во гласилото на Собранието, а ако Собранието одлучи и во "Службен весник на Република Македонија".

Заклучоците на работните тела, ако тие одлучат, се објавуваат во гласилото на Собранието.

12. Автентично толкување на закон

Член 175

Барање за давање на автентично толкување на закон може да поднесе секој пратеник, Владата, Уставниот суд на Република Македонија, Врховниот суд на Република Македонија, Јавниот обвинител на Република Македонија, народниот правобранител, градоначалниците на општините и на градот Скопје и советите на општините и на градот Скопје, доколку потребата од автентично толкување настанала во врска со примена на законите во нивното работење.

Член 176

Барањето за давање на автентично толкување на закон се поднесува до претседателот на Собранието и содржи назив на законот, одредбите на кои се бара толкување и причините за тоа.

Барањето за давање на автентично толкување на закон, претседателот на Собранието го упатува до Законодавно-правната комисија и до Владата.

По барањето за давање на автентично толкување на закон, Законодавно-правната комисија може да бара мислење од матичното работно тело на Собранието.

Законодавно-правната комисија, откако ќе прибави мислења од Владата и од матичното работно тело, оценува дали барањето за давање на автентично толкување е оправдано.

Ако Законодавно-правната комисија оцени дека барањето за давање на автентично толкување е оправдано, изготвува предлог на автентично толкување и го доставува до Собранието.

По предлогот за автентично толкување на закон и евентуално по поднесени амандмани, Собранието расправа и одлучува на иста седница.

Предлогот на автентичното толкување се усвојува со истото мнозинство со кое се донесува законот на кој се дава автентичното толкување.

Автентичното толкување се објавува во "Службен весник на Република Македонија".

Ако Законодавно-правната комисија оцени дека барањето за давање на автентично толкување не е оправдано, ќе поднесе извештај на Собранието, кое одлучува по барањето. За одлуката на Собранието се известува подносителот на барањето.

13. Постапка за утврдување пречистен текст на закон

Член 177

Ако законот е повеќе пати изменуван или дополнуван, или ако со законот се вршат пообемни изменувања и дополнувања, предлагачот на законот може да предложи да се утврди пречистен текст на законот.

Ако оцени дека тоа е оправдано, Собранието со законот од ставот 1 на овој член ќе ја овласти Законодавно-правната комисија да утврди пречистен текст на законот и да го објави во "Службен весник на Република Македонија" во рок од 30 дена од денот на објавувањето на законот за изменување и дополнување на законот во "Службен весник на Република Македонија".

Пречистениот текст на законот го изготвува предлагачот на законот и на Законодавно-правната комисија и го поднесува за утврдување во рок од 15 дена од денот на објавувањето на законот за изменување и дополнување на законот во "Службен весник на Република Македонија".

14. Постапка по предлози на закони по истекот на мандатот на составот на Собранието

Член 178

Со истекот на мандатот на составот на Собранието завршуваат сите законодавни постапки и постапки за донесување на други акти започнати во мандатниот период.

По исклучок продолжува законодавната постапка започната на предлог на 10.000 избирачи, на Владата доколку во рок од 30 дена од нејзиниот избор Владата извести дека тоа е потребно, како и постапките започнати на предлог на пратениците од претходниот состав, а пратениците го презеле во рок од 30 дена од конституирањето на Собранието.

15. Постапка за донесување на Буџет на Република Македонија и Завршна сметка на Буџетот

Член 179

Предлогот на Буџетот на Република Македонија го поднесува Владата со потребната документација, согласно со закон.

Член 180

По предлогот на Буџетот на Република Македонија се води претрес како по предлог на закон во второ читање, со тоа што е задолжителен општ претрес.

Претресот по предлогот на Буџетот трае најмногу пет дена.

Пратеникот во текот на претресот може да говори повеќе пати во траење од вкупно 20 минути, а координатор на пратеничка група вкупно 30 минути.

Дополнетиот предлог по претресот во матичното работно тело и Законодавно-правната комисија го подготвува Владата.

Дополнетиот предлог на Буџетот претставува нов интегрален текст во кој Владата ги вградила амандманите со кои се согласила и потребните изменувања и дополнувања на предлог на Буџетот. Кон дополнетиот предлог на Буџетот се доставува и образложение.

Член 181

Одредбите на овој деловник што се однесуваат на постапката за донесување на закон, соодветно се применуваат и во постапката за донесување на Буџетот на Република Македонија и на Завршната сметка на Буџетот.

16. Постапка за донесување на Деловник на Собранието и на други прописи и општи акти и материјали

16.1. Деловник на Собранието

Член 182

Предлог на деловник на Собранието може да поднесе секој пратеник и матично работно тело.

Во постапката за донесување на деловник на Собранието соодветно се применуваат одредбите што се однесуваат на поднесување и претресување на предлог на закон.

16.2. Декларации, резолуции, одлуки и препораки

Член 183

Со декларација се изразува општиот став на Собранието по прашања од општо политичко значење.

Со резолуција Собранието укажува на состојбата, проблемите и мерките што треба да се преземат во одредена област.

Со препорака Собранието дава насоки за надминување на тековните состојби во одредена област.

Член 184

Право да предлага донесување на декларации, резолуции, одлуки, препораки и други општи акти има секој пратеник, пратеничка група, работно тело и Владата.

Во постапката за донесување на декларации, резолуции, одлуки, препораки и други општи акти, соодветно се применуваат одредбите на овој деловник што се однесуваат на предлогот на закон во второ читање, со тоа што е задолжителна општа расправа.

16.3. Претресување на анализи, извештаи, информации и други материјали

Член 185

Собранието може да претресува анализи, извештаи, информации и други материјали што се доставени од Владата и други овластени предлагачи.

Собранието може да претресува и информации доставени од Владата до пратеникот по негово барање, доколку пратеникот тоа го предложи.

Претресот по материјалите од ставовите 1 и 2 на овој член, по правило, завршува со донесување на заклучок.

17. Потврдување и давање согласност на статутите и други општи акти

Член 186

Статутите и другите општи акти за кои врз основа на закон Собранието е надлежно да ги потврдува или да дава согласност, претседателот на Собранието ги доставува до Законодавно-правната комисија и до матичното работно тело, а пратениците ги известува дека се примени и дека се наоѓаат во Документацијата на Собранието.

Статутите и другите општи акти се доставуваат и до Владата, која по нив дава мислење во рок од 30 дена од денот на приемот.

Член 187

Усогласените забелешки на матичните работни тела по статутот, односно другиот општ акт, Законодавно-правната комисија ги доставува до подносителот и определува рок во кој треба да се изјасни по забелешките.

Кога матичните работни тела и Законодавно-правната комисија по приемот на статутот, односно другиот општ акт, ќе утврдат дека подносителот постапил по забелешките во рок од 30 дена од приемот на актот, на Собранието му поднесуваат извештај и предлог на одлука за потврдување, односно за давање согласност на актот.

Кога матичното работно тело и Законодавно-правната комисија ќе утврдат дека подносителот на статутот, односно другиот општ акт не постапил по забелешките, за тоа на Собранието ќе му поднесат извештај.

18. Постапка за ратификација на меѓународни договори

Член 188

Ратификација на меѓународен договор се врши со закон.

Предлог на закон за ратификација на меѓународни договори поднесува Владата.

Постапка за донесување на законот за ратификација на меѓународен договор, поведува Владата со поднесување на предлог на закон за ратификација.

Предлогот на законот за ратификација на меѓународниот договор го содржи текстот на меѓународниот договор чија ратификација се предлага.

Образложението на предлогот на законот за ратификација на меѓународен договор содржи уставна основа, причините поради кои се предлага ратификацијата на меѓународниот договор, оценка за тоа дали меѓународниот договор бара донесување на нови или измена на важечките закони, како и оценка за потребата од ангажирање финансиски средства од Буџетот на Република Македонија за спроведувањето на меѓународниот договор.

Член 189

Одредбите на овој деловник што се однесуваат на постапката за претресување на предлогот на законот во итна постапка соодветно се применуваат и во постапката за претресување на предлогот на законот за ратификација на меѓународниот договор.

На текстот на меѓународниот договор не се вршат изменувања и дополнувања.

Член 190

Законите за ратификација на меѓународните договори и изворниот текст на меѓународните договори се објавуваат во посебен дел на "Службен весник на Република Македонија" - Меѓународни договори.

19. Постапка по граѓанска иницијатива на државно ниво**Член 191**

Претседателот на Собранието, по добивањето на предлогот за покренување на граѓанска иницијатива за донесување закон, за распишување референдум на државно ниво и за поднесување предлог за пристапување кон измена на Уставот на Република Македонија, веднаш ја доставува до претседателот на Законодавно-правната комисија и до претседателот на матичното работно тело.

Законодавно-правната комисија и матичното работно тело во рок од два работни дена до претседателот на Собранието доставуваат мислење за уредноста на иницијативата.

Член 192

Ако претседателот на Собранието утврди дека иницијативата е уредна, за тоа го известува овластениот предлагач, во рок од три дена од добивањето на мислењето од работните тела.

Ако претседателот на Собранието утврди дека иницијативата е неуредна, прашањето во врска со иницијативата го става на дневен ред на првата наредна седница на Собранието.

Собранието со заклучок утврдува дали иницијативата е уредна.

Претседателот на Собранието го известува овластениот предлагач за заклучокот на Собранието во рок од три дена.

Х. ПОСТАПКА ЗА ИЗМЕНА НА УСТАВОТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**1. Предлог за пристапување кон измена на Уставот****Член 193**

Предлог за пристапување кон измена на Уставот на Република Македонија (Уставот) можат да поднесат претседателот на Републиката, Владата, најмалку 30 пратеници или 150.000 граѓани.

Член 194

Предлогот за пристапување кон измена на Уставот содржи конкретни насоки за изменување и дополнување на Уставот и образложение за причините поради кои се предлага изменување и дополнување на Уставот.

Член 195

Предлогот за пристапување кон измена на Уставот, претседателот на Собранието го доставува до пратениците и до претседателот на Републиката и до Владата, кога тие не се подносителите на предлогот.

Член 196

По предлогот за пристапување кон измена на Уставот на седницата на Собранието се води претрес во целина.

Одлуката за пристапување кон измена на Уставот, Собранието ја донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

По донесувањето на одлука за пристапување кон измена на Уставот, Собранието со заклучок утврдува рок во кој подносителот на предлогот за пристапување кон измена на Уставот изготвува текст на нацртот на амандманите на Уставот.

2. Нацрт на амандмани на Уставот**Член 197**

Текстот на нацртот на амандманите на Уставот со образложение, предлагачот го доставува до претседателот на Собранието кој го доставува до пратениците и до претседателот на Републиката и до Владата, кога не се предлагачи, најдоцна 30 дена пред одржувањето на седницата на Собранието.

Член 198

Претресот во Собранието се води по текстот на нацртот на секој амандман одделно и може да се дадат мислења и предлози.

Собранието со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, го утврдува нацртот на секој амандман на Уставот одделно.

Нацртот на амандманите Собранието го става на јавна дискусија.

Собранието определува рок за спроведување на јавната дискусија, начинот на објавувањето на нацртот на амандманите и рок во кој предлагачот како носител на јавната дискусија до Собранието поднесува извештај за резултатите од јавната дискусија и текст на предлогот на амандманите на Уставот.

3. Предлог на амандмани на Уставот**Член 199**

Текстот на предлогот на амандманите на Уставот со образложението и извештајот за резултатите од јавната дискусија, предлагачот го доставува до претседателот на Собранието кој го доставува до пратениците и до претседателот на Републиката и до Владата, најдоцна 30 дена пред одржувањето на седницата на Собранието.

Член 200

На текстот на предлогот на амандманите на Уставот, предлагачот, секој пратеник, работно тело и Владата кога не е предлагач, можат да поднесат амандмани најдоцна осум дена пред седницата на Собранието на која ќе се усвојуваат амандманите на Уставот.

По исклучок амандмани на текстот на предлогот на амандманите на Уставот, предлагачот може да поднесе до заклучување на претресот само заради усогласување на текстот на предлогот на амандманите кои се измениле поради усвојување на некој амандман.

Член 201

По текстот на предлогот на секој амандман на Уставот се води општ претрес и претрес по текстот.

Собранието се изјаснува одделно за секој амандман на текстот на предлогот на амандманите на Уставот, со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Амандманите што ги поднел предлагачот и амандманите со кои тој се согласил се сметаат за составен дел на текстот на предлогот на амандманот на Уставот.

Собранието со мнозинство гласови од вкупниот број на пратеници го утврдува предлогот на секој амандман одделно.

4. Донесување и прогласување на амандманите на Уставот

Член 202

Амандманите за измена на Уставот се донесуваат со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Одлука за измена на Преамбулата, членовите за локалната самоуправа, членот 131, која било одредба што се однесува на правата на припадниците на заедниците, вклучувајќи ги особено членовите 7, 8, 9, 19, 48, 56, 69, 77, 78, 86, 104 и 109, како и одлука за додавање на која било нова одредба која се однесува на предметот на тие одредби и тие членови, Собранието донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници во кое мора да има мнозинство гласови од вкупниот број пратеници кои припаѓаат на заедниците што не се мнозинство во Република Македонија.

Член 203

Собранието донесува одлука за прогласување на амандманите на Уставот со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

5. Постапка за донесување на уставен закон за спроведување на Уставот

Член 204

Право да предлага донесување на уставен закон за спроведување на Уставот има претседателот на Републиката, Владата и најмалку 30 пратеници.

Одредбите на овој деловник што се однесуваат на поднесување и претресување на закон во второ читање соодветно се применуваат и во постапката за донесување на уставен закон.

Уставниот закон се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Собранието донесува одлука за прогласување на уставниот закон со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

XI. ПРЕДЛОГ ЗА ПОКРЕНУВАЊЕ ПОСТАПКА ЗА УТВРДУВАЊЕ ОДГОВОРНОСТ НА ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА РЕПУБЛИКАТА

Член 205

Предлог за покренување постапка за утврдување одговорност на претседателот на Републиката, можат да поднесат најмалку 30 пратеници.

Предлогот од ставот 1 на овој член содржи образложение за причините заради кои се покренува постапка, опис и докази за дејствијата со кои претседателот на Републиката ги прекршил Уставот и законите во вршењето на своите права и должности.

Ако предлогот не е подготвен согласно со ставот 2 од овој член претседателот на Собранието, пред да го достави до пратениците, ќе побара од предлагачот да го усогласи во рок од пет дена.

Предлогот од ставот 1 на овој член претседателот на Собранието веднаш го доставува до пратениците и до претседателот на Републиката.

Член 206

Собранието во рок од пет дена од денот на доставувањето на предлогот, основа комисија за оценување на основаноста на предлогот.

Комисијата има претседател и десет члена кои, на предлог од Комисијата за прашања на изборите и именувањата, ги избира Собранието, при што се обезбедува соодветна застапеност на пратениците од пратеничките групи и пратеници кои не се организирани во пратенички групи.

Комисијата во рок од седум дена од денот на основањето поднесува извештај до Собранието.

Член 207

Претседателот на Собранието веднаш го известува претседателот на Републиката за основањето на комисијата од членот 206 на овој деловник.

Претседателот на Републиката до Комисијата може да достави писмено изјаснување за наодите од предлогот за покренување постапка за утврдување на одговорност.

Член 208

Извештајот од Комисијата претседателот на Собранието веднаш го доставува до пратениците и до претседателот на Републиката и свикува седница на Собранието што ќе се одржи најдоцна седум дена од денот на доставувањето на извештајот.

Член 209

По предлогот од членот 205 став 1 на овој деловник и по извештајот на Комисијата, Собранието води претрес.

Право да го образложи предлогот има еден од пратениците кои го поднеле предлогот.

Право да го образложи извештајот на Комисијата има претседателот или член на Комисијата.

Претседателот на Републиката може, на седницата писмено или усно, да се изјасни по наодите од предлогот и по извештајот на Комисијата.

Член 210

Собранието одлучува за покренување постапка за утврдување одговорност на претседателот на Републиката со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Одлуката за покренување постапка за утврдување одговорност на претседателот на Републиката, претседателот на Собранието веднаш ја доставува до Уставниот суд на Република Македонија и до претседателот на Републиката.

XII. ОДНОСИ СО ВЛАДАТА

Член 211

Владата во Собранието ја претставува претседателот на Владата.

Претставниците кои Владата ги определила во Собранието и во работните тела, учествуваат во работата на Собранието и на работните тела и ги изнесуваат ставовите на Владата.

Член 212

Поверениците кои Владата ги определила присуствуваат на седницата на работното тело и даваат известувања и објаснувања за прашањата од дневниот ред.

Член 213

Собранието врши политичка контрола и надзор над Владата на начин и по постапка утврдени со Уставот и со овој деловник.

1. Прашање за доверба на Владата

Член 214

Прашање за доверба на Владата можат да постават најмалку 20 пратеници.

Прашањето за доверба на Владата се поднесува во писмена форма и мора да биде образложено.

Прашање за доверба на Владата може да постави и претседателот на Владата во писмена форма или усно на седницата на Собранието.

Прашањето за доверба на Владата, претседателот на Собранието веднаш го доставува до пратениците, Владата и претседателот на Републиката, а кога прашањето за доверба на Владата претседателот на Владата го поставува усно на седницата на Собранието, претседателот на Собранието веднаш го известува претседателот на Републиката.

Прашањето за доверба на Владата може да се повлече до почетокот на седницата на Собранието, на која ќе се расправа по прашањето за доверба на Владата.

Член 215

За поставеното прашање за доверба на Владата, претседателот на Собранието веднаш свикува седница. Седницата се одржува третиот ден од денот на поставувањето на прашањето за доверба на Владата.

Рокот од ставот 1 на овој член почнува да тече наредниот ден од денот на поставувањето на прашањето за доверба на Владата.

Член 216

По поставеното прашање за доверба на Владата се води претрес.

Право да го образложи прашањето за доверба на Владата има еден од пратениците кои го поставиле прашањето во траење од најмногу 30 минути.

Редоследот на пратениците по пратенички групи и пратеници кои не се организирани во пратеничка група, а кои ќе учествуваат во претресот се определува во договор на претседателот на Собранието со координаторите на пратеничките групи пред почетокот на седницата.

Пратеникот во текот на претресот може да говори повеќе пати во траење од вкупно 15 минути, а координатор на пратеничка група вкупно 20 минути.

Член 217

Собранието гласа за недоверба на Владата по истекот на третиот ден од денот на поставувањето на прашањето за доверба.

Во случај кога прашањето за доверба на Владата го поставува претседателот на Владата усно на седницата на Собранието, Собранието гласа за доверба на Владата на истата седница, без расправа.

Претседателот на Владата и пред гласањето има право да му се обрати на Собранието.

Член 218

Ако на Владата и е изгласана недоверба, претседателот на Владата до Собранието поднесува оставка во рок од 24 часа од изгласувањето на недовербата.

За изгласаната недоверба на Владата и за поднесената оставка, претседателот на Собранието веднаш го известува претседателот на Републиката.

2. Оставка на Владата

Член 219

Владата, претседателот на Владата или член на Владата можат да поднесат оставка.

Оставката на Владата или на претседателот на Владата, се поднесува до претседателот на Собранието во писмена форма и може да се образложи.

Оставката на член на Владата до претседателот на Собранието се поднесува преку претседателот на Владата.

Оставката на Владата или на претседателот на Владата, претседателот на Собранието веднаш ја доставува до пратениците и до претседателот на Републиката.

Оставката на член на Владата, претседателот на Собранието веднаш ја доставува до пратениците.

Член 220

Собранието на првата наредна седница, без претрес, констатира дека на претседателот на Владата, на Владата или на член на Владата, мандатот им престанува на денот на одржувањето на седницата.

3. Разрешување

Член 221

Предлогот за разрешување на член на Владата, претседателот на Владата го поднесува во писмена форма до претседателот на Собранието и може да го образложи.

По предлогот за разрешување на член на Владата, Собранието одлучува на првата наредна седница.

По предлогот за разрешување на член на Владата се отвора претрес.

Членот на Владата за кого е поднесен предлог за разрешување може да се изјаснува по предлогот во траење од 15 минути.

Член 222

Предлогот на претседателот на Владата за разрешување на повеќе од една третина од членовите на Владата се доставува до претседателот на Собранието.

За предлогот од ставот 1 на овој член Собранието одлучува како за избор на нова Влада.

XIII. МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА
НА СОБРАНИЕТО

Член 223

Собранието на Република Македонија, за остварување на меѓународната соработка, основа постојани делегации во меѓународните парламентарни собранија, чијшто член, односно придружен член е Собранието, пратенички групи за соработка со други парламенти, а може да основа и мешовити работни тела со други парламенти, меѓународни парламентарни организации и институции, поврмени делегации и други облици за соработка.

Делегациите, работните тела, пратеничките групи за соработка, мешовитите работни тела и пратениците, за остварената меѓународна активност поднесуваат извештај до претседателот на Собранието, кој го доставува до пратениците, а по потреба и до други државни органи и институции.

Член 224

Планирањето на меѓународната соработка на Собранието се остварува во рамките на календарските активности на организациите и институциите во кои членува или со кои соработува Собранието, како и врз основа на изразените и усогласени интереси за билатерална соработка.

XIV. ЈАВНОСТ ВО РАБОТАТА
НА СОБРАНИЕТО

Член 225

Собранието обезбедува информирање на јавноста за работата на Собранието и на работните тела, како и на постојаните делегации во меѓународните организации.

Член 226

Граѓаните на Република Македонија можат да ги следат седниците на Собранието и на работните тела од галериите, во согласност со прописите за внатрешниот ред на Собранието.

Член 227

Претставниците на средствата за јавно информирање, во согласност со прописите за внатрешниот ред на Собранието, можат да присуствуваат на седниците на Собранието и на седниците на работните тела заради известување на јавноста за нивната работа.

Член 228

На претставниците на средствата за јавно информирање им се ставаат на располагање актите што ги разгледува и донесува Собранието, информативните и документационите материјали за прашањата што се разгледуваат во Собранието и во работните тела, извештаите за работата на работните тела и записниците од седниците, освен ако Собранието, односно работното тело одлучило одделно прашање да се разгледува без присуство на претставниците на средствата за јавно информирање.

Член 229

Начинот на остварување на правата, должностите и одговорноста на претставниците на средствата за јавно информирање во Собранието, се уредува со акт што го донесува претседателот на Собранието.

Член 230

Собранието и надлежните работни тела можат да одлучат предлогот на законот или на друг општ акт кој се претресува во Собранието, а кој е од посебен интерес за јавноста, да се објави преку печатот или во посебна публикација.

Член 231

Собранието и работните тела можат да одлучат, заради известување на јавноста за работата на Собранието, да се даде соопштение за средствата за јавно информирање по седницата на Собранието или на работното тело што е одржана без присуство на јавноста, односно без присуство на претставници на средствата за јавно информирање, како и во други случаи кога за тоа ќе одлучи Собранието или работното тело.

Член 232

Конференција за печат во врска со работата на Собранието се одржува кога за тоа ќе одлучи претседателот на Собранието, пратеничка група, работно тело или шефот на делегацијата која престојувала во странство, кои определуваат и претставник кој ќе ја одржи конференцијата за печатот.

Член 233

Собранието има веб страница на која се внесуваат општи податоци за Собранието, работните тела, претседателот на Собранието, пратениците, пратеничките групи, делегациите на Собранието, донесените закони, седниците и другите активности на Собранието, за Службата на Собранието и други податоци поврзани со организацијата и работата на Собранието.

Член 234

Заради известување за својата работа, Собранието издава гласило и други публикации.

Гласилото се доставува до сите пратеници во Собранието и се става на веб страницата на Собранието.

XV. СЛУЖБА НА СОБРАНИЕТО

Член 235

Стручните и другите работи за потребите на Собранието, работните тела и пратениците ги врши Службата на Собранието (Службата).

Организацијата и задачите на Службата се утврдува со акт што го донесува Собранието во согласност со закон и овој деловник.

Со Службата раководи генералниот секретар на Собранието.

Член 236

Одржувањето на редот во зградата на Собранието и во просториите во кои работи Собранието го обезбедува посебна служба.

Овластените службени лица на органите на државната управа не можат без одобрение од претседателот на Собранието да имаат пристап во просториите од ставот 1 на овој член, ниту да преземаат мерки спрема пратениците, работниците во Службата и спрема други граѓани.

Носење оружје во зградата на Собранието не е дозволено, освен за лицата овластени за одржување на редот во зградата на Собранието.

XVI. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 237

(член 237 од Деловникот објавен во "Службен весник на Република Македонија" број 91/2008)

Генералниот секретар на Собранието е должен најдоцна во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој деловник да ги изготви правилниците за организација и делокруг и за систематизација на работните места на Службата и да ги достави до Комисијата за прашања на изборите и именувањата заради давање на мислење.

Член 238

(член 238 од Деловникот објавен во "Службен весник на Република Македонија" број 91/2008)

До започнувањето на примената на Главата IX- Донесување на закони и други акти од овој деловник за сите доставени предлози за донесување на закони, предлози на закони и други акти, ќе се применува Главата X-Донесување на закони и други прописи од Деловникот на Собранието на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" број 60/2002).

Член 239

(член 239 од Деловникот објавен во "Службен весник на Република Македонија" број 91/2008)

Со денот на влегувањето во сила на овој деловник престанува да важи Деловникот на Собранието на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" број 60/2002), освен одредбите од Главата X - Донесување на закони и други прописи, кои ќе се применуваат три месеци по денот на влегувањето во сила на овој деловник.

Член 240

(член 240 од Деловникот објавен во "Службен весник на Република Македонија" број 91/2008)

Овој деловник влегува во сила со денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија", а одредбите од Главата IX - Донесување на закони и други акти ќе започнат да се применуваат по три месеца од денот на неговото влегување во сила.

ПРЕТСЕДАТЕЛ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 2653.

У К А З бр. 11

од 29 септември 2010 година

Врз основа на член 18, став 1, точка 12 од Законот за одбрана („Службен весник на Република Македонија“ бр. 42/2001)

СЕ ОТПОВИКУВА

Полковник НИКОЛОВСКИ Никола ПЕТАР

ФЧ: полковник, по формација полковник,

Лична ВЕС: 31239

од должноста Воен Аташе на Република Македонија во Република Турција, со седиште во Анкара.

Овој указ да се изврши на 1.10.2010 година.

Бр. 07-1687
29 септември 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
д-р **Горге Иванов**, с.р.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ

2654.

Врз основа на член 53 став 11 од Законот за даночна постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.13/06, 88/08, 159/08 и 105/09), министерот за финансии донесе

П Р А В И Л Н И К ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА ПРАВИЛНИКОТ ЗА ВИДОТ НА ДАНОЧНАТА ПРИЈАВА КОЈА ВО ПОТПОЛНОСТ ИЛИ ДЕЛУМНО МОЖЕ ДА СЕ ПОДНЕСЕ ПО ПАТ НА ПРЕНОС НА ПОДАТОЦИ ВО ЕЛЕКТРОНСКА ФОРМА И ПОСТАПКАТА ЗА ПРЕНОС

Член 1

Во Правилникот за видот на даночната пријава која во потполност или делумно може да се поднесе по пат на пренос на податоци во електронска форма и постапката за пренос („Службен весник на Република Македонија“ бр. 46/2006 и 118/09) членот 5 се менува и гласи:

„Даночните обврзници за преносот на податоците во електронска форма поднесуваат барање за одобрување на код за идентификација до Управата за јавни приходи“.

Член 2

Обрасците „Барање на одобрување на код за идентификација“ (БКИ) и „Потврда за доделен код за идентификација“ (ПКИ) се заменуваат со нови обрасци кои се дадени во прилог и се составен дел од овој правилник.

Член 3

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 20-31669/1
23 септември 2010 година
Скопје

Министер,
м-р **Зоран Ставрски**, с.р.

БКИ

Република Македонија
Министерство за финансии
УПРАВА ЗА ЈАВНИ ПРИХОДИ

Датум и број
на прием

* Пополнува Управата за јавни приходи

БАРАЊЕ ЗА ОДОБРУВАЊЕ НА КОД ЗА ИДЕНТИФИКАЦИЈА

1. Даночен обврзник

Единствен даночен број	1.1.		
Назив на даночниот обврзник	1.2.		
Адреса на вистинско седиште	1.3.	улица	број
		населено место	општина
		телефон	телефакс
		е-пошта	

2. Цел на поднесување на барањето

2.1. ☐ барање на нов код ☐ промена на код ☐ поништување на код

3. Податоци за барателот на код за идентификација

ЕДБ / ЕМБГ * овластен деловен субјект / овластено лице	3.1.		
Назив / Име и презиме	3.2.		
Својство на потписникот * директор / сопственик / овластен деловен субјект / овластено лице / ополномоштено лице / партнер	3.3.		
е-Пошта	3.4.		
Контакт телефон	3.5.		
Датум на активирање/промена /поништување на код	3.6.	д д м м г г г г г	

4. Овластување

Данок на додадена вредност	4.1.	Пополнување на обрасци	Електронски потпис
Персонален данок на доход	4.2.	Пополнување на обрасци	Електронски потпис
Данок на добивка	4.3.	Пополнување на обрасци	Електронски потпис
Друго	4.4.	Пополнување на обрасци	Електронски потпис

Податоци за поднесување

Место на поднесување	
Датум на поднесување	д д м м г г г г г
Потпис и печат	М/П

* Пополнува Управата за јавни приходи

Контролирал и одобрил	
Потпис	
Датум на одобрен почеток на важење на кодот	д д м м г г г г г
Датум на обработка	д д м м г г г г г
Потпис на обработувачот	
Забелешка	

БКИ

ОПШТИ НАПОМЕНИ

За да се регистрирате за користење на електронскиот сервис на УЈП е-ДАНОЦИ (<http://etax.ujp.gov.mk>) потребно е да се регистрирате како Имател на код за идентификација, односно да пополните Барање за одобрување на код за идентификација (образец "БКИ"). Со барањето се пријавува и овластеното, односно ополномоштено правно или физичко лице за електронско пополнување и потпишување на даночните пријави и за пристап до е-Даноци, во име на даночниот обврзник.

Барањето се поднесува до надлежната ДГДО/Регионална дирекција на Управата за јавни приходи, според седиштето на даночниот обврзник. Врз основа на поднесеното барање, УЈП на Имателот на кодот за идентификација ќе му издаде Потврда за доделен код за идентификација.

Кодот за идентификација е составен од корисничко име и лозинка кои се користат при пристап на е-Даночните сервиси, односно за да можете електронски да ги пополните и доставите вашите даночни пријави до УЈП.

УПАТСТВО ЗА ПОПОЛНУВАЊЕ

1. Даночен обврзник

1.1. Единствен даночен број

Даночниот обврзник го впишува Единствениот даночен број добиен од Управата за јавни приходи при регистрацијата.

1.2. Назив на даночниот обврзник

Се наведува полната назив на даночниот обврзник со сите претставки и наставки, онака како што е наведено во решението за регистрација.

1.3. Адреса на вистинско седиште

Се наведува полната адреса (улица, број, поштенски број, населено место, општина и е-пошта) на вистинското седиште (локација на која претежно се врши дејноста и која не мора да е иста со адресата на седиштето од судската регистрација). Броевите на телефонот/телефаксот се впишуваат заедно со карактеристичниот број на градот.

2. Цел на поднесување на барањето

Се пополнува едно од трите полиња:

- Во полето "барање на нов код" се внесува знакот "x" кога барателот поднесува барање за нов код.
- Во полето "промена на код" се внесува знакот "x" кога барателот поднесува барање за промена на код.
- Во полето "поништување на код" се внесува знакот "x" кога барателот поднесува барање за поништување на код.

3. Податоци за барателот на код за идентификација

Во овој дел се внесуваат податоци за лицето (правно или физичко лице) кое ќе биде овластено во име на даночниот обврзник да го користи Кодот за идентификација и да пристапува до е-Даноци.

3.1. ЕДБ / ЕМБГ

Се наведува ЕДБ на овластениот деловен субјект (сметководствено биро или друг деловен субјект), односно ЕМБГ на лицето, за кое се бара нов/промена/бришење на код за идентификација.

3.2. Назив / Име и презиме

Се наведува називот, односно името и презимето, на барателот/имателот на кодот за идентификација.

3.3. Својство на потписникот

Се наведува својството на лицето кое ќе го користи електронскиот потпис, како на пример: директор, сопственик, овластен деловен субјект (сметководствено биро или друг деловен субјект), овластено лице, ополномоштено лице, партнер и слично.

3.4. е-Пошта

Се наведува е-Поштата на која Управата за јавни приходи ќе ги доставува пораките до Имателот на кодот за идентификација.

3.5. Контакт телефон

Се наведува контакт телефон на барателот/имателот.

3.6. Датум на активирање/промена/поништување на код

Се наведува датумот на активирање, промена или поништување на кодот за идентификација.

4. Овластување

Во полињата за овластување (4.1. - 4.4.) по одделните видови даноци се внесува "x" за видовите на даноци за кои лицето од барањето е овластено да ги пополнува обрасците, односно да ги потпишува пратките.

* Објаснување за скратените називи кои се употребени во образецот

ЕДБ - Единствен даночен број

ЕМБГ - Единствен матичен број на граѓанинот

БКИ - Барање за одобрување на код за идентификација

ПКИ

Република Македонија
Министерство за финансии
УПРАВА ЗА ЈАВНИ ПРИХОДИ

ЕДБ

(едб на даночниот обврзник)

Регионална
дирекција

Датум

(назив на даночниот обврзник)

(адреса на вистинско седиште)

Број

ПОТВРДА

за доделен код за идентификација

Управата за јавни приходи потврдува дека е доделен код за идентификација на овластениот деловен субјект / овластеното лице од даночниот обврзник _____ со ЕДБ _____ и во регистарот на иматели на код за идентификација, се запишува:

- Назив / Име и презиме
- ЕДБ/ЕМБГ
- Е-пошта
- Контакт телефон

Овластување за користење на е-даночни сервиси:

- Данок на додадена вредност
- Персонален данок на доход
- Данок на добивка
- Друго

Својство на потписникот

Датум на активирање на кодот

Кодот за идентификација се доставува до имателот на кодот со лична достава.

Управник

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ТРАНСПОРТ И ВРСКИ
2655.**

Врз основа на член 24-а став 13 од Законот за превоз во патниот сообраќај („Службен весник на Република Македонија“ бр. 68/04, 127/06, 114/09 и 83/10), министерот за транспорт и врски донесе

П Р А В И Л Н И К
ЗА ДОПОЛНУВАЊЕ НА ПРАВИЛНИКОТ ЗА НАЧИ-
НОТ, ПОСТАПКАТА И ПОБЛИСКИТЕ УСЛОВИ ЗА
ОДОБРУВАЊЕ НА ВОЗНИ РЕДОВИ ЗА НОВИ ЛИ-
НИИ И ЗА ПРОМЕНА НА ОДОБРЕНИ ЛИНИИ ВО
МЕЃУОПШТИНСКИОТ И МЕЃУНАРОДНИОТ ПРЕ-
ВОЗ НА ПАТНИЦИ, ИЗДАВАЊЕ, ПРОДОЛЖУВА-
ЊЕ И ОДЗЕМАЊЕ НА ДОЗВОЛАТА ЗА ОДОБРЕНА
ЛИНИЈА, ФОРМАТА И СОДРЖИНАТА НА ОБ-
РАЗЕЦОТ НА ДОЗВОЛАТА И НА ВОЗНИОТ РЕД

Член 1

Во Правилникот за начинот, постапката и поблиските услови за одобрување на возни редови за нови линии и за промена на одобрени линии во меѓуопштинскиот и меѓународниот превоз на патници, издавање, продолжување и одземање на дозволата за одобрена линија, формата и содржината на образецот на дозволата и на возниот ред („Службен весник на Република Македонија“ бр.25/10 и 73/10), во член 16 по ставот 4 се додава нов став 5 кој гласи:

„Доколку на превозникот му е одобрена промената на веќе одобрен односно регистриран возен ред, треба во рок од 10 дена од денот на приемот на решението да поднесе барање за регистрирање на променетиот возен ред и издавање дозвола согласно член 10 од овој Правилник, а во спротивно му се одзема одобрениот односно регистрираниот возен ред и дозвола за кој превозникот барал промена и се укинува решението за одобрување на промена на возниот ред.“

Член 2

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 01-12364/1
20 септември 2010 година
Скопје

Министер,
Миле Јанакиески, с.р.

**РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА ЗА ЕНЕРГЕТИКА
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

И С П Р А В К И

2656.

Во Одлуката за одобрување на користење на повластена тарифа за купопродажба на електрична енергија произведена во фотоволтаичен систем, на Друштвото за транспорт, промет и услуги ГЕО-ЛИНК ГРОУП ДООЕЛ Скопје, објавена во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 129/2010 од 28.09.2010 година, направена е техничка грешка во точка 2, алинеја 4 од Одлуката, втората точка од бројот „112.317.480“ треба да се замени со запирка, односно алинеата 4 треба да гласи: „Очекувано годишно производство: 112.317,480 kWh“.

Претседател,
Димитар Петров, с.р.

2657.

Во Одлуката за одобрување на користење на повластена тарифа за купопродажба на електрична енергија произведена во фотоволтаичен систем, на Друштвото за внатрешна и надворешна трговија ПЕТРО М ДОО Илинден, објавена во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 129/2010 од 28.09.2010 година, направена е техничка грешка во точка 2, алинеја 4 од Одлуката, втората точка од бројот „121.302.878“ треба да се замени со запирка, односно алинеата 4 треба да гласи: „Очекувано годишно производство: 121.302,878 kWh“.

Претседател,
Димитар Петров, с.р.

**ДИРЕКЦИЈА ЗА РАДИЈАЦИОНА СИГУРНОСТ
2658.**

Врз основа на член 26-д, став 1, точка 1) од Законот за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност („Службен весник на Република Македонија“ бр. 48/02 и 135/07), директорот на Дирекцијата за радијациона сигурност донесе

П Р А В И Л Н И К
ЗА КРИТЕРИУМИТЕ ВО ОДНОС НА ПРОСТОР-
НИТЕ УСЛОВИ, ОБЈЕКТИТЕ, МАТЕРИЈАЛНО-
ТЕХНИЧКАТА ОПРЕМА И СТРУЧНИОТ КАДАР
НА ОВЛАСТЕНИТЕ СТРУЧНИ ТЕХНИЧКИ СЕР-
ВИСИ И НА ПРАВНИТЕ ЛИЦА ЗА ДЕКОНТАМИ-
НАЦИЈА КАКО И ФОРМАТА И СОДРЖИНАТА
НА БАРАЊЕТО ЗА ИЗДАВАЊЕ НА ЛИЦЕНЦА И
ФОРМАТА И СОДРЖИНАТА НА ЛИЦЕНЦАТА (*)

I. Општи одредби

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат критериумите во однос на просторните услови, објектите, материјално-техничката опрема и стручниот кадар на овластените стручни технички сервиси и на правните лица за деконтаминација, како и формата и содржината на барањето за издавање на лиценца и формата и содржината на лиценцата.

Член 2

Одделни изрази употребени во овој правилник го имаат следново значење:

1) **Неопределеност на мерењето** е вредност која се добива со определување на сите извори на грешки вклучени во методот на мерењето преку пресметување на средна квадратна грешка (стандардна девијација) и множење на комбинираната неопределеност добиена со фактор на покривање (coverage factor);

* Овој правилник се усогласува со Директивата на Советот на Европската Унија 96/29/ЕВРОАТОМ од 13 мај 1996 за основните сигурносни стандарди за заштита на здравјето на работниците и населението од штетното влијание на јонизирачко зрачење (CELEX31996L0029)

2) **Ниво на доверба** од 95% означува дека постои 95% веројатност да резултатот на мерењето отстапува од вистинската вредност за не повеќе од проценетата неопределеност на мерењето. Неопределеноста на мерењето во овој правилник се однесува на релативната неопределеност на мерењето;

3) **Релативна грешка (I) на мерењето е грешка која се пресметува со следната формула:**

$$I = \frac{M - M_t}{M_t} \cdot 100\%$$

каде што M е резултатот на мерење Mt е вистинската вредност на мерената величина и

4) **Природна (внатрешна) грешка** е грешката определена при референтни услови. Кога перформансите на мерилата за детекција на јонизирачко зрачење се испитани во метролошки стандарди, апсолутната вредност на грешката на мерилото е дадена со горната граница под референтни услови т.е. при енергија на зрачење дадена во стандардот и под пријавени амбиентални услови. Горните граници поединечно се обезбедени за грешка на мерилото при специфични вредности на други величини кои влијаат на резултатот на мерењето (пр. енергија на зрачењето, насока на упадното зрачење и амбиенталната температура).

II. Критериуми во однос на просторните услови, објектите, материјално-техничката опрема и стручниот кадар на овластените стручни технички сервиси

1. Овластен стручен технички сервис за дозиметриски мерења и мониторинг на работна средина

Член 3

Овластените стручни технички сервиси за дозиметриски мерења и мониторинг на работна средина треба да ги исполнуваат следните услови:

а) стручен кадар:

- најмалку едно лице со високо образование од областа на физичките науки оспособено за дозиметриски мерења и мониторинг на работна средина и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година;

- најмалку едно лице со високо образование и тоа: природно-математички науки (физика, хемија, биологија, математика, информатика), техничко-технолошки или медицински науки оспособено за спроведување на мерки за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност и за дозиметриски мерења и мониторинг на работна средина и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година и

- најмалку едно лице со средно образование од природно-математичка или хемиско-технолошка струка оспособено за спроведување на мерки за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност;

б) соодветни објекти и простории за лабораториската опрема потребна за вршење на дејноста;

в) соодветни калибрирани инструменти, апарати и опрема за дозиметриски мерења и мониторинг на работна средина (пр. детектори за мерење на амбиентален дозен еквивалент, нискоенергетско гама и рентгенско зрачење; преносен монитор за контаминација со комплет сонди за алфа, бета, нискоенергетско гама и гама зрачење; лични дозиметри за алармирање; комплет верифицирани работни еталони за радиоактивните извори за сите мерачи и сл.).

Член 4

При користење на опремата од член 3 точка в) од овој правилник неопределеноста на мерењето на дозата (амбиенталниот дозен еквивалент или дозниот еквивалент во дадена насока), на брзината на доза на зрачење или на активноста на единица површина на работно место или во непосредна близина на работното место не треба да надмине 60%.

Природната (внатрешната) грешка на детекторите не треба да надмине 20% во мерење на амбиенталниот дозен еквивалент и дозниот еквивалент во дадена насока. Релативната грешка на детекторот во мерење на амбиенталниот дозен еквивалент не треба да надмине 40% во енергетски интервали на фотони 20–150 keV или 80 keV–1,5 MeV.

Природната (внатрешната) грешка на личните дозиметри за алармирање не треба да надмине 30%.

2. Овластен стручен технички сервис за мерења на степенот на надворешна изложеност на работно изложени лица

Член 5

Овластените стручни технички сервиси за мерења на степенот на надворешна изложеност на работно изложени лица треба да ги исполнуваат следните услови:

а) стручен кадар:

- најмалку едно лице со високо образование од областа на физичките науки оспособено за дозиметриски мерења и мониторинг на работна средина и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година;

- најмалку едно лице со високо образование и тоа: природно-математички науки (физика, хемија, биологија, математика, информатика), техничко-технолошки или медицински науки оспособено за спроведување на мерки за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност и за дозиметриски мерења и мониторинг на работна средина и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година и

- најмалку едно лице со средно образование од природно-математичка или хемиско-технолошка струка оспособено за спроведување на мерки за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност;

б) соодветни објекти и простории за: отчитување на дозиметрите и водење евиденција за работно изложените лица, прием, подготовка, пакување и испраќање на дозиметрите и

в) соодветни калибрирани инструменти, апарати и опрема за мерења на степенот на надворешна изложеност на работно изложени лица (пр. лични дозиметри за гама и неутронско зрачење, за цело тело и екстремитети; читач на личните дозиметри со можност за формирање и одржување на база на податоци за нивоата на изложеност на работно изложените лица; радиоактивен извор за калибрација на дозиметрите и сл.).

Член 6

При тестирање на опремата од член 5 точка в) од овој правилник за мониторинг на надворешна изложеност на работно изложени лица за фотони за персоналниот дозен еквивалент $H_p(d)$, резултатот од мерењето не треба да отстапува повеќе од 33% под или 50% над вистинската вредност, која што е определена со ниво на доверба од 95%, кога резултатот од мерењето соодветствува на дози кои што се приближуваат на годишната граница на доза.

Отстапувањето од став 1 на овој член може да ги надминува вредностите во случај на електронско и неутронско зрачење со непозната енергија.

Најголемото дозволено релативно отстапување (девијација) во резултатите на мерењето за различни дози се претставува со условот

$$\frac{2}{3} \cdot \left(1 - \frac{2H_0}{H_0 + H_t} \right) \leq R \leq \frac{3}{2} \cdot \left(1 + \frac{H_0}{2H_0 + H_t} \right),$$

каде што H_0 е граница на регистрирање, а e е одговорот на дозиметарот, т.е. односот помеѓу дозата H_m определена од дозиметарот и вистинската вредност на дозата H_t .

Пресметаната неопределеност на мерењето на дозиметарскиот систем не треба да надмине 42%.

3. Овластен стручен технички сервис за мерења на степенот на внатрешна изложеност на работно изложени лица во примероци од биолошки материјал

Член 7

Овластените стручни технички сервиси за мерења на степенот на внатрешна изложеност на работно изложени лица во примероци од биолошки материјал треба да ги исполнуваат следните услови:

а) стручен кадар:

- најмалку едно лице со високо образование од областа на физичките науки оспособено за дозиметриски мерења на степенот на внатрешна изложеност и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година;

- најмалку едно лице со високо образование и тоа: природно-математички науки (физика, хемија, биологија, математика, информатика), техничко-технолошки или медицински науки оспособено за спроведување на мерки за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност и за дозиметриски мерења на степенот на внатрешна изложеност и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година и

- најмалку едно лице со средно образование од природно-математичка или хемиско-технолошка струка оспособено за спроведување на мерки за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност;

б) соодветни објекти и простории за подготовка на примероците, за одредување на изотопскиот состав и мерење на активност на алфа, бета и гама емитери (нискофонска лабораторија) и

в) соодветни калибрирани инструменти, апарати и опрема за мерења на степенот на внатрешна изложеност на работно изложени лица во примероци од биолошки материјал (пр. течен сцинтилационен бројач за мерење на активноста на нискоенергетски бета емитери; полупроводнички гамаспектрометар за мерење на активност на гама емитери во примероците; алфа-бета бројачи и алфа спектрометри; опрема и средства за изразување на резултатите и проценка на доза; опрема и прибор за земање и подготовка на примероците; радиоактивни извори за калибрација и сл.).

4. Овластен стручен технички сервис за мерења на вкупната активност на радионуклиди во цело тело или поединечни органи на работно изложени лица

Член 8

Овластените стручни технички сервиси за мерења на вкупната активност на радионуклиди во целото тело или поединечни органи на работно изложени лица треба да ги исполнуваат следните услови:

а) стручен кадар:

- најмалку едно лице со високо образование од областа на физичките науки оспособено за дозиметриските мерења на вкупната активност на радионуклиди во целото тело или поединечни органи и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година;

- најмалку едно лице со високо образование и тоа: природно-математички науки (физика, хемија, биологија, математика, информатика), техничко-технолошки или медицински науки оспособено за спроведување на мерки за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност и дозиметриски мерења на вкупната активност на радионуклиди во целото тело или поединечни органи и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година и

- најмалку едно лице со средно образование од природно-математичка или хемиско-технолошка струка оспособено за спроведување на мерки за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност;

б) соодветни објекти и простории за вршење мерења во која брзината на амбиентален дозен еквивалент е помала од природниот фон на отворен простор (нискофонска лабораторија) и

в) соодветни калибрирани инструменти, апарати и опрема за мерења на вкупната активност на радионуклиди во целото тело или поединечни органи (пр. бројач за активноста на целото тело со компјутерска обработка на податоци и соодветни фантоми за калибрација и сл.).

5. Овластен стручен технички сервис за биодозиметриски мерења на индивидуална изложеност на јонизирачко зрачење

Член 9

Овластените стручни технички сервиси за биодозиметриски мерења на индивидуална изложеност на јонизирачко зрачење треба да ги исполнуваат следните услови:

а) стручен кадар:

- најмалку едно лице со високо образование од областа на биолошките или медицинските науки оспособено за биодозиметриски мерења на индивидуална изложеност на јонизирачко зрачење;

- најмалку едно лице со високо образование и тоа: природно-математички науки (физика, хемија, биологија, математика, информатика), техничко-технолошки или медицински науки оспособено за спроведување на мерки за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност и биодозиметриски мерења на индивидуална изложеност на јонизирачко зрачење и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година и

- најмалку едно лице со средно образование од медицинска струка;

б) соодветни објекти и простории за земање примероци на крв, подготовка на примероците и хранливите медиуми за култивирање на лимфоцитите и анализа на хромозомска аберација, отчитување на наодите и водење на евиденција и

в) соодветни калибрирани инструменти, апарати и опрема за биодозиметриски мерења на индивидуална изложеност на јонизирачко зрачење (пр. микроскоп, термостат, стерилна комора, лабораториска сушална, мешалка, центрифуга, вакуум пумпа, фотографска опрема за развивање на филмови и правење микрофотографија и сл.).

6. Овластен стручен технички сервис за вршење мерења заради обезбедување на квалитет и контрола на квалитет на опрема

Член 10

Овластените стручни технички сервиси за вршење мерења заради обезбедување на квалитет и контрола на квалитет на опрема треба да ги исполнуваат следните услови:

а) стручен кадар:

- најмалку едно лице со високо образование од областа на физичките науки оспособено за обезбедување на квалитет и контрола на квалитет на опремата и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година и

- најмалку едно лице со високо образование и тоа: природно-математички науки (физика, хемија, биологија, математика, информатика), техничко-технолошки или медицински науки оспособено за спроведување на мерки за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност и обезбедување на квалитет и контрола на квалитет на опремата и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година;

б) соодветни објекти и простории за проверка на работата на инструментите, за чување на инструментите, за развивање на филмовите (темна комора), каде е соодветно и

в) соодветни калибрирани инструменти, апарати и опрема за вршење мерења заради обезбедување на квалитет и контрола на квалитет на опрема која овозможува мерење на сите параметри согласно прописите за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност.

7. Овластен стручен технички сервис за проектирање на мерките за заштита од јонизирачко зрачење и проценка на радијациона сигурност

Член 11

Овластените стручни технички сервиси за проектирање на мерките за заштита од јонизирачко зрачење и проценка на радијациона сигурност треба да ги исполнуваат следните услови:

а) стручен кадар:

- најмалку едно лице со високо образование од областа на физичките науки оспособено за заштита од јонизирачко зрачење и проценка на радијациона сигурност и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година и

- најмалку едно лице со високо образование и тоа: природно-математички науки (физика, хемија, биологија, математика, информатика), техничко-технолошки или медицински науки оспособено за спроведување на мерки за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година;

б) соодветни објекти и простории за компјутерската опрема и проектната документација и

в) соодветна опрема за проектирање на мерките за заштита од јонизирачко зрачење и проценка на радијациона сигурност (пр. соодветни програми за пресметување на заштитата и вршење на проценката на сигурност и компјутерска опрема за вршење пресметки и обработка на резултатите и сл.).

8. Овластен стручен технички сервис за испитување на нивоата на надворешно зрачење во воздухот

Член 12

Овластените стручни технички сервиси за испитување на нивоата на надворешно зрачење во воздухот треба да ги исполнуваат следните услови:

а) стручен кадар:

- најмалку едно лице со високо образование од областа на физичките науки оспособено за испитување на нивоата на надворешно зрачење во воздухот и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година;

- најмалку едно лице со високо образование и тоа: природно-математички науки (физика, хемија, биологија, математика, информатика), техничко-технолошки

или медицински науки оспособено за спроведување на мерки за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност и испитување на нивоата на надворешно зрачење во воздухот и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година и

- најмалку едно лице со средно образование од природно-математичка или хемиско-технолошка струка оспособено за спроведување на мерки за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност;

б) соодветни објекти и простории за отчитување на дозите од надворешното гама зрачење, за калибрација на дозиметрите и соодветна просторија за чување на изворите за калибрација и

в) соодветни инструменти, апарати и опрема за испитување на нивоата на надворешно зрачење во воздухот (пр. дозиметар за континуирано (on-line) мерење на брзината на доза во воздухот (од 0,03 $\mu\text{Sv/h}$ до 15 $\mu\text{Sv/h}$) со резолуција од 0,01 $\mu\text{Sv/h}$, компјутер за обработка на резултатите и евиденција на истите и сл.).

9. Овластен стручен технички сервис за гамаспектроскопски испитувања на содржината на радионуклиди во примероци од животната средина (воздух, реки, езера, почва, вода за пиење, храна), предмети за општа употреба и градежни материјали

Член 13

Овластените стручни технички сервиси за гамаспектроскопски испитувања на содржината на радионуклиди во примероци од животната средина (воздух, реки, езера, почва, вода за пиење, храна), предмети за општа употреба и градежни материјали треба да ги исполнуваат следните услови:

а) стручен кадар:

- најмалку едно лице со високо образование од областа на физичките науки оспособено за гамаспектроскопски испитувања на содржината на радионуклиди во примероци од животната средина (воздух, реки, езера, почва, вода за пиење, храна), предмети за општа употреба и градежни материјали и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година;

- најмалку едно лице со високо образование и тоа: природно-математички науки (физика, хемија, биологија, математика, информатика), техничко-технолошки или медицински науки оспособено за спроведување на мерки за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност и гамаспектроскопски испитувања на содржината на радионуклиди во примероци од животната средина (воздух, реки, езера, почва, вода за пиење, храна), предмети за општа употреба и градежни материјали и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година и

- најмалку едно лице со средно образование од природно-математичка или хемиско-технолошка струка оспособено за спроведување на мерки за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност;

б) соодветни објекти и простории за подготовка на примероците, за миене на лабораторискиот прибор и садовите, за обработка на резултатите, за чување на примероците, лабораторија со ниско ниво на природно зрачење (нискофонска лабораторија) и

в) соодветни инструменти, апарати и опрема за испитување на содржината на радионуклиди во примероци од животната средина (воздух, реки, езера, земјиште, вода за пиење, храна), предмети за општа употреба и градежни материјали (пр. гамаспектроскоп со полупроводнички детектор со компјутерска обработка на резултатите, чија релативна ефикасност на резултатите е најмалку 20% и резолуција од 1,0 keV на енергија од 1,33 MeV во нискофонска заштита која мора да обезбеди намалување на фонот на максимално пет импулси во секунда за енергетски опсег од 35 keV до 2000 keV и ефикасност 20%; сцинтилационен гамаспектроскоп со NaI детектор, резолуција од 6,8% и ефикасност од 8,7% за Cs-137 со компјутерска обработка на податоците; комплет радиоактивни еталонски извори за калибрација; опрема за подготовка на примероците (пр. сушална, ротационен евапоратор, печка за жарене, вага со прецизност до 0,01 mg, млин, машина за дробење, систем за испарување); стандарден лабораториски прибор и садови; систем за земање примероци од воздухот чиј проток е најмалку 300 m³ за 1 час; компјутери со соодветен софтвери сл.).

10. Овластен стручен технички сервис за испитување на содржината на трициум (нискоенергетски бета емитери) во примероци од животната средина

Член 14

Овластените стручни технички сервиси за испитување на содржината на трициум (нискоенергетски бета емитери) во примероци од животната средина треба да ги исполнуваат следните услови:

а) стручен кадар:

- најмалку едно лице со високо образование од областа на физичките науки оспособено за испитување на содржината на трициум (нискоенергетски бета емитери) во примероци од животната средина и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година;

- најмалку едно лице со високо образование и тоа: природно-математички науки (физика, хемија, биологија, математика, информатика), техничко-технолошки или медицински науки оспособено за спроведување на мерки за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност и испитување на содржината на трициум (нискоенергетски бета емитери) во примероци од животната средина и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година и

- најмалку едно лице со средно образование од природно-математичка струка оспособено за спроведување на мерки за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност;

б) соодветни објекти и простории за подготовка на примероци кои што одговараат на условите за радиохемиска лабораторија; за миене на лабораторискиот прибор и садовите; за мерење на примероците; за чување на примероците и за обработка на резултатите и

в) соодветни инструменти, апарати и опрема за испитување на содржината на трициум (нискоенергетски бета емитери) во примероци од животната средина (пр. опрема за збогатување на содржината на трициум во примероци од животната средина или опрема која што не бара збогатување на содржината на трициум во примероците; течен сцинтилационен бројач за нискоенергетски бета емитер; комплет радиоактивни еталонски извори за калибрација; компјутери со соодветен софтвер и сл.).

11. Овластен стручен технички сервис за испитување на содржината на радиоактивен стронциум во примероци од животната средина

Член 15

Овластените стручни технички сервиси за испитување на содржината на радиоактивен стронциум во примероци од животната средина треба да ги исполнуваат следните услови:

а) стручен кадар:

- најмалку едно лице со високо образование од областа на физичките науки оспособено за испитување на содржината на радиоактивен стронциум во примероци од животната средина и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година;

- најмалку едно лице со високо образование и тоа: природно-математички науки (физика, хемија, биологија, математика, информатика), техничко-технолошки или медицински науки оспособено за спроведување на мерки за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност и испитување на содржината на радиоактивен стронциум во примероци од животната средина и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година и

- најмалку едно лице со средно образование од природно-математичка струка оспособено за спроведување на мерки за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност;

б) соодветни објекти и простории за подготовка на примероци кои што одговараат на условите за радиохемиска лабораторија; за миене на лабораторискиот прибор и садовите; за мерење на примероците; за чување на примероците и за обработка на резултатите и

в) соодветни инструменти, апарати и опрема за испитување на содржината на радиоактивен стронциум (нискоенергетски бета емитери) во примероци од животната средина (пр. бета спектрометар или пропорционален нискофонски бројач; стандардна лабораториска опрема за подготовка на примероците (сушална, печка за жарене, вага, центрифуга); соодветни лабораториски садови; систем за земање примероци од воздухот чиј проток е најмалку 300 m³ за 1 час; комплет радиоактивни еталонски извори за калибрација; компјутери со соодветен софтвер и сл.).

12. Овластен стручен технички сервис за испитување на содржината на радон во воздухот

Член 16

Овластените стручни технички сервиси за испитување на содржината на радон во воздухот треба да ги исполнуваат следните услови:

а) стручен кадар:

- најмалку едно лице со високо образование од областа на физичките науки оспособено за испитување на содржината на радон во воздухот и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година;

- најмалку едно лице со високо образование и тоа: природно-математички науки (физика, хемија, биологија, математика, информатика), техничко-технолошки или медицински науки оспособено за испитување на содржината на радон во воздухот и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година и

- најмалку едно лице со средно образование од природно-математичка струка оспособено за спроведување на мерки за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност;

б) соодветни објекти и простории за чување на пасивни детектори, опремата, и лабораторија за подготовка и мерење на примероците и обработка на резултатите и

в) соодветни инструменти, апарати и опрема за испитување на содржината на радон во воздухот (пр. микроскоп за читање на траг детектори; опрема за активно мерење на радон; соодветен систем за калибрација и сл.).

Член 17

Природната (внатрешна) грешка на инструментите за мерење на концентрација на радон од член 16 точка в) не треба да надмине 20%. Во повторните мерења на концентрации на радон кои што надминуваат 400 Bq/m³ стандардната девијација на резултатите не треба да надмине 10%. Грешката како резултат на влијание на надворешни услови, како на пример влажност, температура или брзина на доза на природниот фон, не треба да надмине 10%.

Неопределеноста на мерењето на концентрацијата на радон во воздух не треба да надмине 30%.

13. Овластен стручен технички сервис за испитување на нивото на контаминација на животната средина во случај на радијационен вонреден настан

Член 18

Овластените стручни технички сервиси за испитување на нивото на контаминација на животната средина во случај на радијационен вонреден настан треба да ги исполнуваат критериумите од членовите 12, 13 и 15 на овој правилник, како и да имаат филтри за примероци на I-131 и алфа спектрометриски систем.

14. Овластен стручен технички сервис за калибрација на мерила за детекција на јонизирачко зрачење

Член 19

Овластените стручни технички сервиси за калибрација на мерила за детекција на јонизирачко зрачење треба да ги исполнуваат следните услови:

а) стручен кадар:

- најмалку едно лице со високо образование од областа на физичките науки оспособено за калибрација на мерила за детекција на јонизирачко зрачење и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година;

- најмалку едно лице со високо образование и тоа: природно-математички науки (физика, хемија, биологија, математика, информатика), техничко-технолошки или медицински науки оспособено за калибрација на мерила за детекција на јонизирачко зрачење и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година;

б) соодветни објекти и простории за вршење на калибрацијата со соодветна заштита на истите, како и извршена класификација на работната средина и

в) соодветни инструменти, апарати и опрема за вршење на калибрацијата (пр. извор на јонизирачко зрачење за калибрација; детектор за мерење на брзина на доза, електронметри, фантоми, камера, компјутер со соодветен софтвер за обработка на резултатите и сл.).

III. Критериуми во однос на просторните услови, објектите, материјално-техничката опрема и стручниот кадар на правните лица за вршење на деконтаминација

Член 20

Правните лица за вршење на деконтаминација треба да ги исполнуваат следните услови:

а) стручен кадар:

- најмалку едно лице со високо образование од областа на физичките науки оспособено за вршење на деконтаминација и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година;

- најмалку едно лице со високо образование и тоа: природно-математички науки (физика, хемија, биологија, математика, информатика), техничко-технолошки или медицински науки оспособено за вршење на деконтаминација и работно искуство во областа на заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност најмалку од една година и

- најмалку едно лице со средно образование од природно-математичка или хемиско-технолошка струка оспособено за спроведување на мерки за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност;

б) соодветни објекти, простории и мобилни станици за вршење на деконтаминација, за привремено чување на радиоактивниот отпаден материјал од извршената деконтаминација; простор за хумана деконтаминација и

в) соодветни инструменти, апарати и опрема за вршење на деконтаминацијата (пр. преносни монитори за контаминација и детектори со комплет сонди за алфа, бета и гама зрачење со пробен радиоактивен извор; собирач на примероци од воздухот со соодветни филтри и колони, посебно за собирање на јод; лични дозиметри, електронски лични дозиметри; лични заштитни средства (памучни облека, памучен заштитен комбине-

зон, памучна капа, кратки гумени чизми, памучни, гумени и пластични (ПВЦ, полиетилен) ракавици, комбинезон од пластичен материјал, скафандер од пластична маса кој што се снабдува со компримиран воздух, апарат за дишење, респираторна маска со комплет филтри за аеросоли и пареи на киселини и органски растворувачи; преносен сандак со прибор за чистење (сунѓери, вата, памучни крпи, филтер-хартија, пинцети, метални четки од пластична маса, абразивни средства, растворувачи на минерални киселини, комплексни агенси, трихлоретилен и цврсти и течни детергенти); лесна опрема за чистење (лесен всмукувач на прашина со филтер, електричен апарат за миене на подни површини, разводна кутија за струја со кабел, пластични боци и канти); тешка опрема за чистење (всмукувач на прашина со поголем капацитет со филтер, електрична машина за перење и сушење на подни површини, компресори за полнење на боците со воздух, компресор за воздух за напојување на пневматскиот чекан, пневматски чекан за деструктивна деконтаминација, генератор за струја, електрична пумпа); табли со соодветен натпис за предупредување, лепливи траки во жолта и црвена боја, метални сталаци за означување на контаминираното подрачје; материјал и амбалажа (ПВЦ или полиетиленски фолии за покривање на контаминираното подрачје, леплива трака, цевки од пластична маса, ножници, апарат за заварување на пластични фолии, метални и пластични буриња со затвораи за отпаден материјал); специјално возило за превоз на радиоактивни материјали и сл.).

IV. Форма и содржина на барањето за издавање на лиценца и форма и содржина на лиценцата

Член 21

Барањето за издавање на лиценца за овластен стручен технички сервис и за правно лице за деконтаминација се поднесува на образец со формат А4 во бела боја даден во Прилог бр. 1 кој е составен дел на овој правилник.

Член 22

Формата и содржината на лиценцата за овластен стручен технички сервис е дадена во Прилог бр. 2 кој е составен дел на овој правилник.

Член 23

Формата и содржината на лиценцата за правно лице за деконтаминација е дадена во Прилог бр. 3 кој е составен дел на овој правилник.

V. Завршна одредба

Член 24

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 01-1083/2
16 септември 2010 година
Скопје

Директор,
д-р Нузи Шахин, с.р.

ПРИЛОГ БР. 1
Образец БЛ

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
Дирекција за радијациона сигурност

БАРАЊЕ ЗА ИЗДАВАЊЕ НА ЛИЦЕНЦА

1. Податоци за подносителот на барањето:

<u>Единствен даночен број (ЕДБ):</u>					
<u>Назив на правното лице:</u>					
<u>Седиште на правното лице:</u>					
Телефон:		Факс:		Електронска пошта:	
<u>Име и презиме на овластеното лице:</u>					
<u>Опис на работно место:</u>					

2. Барање за издавање на лиценца за:

<u>Овластен стручен технички сервис</u> ☐ <u>(да се наведе за која дејност се бара лиценцата)</u>	<u>Правно лице за деконтаминација</u> ☐
---	---

3. Лица вклучени во дејноста

Име и презиме	Образование	Обука за вршење на дејноста	Работно искуство

4. Попис на инструменти, апарати и опрема:

(Доставете во прилог попис/листа на инструменти, апарати и опрема за вршење на дејноста со технички карактеристики – спецификација на истите и опишани постапки и методи за спроведување на дејноста)

5. Локација на употреба на инструменти, апарати и опрема:

а) назив: _____

б) адреса: _____

в) План на просториите каде се врши дејноста и проект за заштитата на објектот и просториите во кои се користат извори на јонизирачко зрачење, каде е соодветно

Датум

(М.П.)

Потпис

ПРИЛОГ БР. 2

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
Дирекција за радијациона сигурност

Број:

Датум:

Важност до:

Врз основа на член 55, став 2 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“, бр. 58/2000) и член 8 од Законот за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност („Службен весник на Република Македонија“, бр. 48/2002 и бр. 135/2007), Дирекцијата за радијациона сигурност ја издава следната:

Л И Ц Е Н Ц А
ЗА ОВЛАСТЕН СТРУЧЕН ТЕХНИЧКИ СЕРВИС**1. Основни податоци:****Носител на лиценцата:**

Единствен даночен број на правното лице (ЕДБ):					
Назив на правното лице:					
Седиште на правното лице:					
Телефон:		Факс:		Електронска пошта:	
Овластено лице/опис на работно место:					

2. Дополнителни податоци

- Лиценца за:
- Локација на дејноста:
- Лица вклучени во дејноста:
- Други податоци значајни за вршење на дејноста:

3. Упатство за правно средство**4. Услови кон лиценцата**

М.П.

ДИРЕКТОР

ПРИЛОГ БР. 3

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
Дирекција за радијациона сигурност

Број:

Датум:

Важност до:

Врз основа на член 55, став 2 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“, бр. 58/2000) и член 8 од Законот за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност („Службен весник на Република Македонија“, бр. 48/2002 и бр. 135/2007), Дирекцијата за радијациона сигурност ја издава следната:

Л И Ц Е Н Ц А
ЗА ВРШЕЊЕ НА ДЕКОНТАМИНАЦИЈА**1. Основни податоци:****Носител на лиценцата:**

Единствен даночен број на правното лице (ЕДБ):					
Назив на правното лице:					
Седиште на правното лице:					
Телефон:		Факс:		Електронска пошта:	
Овластено лице/ опис на работно место:					

2. Дополнителни податоци

- Локација на дејноста:
- Лица вклучени во дејноста:
- Други податоци значајни за вршење на дејноста:

3. Упатство за правно средство**4. Услови кон лиценцата**

М.П.

ДИРЕКТОР

2659.

Врз основа на член 26-д, став 1, точка 7) од Законот за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност („Службен весник на Република Македонија” бр. 48/02 и 135/07), директорот на Дирекцијата за радијациона сигурност донесе

**П РА В И Л Н И К
ЗА КРИТЕРИУМИ И МЕРКИ ЗА ЗАШТИТА ОД
ЈОНИЗИРАЧКО ЗРАЧЕЊЕ ЗА ВРШЕЊЕ НА ДЕЈ-
НОСТ СО РЕНДГЕНСКИ АПАРАТИ, АКЦЕЛЕРА-
ТОРИ И ДРУГИ УРЕДИ КОИ ПРОИЗВЕДУВААТ
ЈОНИЗИРАЧКО ЗРАЧЕЊЕ (*)**

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат критериуми и мерки за заштита од јонизирачко зрачење за вршење на дејност со рендгенски апарати, акцелератори и други уреди кои произведуваат јонизирачко зрачење.

Член 2

Рендгенски апарати, акцелератори и други уреди кои произведуваат јонизирачко зрачење може да се употребуваат во медицината, стоматологијата, ветеринарната медицина, индустријата, науката и во други дејности.

Член 3

Рендгенски апарати, акцелератори и други уреди кои произведуваат јонизирачко зрачење може да се користат само во посебни објекти или простории изградени и опремени на начин кој обезбедува заштита од јонизирачко зрачење на лицата изложени на истото.

Рендгенски апарати, акцелератори и други уреди кои произведуваат јонизирачко зрачење може да се користат и на терен под услов дозите да се сведени на најниско можно ниво и да не ги пречекоруваат утврдените граници на дози согласно прописите за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност.

Член 4

Објектите и просториите во кои ќе се користат рендгенските апарати, акцелераторите и другите уреди кои произведуваат јонизирачко зрачење, се проектираат, градат и опремуваат зависно од нивната намена и од изложеноста на јонизирачко зрачење на работно изложените лица и населението.

Заштитата на просторијата каде се користат рендгенски апарати, акцелератори и други уреди кои произведуваат јонизирачко зрачење, треба да биде проектирана и конструирана така што во околните простории да не се надминуваат границите на дози за поединци од населението и/или работно изложените лица утврдени согласно со прописите за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност.

При проектирање на заштитата од став 2 на овој член, се применуваат дозни ограничувања со цел дозите да се сведат на најниско можно ниво при што се зема предвид истовремената изложеност на различни извори на јонизирачко зрачење.

* Овој правилник се усогласува со Директивата на Советот на Европската Унија 96/29 ЕВРОАТОМ од 13 Мај 1996 за основните сигурносни стандарди за заштита на здравјето на работниците и населението од штетното влијание на јонизирачкото зрачење (CELEX31996L0029)

Член 5

Дозните ограничувања од член 4 став 3 на овој правилник изнесуваат и тоа:

- 1) при вршење дејност со дијагностички рендгенски апарати: 0,3 mSv годишно за поединци од населението и
- 2) при вршење дејност со уреди за радиотерапија:
 - 6 mSv годишно за работно изложени лица и
 - 0,3 mSv годишно за поединци од населението.

Член 6

Рендгенските апарати, акцелераторите и другите уреди кои произведуваат јонизирачко зрачење се користат во објекти и простории за кои треба да се обезбеди проект кој особено треба да содржи:

- скица на објектот и просториите кои се наменети за работење со рендгенски апарати, акцелератори и други уреди кои произведуваат јонизирачко зрачење и техничките карактеристики на уредите и нивната поставеност;
- пресметка за потребната дебелина и видот на материјалите на сидовите од просторијата, вратите и другите отвори на објектот и просторијата;
- определување на контролирана зона и надгледувања зона и
- забелешка.

Член 7

Проверката на заштитата на просторијата и објектот каде се поставени рендгенските апарати, акцелераторите и другите уреди кои произведуваат јонизирачко зрачење се врши преку мерење на брзина на доза на јонизирачко зрачење во работните простории во рамки на мониторинг на работната средина согласно прописите за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност пред нивното пуштање во употреба.

Член 8

Просторијата во која е сместен рендгенскиот апарат, акцелераторот и друг уред кој произведува јонизирачко зрачење треба да биде со димензии кои одговараат на нејзината намена земајќи ги предвид големината и бројот на рендгенските апарати, акцелераторите и другите уреди кои произведуваат јонизирачко зрачење сместени во истата, потребата од поставување на дополнителни заштитни паравани, дејноста со уредот и потребата од присуство на лица во просторијата.

Подот во просторијата во која се врши дејност со стационарен рендгенски апарат и акцелератор треба да биде од електроизолационен материјал како гума, вилаз, линолеум и сл.

Член 9

Во просторијата каде е сместен рендгенскиот апарат, акцелераторот или другиот уред кој произведува јонизирачко зрачење може да се наоѓа исклучиво опрема и предмети кои се неопходни за користење на тој уред.

Водовите со висок напон и другите електрични спроводници до соодветните делови на стационарниот рендгенски апарат и акцелератор треба да се водат преку посебни канали во подот.

Член 10

Доколку во една просторија се сместени повеќе рендгенски апарати или други уреди кои произведуваат јонизирачко зрачење или доколку во соседни простории се сместени повеќе рендгенски апарати, акцелератори или други уреди кои произведуваат јонизирачко зрачење тогаш при утврдување на заштитата на тие простории треба да се земе предвид ефектот од сите нив истовремено. Рендгенските апарати, акцелераторите и другите уреди кои произведуваат јонизирачко зрачење во просторијата каде истите се сместени или во соседните простории се сметаат како единствен извор на изложеност.

Во случајот од став 1 на овој член кога во иста просторија се сместени повеќе рендгенски апарати и други извори кои произведуваат јонизирачко зрачење треба да се исклучи можноста за истовремена употреба на повеќе од една рендгенска цевка со регулирано електрично поврзување.

Одредбата од став 2 на овој член не се однесува на апаратите кај кои две рендгенски цевки истовремено се користат за истовремено озрачување на лицето кое се прегледува.

Член 11

Влезовите во контролираната зона треба да бидат обележани со знак за предупредување за опасност од јонизирачко зрачење даден во Прилогот кој е составен дел на овој правилник. Каде е соодветно, во непосредна близина на вратата се поставуваат и светлосни сигнални уреди кои светат:

1. жолто или бело, кога уредот е подготвен за снимање, пропратено со текст „Опремена е во употреба“ како објаснување и

2. црвено, кога уредот генерира јонизирачко зрачење пропратено со текст „Забранет пристап“ како објаснување.

Член 12

Вратите кои водат до просториите каде се сместени рендгенскиот апарат, акцелераторите и другите уреди кои произведуваат јонизирачко зрачење треба да се заклучуваат и пристапот до клучот треба да биде ограничен на лицата овластени за постапување со истите.

Член 13

Во контролираната зона за време на работење на рендгенскиот апарат, акцелераторот или другиот уред кој произведува јонизирачко зрачење може да присуствуваат само лицата чија присутност е неопходна во текот на употребата на уредот.

Влезот во контролираната зона треба да биде таков што ќе оневозможи неконтролирано влегување во истата.

Член 14

За рендгенскиот апарат, акцелераторот и другиот уред кој произведува јонизирачко зрачење треба да се поседува техничка документација, вклучувајќи и сертификат за ЕС сообразност, упатство за постапување со уредот и негово одржување и истиот треба да ги задоволува критериумите утврдени со прописите за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност.

По исклучок на став 1 од овој член рендгенскиот апарат, акцелераторот и другиот уред кој произведува јонизирачко зрачење за кој не се поседува техничка документација, вклучувајќи и сертификат за ЕС сообразност, упатство за постапување со уредот и негово одржување, а кој веќе се користи треба да ги задоволува критериумите утврдени со прописите за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност.

Член 15

Просториите каде се врши дејност со рендгенски апарати, акцелератори и други уреди кои произведуваат јонизирачко зрачење во медицината треба да имаат чекална и кабини за пресоблекување на пациентите.

Член 16

Командниот уред на рендгенскиот апарат и друг уред кој произведува јонизирачко зрачење треба да се наоѓа во заштитена кабина или во посебна просторија.

Ако командниот уред од став 1 на овој член е во посебна просторија, визуелниот контакт со просторијата каде е поставен рендгенскиот апарат и другиот уред кој произведува јонизирачко зрачење се обезбедува преку отвор заштитен со оловно стакло или со видео надзор.

Во случајот од став 2 на овој член неопходна е интерфонска комуникација помеѓу двете простории.

Ако командниот уред е во заштитена кабина во истата просторија, треба да се постави во соодветна положба и да биде така заштитен што ќе обезбеди изложеноста на јонизирачко зрачење на работно изложени лица да биде сведена на најниско можно ниво под дозните ограничувања утврдени во член 5 на овој правилник.

Член 17

Акцелераторите, терапевтските рендгенски апарати и рендгенските апарати за компјутеризирана томографија, флуороскопија и интервентна радиологија се поставуваат на начин така што командниот уред се наоѓа во посебна просторија од просторијата во која е поставен апаратот.

Визуелниот контакт во случајот од став 1 на овој член се обезбедува преку отвор заштитен со оловно стакло или видео надзор, при што неопходна е интерфонска комуникација помеѓу двете простории.

Одредбата од став 1 на овој член не се однесува на терапевтски рендгенски апарати чиј напон на цевката не надминува 50 kV.

Член 18

Карактеристиките на оловното стакло од член 16 став 2 и член 17 став 2 на овој правилник треба да обезбедат изложеноста на јонизирачко зрачење на работно изложени лица да биде сведена на најниско можно ниво под дозните ограничувања утврдени во член 5 на овој правилник.

Заштитната моќност на оловното стакло треба да биде декларирана и на видно место назначена во mm еквивалентна дебелина на олово.

Член 19

Просторијата во која е сместен рендгенскиот апарат за дијагностика или терапија треба да има уред за проветрување или комплетен уред за климатизација кој е независен од уредот за проветрување на другите делови.

ви на зградата. Ефикасноста на вентилацијата во терапија, по потреба, подлежи на повремена контрола. Капацитетот на тие уреди зависи од типот и намената на рендгенскиот апарат.

По исклучок од став 1 на овој член, уредот за проветрување или климатизација на просторијата каде е сместен рендгенскиот апарат за дијагностика може да биде ист како и на другите делови на зградата.

Член 20

Лични заштитни средства како заштитна престилка, заштитни ракавици, заштитен околувратник за тироидеа, заштитни очила и друго се користат за работно изложените лица, пациентите и други лица кои им помагаат на пациентите, каде е соодветно.

Заштитната престилка, ракавици и околувратник не треба да се виткаат и прекршуваат.

Заштитната престилка треба да го прекрива телото на поединецот од клучната коска до половина на потколениците, опфаќајќи ги и боковите.

Заштитните ракавици треба да имаат посебен простор за секој прст и во должина да достигнуваат до лактите.

Исправноста и ефикасноста на личните заштитни средства од став 1 на овој член подлежат на редовна проверка.

Член 21

Работно изложените лица кои во текот на вршење на своите работни задачи престојуваат во контролираната зона не треба да бидат изложени на примарниот сноп на зрачење, да ги придржуваат пациентите и касетите со филмови за време на снимањето.

Оловната заштита на заштитната престилка, заштитните ракавици, заштитниот околувратник за заштита на тироидеата, како и на заштитните очила за работно изложените лица треба да изнесува најмалку 0,25 mm еквивалентна дебелина на олово. Оловната заштита на заштитната престилка при користење на рендгенски цевки со напон повисок од 100 kV не треба да биде помала од 0,35 mm еквивалентна дебелина на олово.

Член 22

Лицата кои не се класифицирани како работно изложени лица, но кои во текот на снимањето ги придржуваат неподвижните пациенти или други пациенти кои не може да останат сами во соодветната положба за преглед, треба да користат лични заштитни средства и тоа заштитна престилка со дебелина од најмалку 0,5 mm еквивалентна дебелина на олово, а по потреба и заштитни ракавици, заштитен околувратник и очила со оловно стакло со истата оловна заштита од најмалку 0,5 mm еквивалентна дебелина на олово.

Член 23

Пациентите кои подлежат на дијагностика или терапија со јонизирачко зрачење треба да користат лични заштитни средства независно од постапката која се спроведува доколку примената на такви средства не пречи за правилно спроведување на постапката.

Личните заштитни средства што се користат за целите од став 1 на овој член треба да бидат со дебелина од најмалку 0,5 mm еквивалентна дебелина на олово.

Член 24

Мобилните рендгенски апарати може да се користат во оперативни сали, простории за интензивна нега и во други простории за изведување на одредени постапки.

При користење на мобилните рендгенски апарати покрај личните заштитни средства по потреба се користат и заштитни паравани во зависност од постапката, каде е соодветно.

За време на снимање со мобилни рендгенски апарати во болничките соби се користат подвижни заштитни паравани за заштита на лицето кое работи со апаратот. Во исклучителни ситуации, кога другите пациенти присутни во собата каде се врши снимањето не може времено да се преместат од собата, подвижни заштитни паравани се користат и за нивна заштита.

Оловната заштита на заштитните паравани од став 3 на овој член не треба да биде помала од 1 mm еквивалентна дебелина на олово.

Член 25

На командниот уред на рендгенскиот апарат потребно е да биде вграден светлосен сигнален уред кој покажува дали апаратот е вклучен во електричната мрежа, како и светлосен сигнален уред кој укажува на почетокот, текот и крајот на работење на рендгенската цевка. На командниот уред на рендгенскиот апарат може да биде вграден и уред за давање на звучен сигнал за цело време на работење на рендгенската цевка.

На командниот уред на рендгенскиот апарат треба да биде вграден прекинувач за моментално прекинување на доводот на електрична струја до апаратот.

Член 26

Кај рендгенскиот апарат кој се користи за скопија во вертикална положба на пациентот, треба да се користи заштитен параван кај електронскиот засилувач на слика и од кај страната на носачот.

Заштитниот параван од став 1 на овој член треба да биде со иста ширина или поширок од носачот на електронскиот засилувач и должина од најмалку 40 cm. Параванот треба да биде направен најмалку во три делови така што соседните делови треба да се преклопуваат најмалку по 1 cm.

Доколку рендгенскиот апарат за скопија се користи во хоризонтална положба на пациентот, заштитната престилка се користи и од страната на која се наоѓа работно изложеното лице кое го врши прегледот.

Заштитната моќност на престилката од ставовите 1, 2 и 3 на овој член треба да биде еквивалентна на онаа на олово со дебелина 0,5 mm.

Член 27

Одредбите од член 26 на овој правилник не се однесуваат на рендгенските апарати за скопија со далечинско управување и на мобилни рендгенски апарати за скопија кои се користат во оперативни сали.

Член 28

При употреба на рендгенски апарат за скопија во специфични постапки како ангиографија, надзор при поставување на стентови и други помагала во телото на пациентот и слични постапки, лицата кои се присутни

во контролираната зона треба да се обезбедат и со други заштитни средства како паравани, завеси и посебни штитници со оловна заштита еквивалентна на заштита од олово со дебелина од 0,25 mm.

Член 29

За време на подготвителниот период по вклучување на апаратот за компјутеризирана томографија на електричната мрежа додека истиот се загрева и самоподесува и рендгенската цевка зрачи, во просторијата каде е сместен апаратот не треба да биде присутно ниту едно лице.

Лицето задолжено за надзор над апаратот за компјутеризирана томографија во текот на периодот од став 1 на овој член треба да биде присутно кај командниот уред до завршување на подготвителниот период.

Член 30

Рендгенски апарати за снимање на заби може да се користат и во стоматолошка ординација ако за време на снимањето во ординацијата се присутни само пациентот и лицето кое го врши снимањето само доколку дозата на лицето кое го врши снимањето е сведена на најниско можно ниво.

Член 31

Примарниот сноп на зрачењето од рендгенскиот апарат за снимање на заби не треба да биде насочен кон лицето кое го врши снимањето.

Член 32

Просториите наменети за терапија со извори на јонизирачко зрачење треба да бидат проектирани и изградени така што моменталната брзина на доза во соседните простории на просторијата наменета за терапија каде лицата престојуваат или работат да не надминува 20 $\mu\text{Sv/h}$.

При пресметување на заштитата на просториите наменети за терапија со извори на јонизирачко зрачење треба да се земат предвид енергијата, брзината на доза и големината на поле кои водат до најголема брзина на доза надвор од просторијата при работно оптоварување на акцелераторот (максимална доза во вода во изоцентарот) од најмалку 800 Gy/неделно. При утврдување на заштитата од примарниот сноп на зрачење, ослабувањето на снопот од страна на пациентот, фантомот или терапевтската маса не треба да се зема предвид. При утврдување на заштитата од расејаното зрачење треба да се користи воден фантом со најмали димензии 30 cm x 30 cm x 30 cm.

Доколку напонот на акцелераторот наменет за терапија надминува 10 MV, придонесот во брзината на доза од неутроните треба да се земе предвид при проектирање на заштитата.

Член 33

Визуелниот контакт меѓу просторијата каде е сместен уредот за терапија и просторијата каде е сместен командниот уред, за уреди со напон до 150 kV се остварува со оловно стакло или видео надзор, а за уреди со напон поголем од 150 kV со видео надзор.

Командниот уред треба да е поставен така што операторот да има постојан увид на влезната врата од просторијата наменета за терапија.

Член 34

Непосредно до влезната врата на просторијата наменета за терапија треба да се постават светлосни сигнални уреди согласно член 11 на овој правилник.

Во просторијата каде се врши терапијата, треба да има црвено сигнално светло или звучен сигнал кој ќе сигнализира кога опремата произведува јонизирачко зрачење.

Член 35

На влезот во просторијата наменета за терапија треба да се постават два меѓусебно независни сигурносни системи кои ќе оневозможат зрачење доколку некој се обиде да влезе во просторијата.

Сигурносните системи од став 1 на овој член може да бидат:

- Систем за блокирање поврзан со вратата кој оневозможува вклучување на опремата кога вратата е отворена или доколку самиот систем на вратата не работи и

- Систем кој функционира на основа на фотокелија, монтиран на вратата, кој ја прекинува постапката на зрачење при активирање на фотокелијата.

Двата системи од став 2 на овој член треба да се поврзани така што при прекин на зрачењето, истото може да се продолжи само од командниот уред. Просторијата за терапија треба да биде снабдена со уред за следење на движење на лица во просторијата (како инфрацрвен детектор или видео надзор).

Член 36

Просторијата наменета за терапија и просторијата каде е сместен командниот уред треба да се опремат со јасно видлив прекинувач за активирање во случај на вонреден настан или по потреба (ургентен прекинувач), кој доколку биде притиснат го прекинува напојувањето на уредот, а продолжување на терапијата е можно само од командниот уред.

Член 37

Просторијата каде се врши терапијата треба да има само еден влез. Вратите кои водат во просторијата за терапија треба да се отвораат од двете страни. Влез и излез од просторијата наменета за терапија треба да е можен и во случај кога автоматскиот систем за отворање на вратата не работи.

Член 38

Клучевите кои водат до опремата за радиотерапија треба да се чуваат така што единствено лицата овластени за користење на опремата да имаат пристап до истите.

Член 39

Во текот на зрачењето, освен пациентот кој подлежи на терапијата, во просторијата наменета за терапија не треба да е присутно ниту едно друго лице.

Член 40

Главниот прекинувач на терапевтскиот рендгенски апарат треба да биде поставен во непосредна близина на командниот уред.

Информациите за филтерот, напонот и јачината на струја користени во секој момент треба да се дадени на командниот уред.

Член 41

Влезот во просторијата каде е сместен акцелераторот треба да биде изведен како лавиринт.

Член 42

Просторијата каде е сместен акцелераторот треба да е обезбедена со посебен систем за вентилација и/или климатизација, независен од системот за вентилација и/или климатизација на останатите простории и ефикасноста на истиот по потреба, подлежи на повремена контрола.

Член 43

Во ветеринарна медицина лицето кое го придржува животното во текот на снимањето со јонизирачко зрачење треба да носи лични заштитни средства како заштитна престилка, заштитни ракавици, а по потреба и други заштитни средства, со заштитна моќност еквивалентна на заштитата на најмалку 0,5 mm олово.

Ниту еден дел од телото на лицето кое го придржува животното во текот на прегледот не треба да биде изложен на примарниот сноп на рендгенското зрачење, а секогаш кога е можно животното треба да се успие или да се употребат средства за имобилизација во текот на рендгенскиот преглед.

Член 44

За целите на заштитата при вршење на дејност со рендгенски апарати за кристалографија, дифракција, спектрална анализа, флуоресценција, мобилни флуоресцентни анализатори и други слични уреди се користи дозно ограничување од 0,3 mSv годишно за поединци од населението и брзината на доза на зрачењето на растојание од 5 cm од било која достапна точка на површината на апаратот не треба да надминува 2,5 μ Sv/h.

Кај апаратите од став 1 на овој член, како мобилните флуоресцентни анализатори, кај кои снопот на зрачење се генерира надвор од самото кукиште на апаратот пропуштеното зрачење не треба да надминува 25 μ Sv/h на растојание од 5 cm од било која достапна точка на површината на апаратот кога се мери надвор од рендгенскиот сноп.

Член 45

Рендгенските апарати кои се употребуваат за контрола на пратки, багаж и товар, се поставуваат во заштитно кукиште кое обезбедува изложеноста на јонизирачкото зрачење да биде сведена на најниско можно ниво.

Отворите за влез и излез на пратките, багажот и товарот од рендгенскиот апарат од став 1 на овој член треба да бидат обезбедени со дополнителна заштита како оловна завеса изработена во ленти.

Кај апаратите од став 1 на овој член, како и кај слични рендгенски апарати кои се користат на проверка на квалитет или за научно-истражувачки цели, кај кои рендгенската цевка и снопот на зрачење се целосно заштитени со самото кукиште, а до објектот кој се испитува или анализира е можен пристап за време кога се генерира зрачењето, се користи дозно ограничување од 0,3 mSv годишно за поединци од населението и брзината на доза на зрачењето на растојание од 5 cm од било која достапна точка на површината на уредот не треба да надминува 5 μ Sv/h.

Во случајот од став 3 на овој член, објектот треба да се постави во положбата за испитување или анализа пред да почне генерирањето на снопот на зрачење или да постои автоматски механизам за пренос на самиот објект во соодветната положба и назад.

Член 46

Мобилните рендгенски апарати и акцелераторите за контрола на пратки, багаж и товар може да се користат на отворен простор. Пред почетокот на снимањето потребно е да се определени контролираната и надгледуваната зона.

Контролираната зона треба да биде јасно означена со користење на знаци за предупредување за опасност од јонизирачко зрачење согласно член 11 на овој правилник, како и други бариери кои ќе оневозможат присуство на лица во контролираната зона за време на снимањето. Пристапот до контролираната зона и самата контролирана зона треба да се надгледува за цело времетраење на снимањето.

Во надгледуваната зона за време на снимањето е дозволено да присуствуваат единствено членовите на тимот кој го врши снимањето и кои се класифицирани како работно изложени лица.

Кога е можно, покрај знаците за предупредување од став 2 на овој член, се користат и светлосни сигнални уреди поставени на рендгенскиот апарат и акцелераторот, како и звучни сигнални уреди.

Член 47

Рендгенскиот апарат за проверка на квалитет по пат на радиографија (индустриска радиографија), рендгенскиот апарат за испитување, поправка и реставрација на уметнички дела, како и рендгенските апарати кои се употребуваат како дел од производна линија се поставуваат во најмалку две простории. Во едната просторија се поставува уредот кој произведува јонизирачко зрачење и масата за испитување на материјалот, а во другата просторија се поставува командниот уред или временскиот прекинувач со кој се вклучува зрачењето.

Визуелниот контакт помеѓу двете простории од став 1 на овој член се обезбедува преку отвор заштитен со оловно стакло или видео надзор.

Карактеристиките на оловното стакло од став 2 на овој член треба да обезбедат изложеноста на јонизирачко зрачење на работно изложените лица и населението да биде сведена на најниско можно ниво под дозните ограничувања од 6 mSv за работно изложени лица и 0,3 mSv за поединци од населението.

По исклучок од став 1 на овој член, рендгенските апарати за проверка на квалитет по пат на радиографија, може да се користат на терен, во производни хали и складишта.

Член 48

Бленди за подесување на различна големина на полето на примарниот сноп (колиматори) треба да бидат достапни при работењето. Панорамските рендгенски апарати во индустриска радиографија треба да бидат снабдени со колиматори кои овозможуваат изложување на снопот на зрачење во даден правец.

Член 49

Контролната табла и далечинското управување на рендгенски апарати во индустриска радиографија треба да бидат лоцирани на место од каде што вратата на просторијата каде е сместен апаратот да е лесно видлива. Ако постојат и други врати на просторијата, тие треба да бидат заклучени за време на снимањето така што ќе оневозможат да бидат отворени од надвор. Пред снимањето треба да се осигура дека ниту едно лице не е внатре во просторијата.

Член 50

Пред влегувањето во просторијата каде се врши снимањето после завршување на снимањето, радиографот треба да осигура дека истото е завршено.

Член 51

При снимање на терен, за време на пауза, рендгенскиот апарат во индустриска радиографија треба да биде заклучен.

При снимање на терен, ако дел од зрачниот сноп се пропушта зад објектот кој се снима, треба да се постави посебна заштита веднаш зад објектот на снимање. За време кога рендгенската цевка се загрева, отворот треба да биде прекриен со затворац.

Член 52

По завршување со радиографското снимање на терен треба да се провери командната табла од рендгенскиот апарат за индустриска радиографија за да се осигура дека зрачењето е прекинато.

Член 53

Пред отпочнување со снимање на терен со рендгенски апарат за индустриска радиографија потребно е да се определени контролираната зона и надгледуваната зона. Контролираната зона треба да се обележи со знаци за предупредување за опасност од јонизирачко зрачење во согласност со член 11 на овој правилник, како и други бариери кои ќе оневозможат присуство на лица во контролираната зона за време на снимањето. Пристапот до контролираната зона и самата контролирана зона треба да се надгледува за цело времетраење на снимањето.

Член 54

При работа на терен, еден радиографер треба да остане во близина на контролната табла или далечинското управување за цело времетраење на снимањето така што да може истото да биде прекинато доколку дојде до вонреден настан или по потреба.

Член 55

Брзината на дозата треба да е сведена на најниско можно ниво во областа каде што радиограферите работат и истата не треба да надминува вредност од 20 $\mu\text{Sv/h}$ во ниту еден момент.

Член 56

Со денот на влегување во сила на овој правилник престануваат да се применуваат членовите 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 110, 111, 112, 113, 114 и 115 од Правилникот за пуштање во промет и за користење на радиоактивни материји над определена граница на активност, на рендген апарати и други апарати што произведуваат јонизирачки зрачења и за мерките за заштита од зрачење на тие извори („Службен лист на СФРЈ“ бр. 40/86 и 45/89).

Член 57

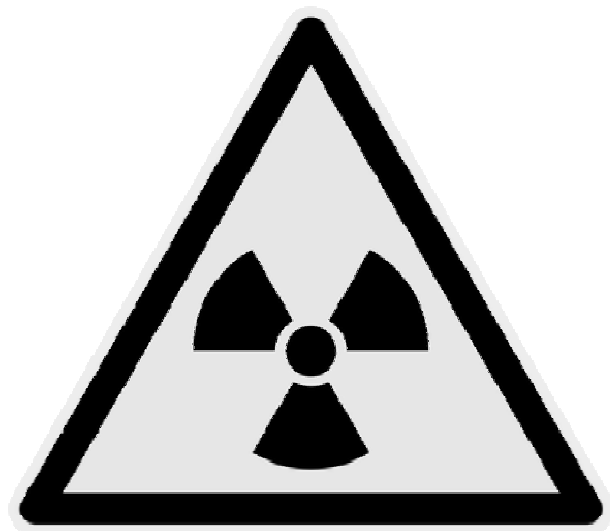
Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 01-1083/3
16 септември 2010 година
Скопје

Директор,
д-р Нузи Шахин, с.р.

ПРИЛОГ

Знак за предупредување за опасност од јонизирачко зрачење

**ОПАСНОСТ ОД
ЈОНИЗИРАЧКО ЗРАЧЕЊЕ**

2660.

Врз основа на член 26-д, став 1, точка 13) од Законот за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност („Службен весник на Република Македонија“ бр. 48/02 и 135/07), директорот на Дирекцијата за радијациона сигурност донесе

П РА В И Л Н И К ЗА КРИТЕРИУМИ ЗА ПРИМЕНА НА ИЗВОРИ НА ЈОНИЗИРАЧКО ЗРАЧЕЊЕ ВО МЕДИЦИНАТА, ВЕТЕРИНАРНАТА МЕДИЦИНА, ФАРМАЦИЈАТА И СТОМАТОЛОГИЈАТА (*)

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат критериумите за примена на извори на јонизирачко зрачење во медицината, ветеринарната медицина, фармацијата и стоматологijата.

Член 2

Одделни поими употребени во овој правилник го имаат следново значење:

1) Систем за автоматска контрола на експозицијата е уред за автоматско контролирање и запирање на експозицијата кога дозата на рецепторот на слика ќе ја достигне однапред подесената вредност;

2) Референтна (основна) вредност е вредност на даден параметар која е утврдена при пуштање во употреба на даден апарат која служи за споредување на резултатите добиени при понатамошните испитувања со цел утврдување на секоја настаната промена во врска со перформансите на самата опрема со текот на времето. Овој поим исто така се однесува и на резултатите добиени кога опремата, за која нема резултати од испитувања пред ставање во употреба, е за прв пат испитувана;

3) КТ дозен индекс е апсорбирана доза по должина на линијата паралелна на оската на ротација на компјутеризираниот томограф. Се определува како интеграл од дозниот профил $D(z)$ како функција од позицијата z вдоль линијата нормална на томографската рамнина поделен со номиналната дебелина на пресек T :

$$\text{КТ дозен индекс} = \frac{1}{T} \int D(z) dz ;$$

4) КТ број е број кој се користи за претставување на средната атenuација на рендгенското зрачење поврзана со секоја елементарна област на сликата добиена со компјутеризираната томографија и се пресметува како:

$$\text{КТ број} = \left(\frac{\mu_{\text{мат}}}{\mu_{\text{вода}}} - 1 \right) \times 1000 ;$$

каде $\mu_{\text{мат}}$ и $\mu_{\text{вода}}$ се линеарни коефициенти на атenuација на рендгенскиот сноп во даден материјал и вода, соодветно. Се изразува во хаунсфилдови единици (HU) при што за вода одговара 0 HU, а за воздух -1000 HU;

* Овој правилник се усогласува со Директивата на Советот на Европската Унија 97/43/ЕВРОАТОМ од 30 јуни 1997 за здравствена заштита на поединците од опасноста од јонизирачко зрачење во врска со медицинската изложеност на зрачење и укинување на Директивата 84/466/ЕВРОАТОМ (CELEX31997L0043)

5) Влезна површинска доза е апсорбирана доза во воздух, вклучувајќи го и расејаното зрачење, мерена во точка на влезната површина на пациент или фантом;

6) Решетка е уред кој што се поставува во непосредна близина на влезната површина на рецепторот на слика со цел да го намали расејаното зрачење кое стигнува до рецепторот на слика;

7) Оптичка густина (OD) е мерка за потемнување на филм дефинирана како логаритам од односот на интензитетот на светлината која паѓа нормално на филмот и интензитетот на светлината која поминува низ филмот;

8) Радијационен излез е керма на воздух мерена во воздух на централната оска на рендгенскиот сноп без повратно расејување на конкретна оддалеченост од фокусот на единица оптоварување на рендгенската цевка (mAs). Се користи како мерка за перформансот на рендгенската цевка и се изразува во mGy/mAs;

9) Ниво на контраст е контраст што предизвикува најмалку видлива разлика помеѓу две оптички густини;

10) Варијација (промена) е апсолутната разлика на вредностите од две поединечни мерења (a и b) поделена со средната вредност од тие две мерења изразена

во проценти:
$$\left(\frac{a-b}{\frac{1}{2}a + \frac{1}{2}b} \right) \times 100\% ;$$

11) Точност е отстапувањето на мерената вредност на дадена величина од нејзината вистинска вредност изразено во проценти и се пресметува како: $\frac{m-t}{t} \times 100\% ;$

каде m е измерената вредност на величината, а t е вистинската вредност на таа величина;

12) Девијација е разлика меѓу мерената вредност m и зададената вредност p на дадена величина изразена во проценти: $\frac{m-p}{p} \times 100\% ;$

13) Прецизност е варијација (најчесто релативна стандардна девијација) на измерените вредности најчесто за севкупност од мерења направени во скоро исто време;

14) ПММА е скратеница за полиметилметакрилат. Се користат и називите луцит, перспекс и плексиглас;

15) Дебелина на полуапсорпција е онаа дебелина на атenuаторот од алуминиум којшто ја ослабнува кермата во воздух на примарниот рендгенски сноп за половина вредност и

16) Керма е кинетичка енергија ослободена во материјал на единица маса и е количник од сумата на почетните кинетички енергии dE_k на сите наелектризираните честици ослободени преку индиректна јонизација во елемент на волумен dV од материјалот и масата dm на тој елемент на волуменот:

$$K = \frac{dE_k}{dm}$$

и се изразува во греј (Gy).

Член 3

Извори на јонизирачко зрачење кои се применуваат во медицина, ветеринарна медицина, фармација и стоматологijа се рендгенски апарати, акцелератори, затворени радиоактивни извори, уреди со затворени радиоактивни извори и отворени радиоактивни извори.

Член 4

Изворите на јонизирачко зрачење кои се користат во медицината подлежат на испитувања за контрола на квалитет согласно прописите за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност.

Член 5

Напонот на цевката на рендгенскиот апарат за дијагностички постапки во медицината не треба да надминува 150 kV.

Член 6

Кукиштето во кое е сместена цевката на рендгенскиот апарат треба да има отвор само за минување на корисниот сноп на зрачењето.

Брзината на доза од пропуштеното зрачење од кукиштето на рендгенскиот апарат наменет за дијагностика (вклучувајќи ја и блендата) во било кој правец на растојание 1 m од фокусот не треба да надминува 1 mGy/h при максимално оптоварување со затворен отвор за минување на корисниот сноп на зраци.

Член 7

Рендгенското зрачење што се применува во медицината треба да биде филтрирано. Филтрите се вградуваат како постојани филтри, кои не можат да се отстранат без употреба на алат и додатни филтри, кои по потреба можат да се постават или отстранат.

Хемискиот знак и дебелината на материјалот на филтрите треба да бидат втиснати на видно место на кукиштето на рендгенската цевка. Назначената дебелина на филтрите треба да се однесува на вкупното филтрирање.

Вкупното филтрирање на корисниот сноп на зрачење не треба да биде помало од 2,5 mm еквивалентна дебелина на алуминиум (2,5 mm Al) доколку со одредбите од овој правилник не е поинаку уредено.

Член 8

При вкупно филтрирање од 2,5 mm Al во дијагностика, радијациониот излез треба да биде поголем од 25 μ Gy/mAs на растојание 1 m, при работа на напон од 80 kV.

Член 9

Рендгенскиот сноп во дијагностика треба да биде колимиран така што вкупната изложена површина при фиксирано растојание фокус - рецептор на слика да остане во рамки на димензиите на рецепторот на слика.

Член 10

Максималното оптоварување на фокусот во дијагностика треба да биде помало од 600 mAs (со исклучок во флуороскопија и томографија).

Времето на секое поединечно изложување во граfiја треба да биде ограничено на максимални 6 s.

Член 11

Временскиот прекинувач со кој рендгенскиот апарат во дијагностика се исклучува од снимање треба да биде изведен така што ќе обезбеди престанок на работата на цевката по истек на избраното време за снимање, а едновременно осигуран и со алтернативен начин за исклучување на цевката кој ќе се активира во случај на откажување на вообичаениот начин на исклучување.

Со временскиот прекинувач од став 1 на овој член треба да се исклучи можноста за повторно вклучување на рендгенската цевка се додека текот на претходното зрачење не е целосно завршен.

Член 12

Растојанието фокус – филм при снимање со рендгенски апарати, со исклучок на стоматолошки рендгенски апарати, не треба да биде помало од 100 cm.

Член 13

Кај рендгенскиот апарат кој се користи за снимање треба да биде вграден уред за ограничување на големината на полето на зрачење, како и светлосен индикатор на големината на полето на зрачење.

Член 14

Дополнителните критериуми за примена на рендгенските апарати во дијагностика, како и самиот систем за процесирање на рецепторот на слика, самиот рецептор на слика, условите за гледање на сликите, читачите во компјутеризирана радиографија, системот за директна дигитална радиографија, дијагностичките монитори, печатачите и скенерите на филм се дадени во Прилог бр. 1 кој е составен дел на овој правилник.

Член 15

Рендгенски апарат може да се користи за скопија само доколку има електронски засилувач на слика или рамни панелни детектори и телевизиски систем.

Кукиштето на рендгенската цевка, колиматорот за ограничување на корисниот сноп и електронскиот засилувач на слика наменет за скопија треба да бидат подесени така што корисниот сноп на зрачење да не ја надминува влезната површина на електронскиот засилувач или рамниот панел детектор.

Член 16

Кукиштето и носачот на електронскиот засилувач или рамниот панел детектор на рендгенскиот апарат наменет за скопија треба да обезбедуваат заштита која е најмалку еквивалентна на заштита од олово со дебелина 2 mm за напон на рендгенската цевка до 100 kV. За напони во интервалот од 100 kV до 150 kV заштитата треба да се зголеми за еквивалентна заштита од олово со дебелина 0,01 mm за секој еден kV.

Член 17

Растојанието фокус-кожа на пациент кај стационарни рендгенски апарати наменети за скопија не треба да биде помало од 30 cm.

Член 18

Рендгенското зрачење што се користи за скопија со мобилни рендгенски апарати во операциони сали, треба да биде филтрирано со филтер од алуминиум со најмала дебелина од 3 mm.

Член 19

Брзината на доза при скопија треба да исполнува еден од следниве критериуми:

- максималната брзина на доза на влезот на конвенционален засилувач на слика без решетка (дијаметар 25 cm) не треба да надминува $0,8 \mu\text{Gy/s}$ за изложеност на соодветен фантом со автоматска контрола на брзината на доза и автоматска контрола на осветлување на телевизискиот систем. Во исклучителна примена на модови со висока брзина на доза како во интервентна радиологија, максималната брзина на доза не треба да надминува $1 \mu\text{Gy/s}$. За друг дијаметар на засилувачот на слика, брзината на доза треба да се определи согласно инверзниот сооднос со квадратот од дијаметарот;

- максималната брзина на доза вклучувајќи го и расејаното зрачење на кожата на пациентот или на површината на соодветна замена на пациент (25 cm фантом) на страната свртена кон рендгенската цевка не треба да надминува 100 mGy/min .

Член 20

Висококонтрастната резолуција на засилувачот на сликата на телевизискиот систем во скопија треба да изнесува најмалку $0,8 \text{ lp/mm}$ за поле со димензии 30-35 cm утврдено од примена на конкретен тест објект. За полиња со димензии 23-25 cm резолуцијата треба да изнесува $1,0 \text{ lp/mm}$ и за полиња со димензии 15-18 cm резолуцијата треба да изнесува $1,4 \text{ lp/mm}$. Во техника на снимање на мала регија од интерес односно техника на зголемување, резолуцијата треба да изнесува најмалку $2,0 \text{ lp/mm}$.

Член 21

Системот за прекинување на постапката во скопија треба автоматски да се вклучи пред истек на подесениот временски интервал кој не е подолг од 10 min. Звучен сигнал за предупредување на истекување на подесеното време треба да се вклучи најмалку 30 s пред истекување на времето, како времето за изложување би можело да се подеси повторно во случај на потреба.

Прекинувачот со кој се вклучува рендгенската цевка за скопија треба да биде непрекинато притиснат (со нога или рака зависно од типот и намената на апаратот) за цело времетраење на скопијата.

Член 22

При киномод на скопија со користење на засилувач на слика со 23 cm дијаметар, влезната брзина на доза треба да биде помала од $0,20 \mu\text{Gy/frame}$.

Член 23

Односот на површината на полето на зрачење и влезната површина на засилувачот на сликата не треба да надминува 1,15.

Член 24

Дополнителните критериуми за примена на рендгенските апарати наменети за скопија се дадени во Прилог бр. 2 кој е составен дел на овој правилник.

Член 25

Рендгенскиот апарат наменет за снимање на дојки (мамографија) треба да има уред за компресија на дојката и подвижна решетка за апсорпција на расејаното зрачење.

Член 26

Мерената големина на фокусот кај рендгенскиот апарат за мамографија треба да биде помала од 0,5 mm, а растојанието фокус-касета не треба да биде помало од 60 cm.

Член 27

Рендгенскиот апарат за мамографија треба да има вградено постојани филтри чија еквивалентна дебелина не треба да биде помала од 0,5 mm Al или 0,03 mm Mo.

Дебелината на полуапсорпција на рендгенскиот сноп на рендгенскиот апарат за мамографија при напон од 28 kV треба да биде од 0,30 mm Al до 0,40 mm Al за Mo/Mo комбинација на материјал анода/филтер и од 0,30 mm Al до 0,50 mm Al за Mo/Rh и Rh/Rh комбинации на материјал анода/филтер.

Член 28

Напонот на рендгенската цевка на рендгенскиот апарат за мамографија не треба да биде поголем од 50 kV, а треба да се подесува во чекор од по 1 kV.

Член 29

Брзината на доза на растојание еднакво на растојанието фокус-филм треба да биде најмалку $7,5 \text{ mGy/s}$.

Член 30

Дополнителните критериуми за примена на рендгенските апарати за мамографија се дадени во Прилог бр. 3 кој е составен дел на овој правилник.

Член 31

Излезниот сноп на зрачење од рендгенската цевка на апаратот за компјутеризирана томографија треба да биде ограничен така што неговиот пресек да не ја надминува влезната површина на активниот дел на приемниот детектор на зрачење.

Член 32

Дополнителните критериуми за примена на рендгенските апарати наменети за компјутеризирана томографија се дадени во Прилог бр. 4 кој е составен дел на овој правилник.

Член 33

Напонот на цевката на рендгенскиот апарат за снимање на заби не треба да биде помал од 50 kV.

Член 34

Филтрирањето на корисниот сноп на зрачење на стоматолошки рендгенски апарат треба да биде еквивалентно на најмалку 1,5 mm Al за напон до 70 kV и најмалку 2,5 mm Al за напон поголем од 70 kV.

Типот и еквивалентната дебелина на филтерот на рендгенскиот апарат треба да бидат назначени на кукиштето на рендгенската цевка.

Член 35

Тубусот на стоматолошкиот рендгенски апарат треба да обезбедува растојанието фокус-кожа на пациентот да биде најмалку 20 cm при напон на рендгенската цевка над 60 kV и најмалку 10 cm за напон на рендгенската цевка од 60 kV или помалку. Растојанието фокус – кожа на пациентот кај рендгенскиот апарат за панорамско снимање на вилица не треба да биде помало од 15 cm.

Член 36

Полеото на зрачење на врвот на тубусот на рендгенски апарат за снимање на заби не треба да биде поголемо од 60 mm во дијаметар.

Големината на полеото на носачот на касетата на рендгенскиот апарат за панорамско снимање на вилица не треба да биде поголема од 10 cm x 15 cm. Вкупното поле на зрачење не треба да ја преминува големината на отворот за корисниот сноп на зрачење на кукиштето на рендгенската цевка за повеќе од 20%.

Член 37

За напони на рендгенската цевка на стоматолошкиот рендгенски апарат помеѓу 50 kV и 70 kV, радијациониот излез треба да биде во интервалот 30-80 $\mu\text{Gy}/\text{mA}$ s на 1 m растојание од фокусот.

Член 38

На рендгенскиот апарат за снимање на заби потребно е да биде вграден светлосен сигнален уред кој покажува дали апаратот е вклучен во електричната мрежа, како и светлосен сигнален уред кој е вклучен за време на снимањето и кој се исклучува по истекот на подесеното време за снимање.

Член 39

Контролниот уред на рендгенскиот апарат наменет за терапија треба јасно да го покажува работниот статус на опремата во секој момент.

Член 40

Брзината на доза на пропуштено зрачење од кукиштето на рендгенскиот апарат наменет за радиотерапија на растојание 1 m од фокусот при максимален напон и соодветната максимална јачина на струја не треба да надминува:

- 1 mSv/h, кога максималниот напон на цевката е помал од 150 kV и
- 10 mSv/h, кога максималниот напон на цевката е поголем од 150 kV.

Брзината на доза на пропуштено зрачење од кукиштето на рендгенскиот апарат наменет за радиотерапија на растојание 5 cm од површината на кукиштето не треба да надминува 300 mSv/h кога максималниот напон на цевката е поголем од 150 kV.

Член 41

Брзината на апсорбираната доза во воздух на зрачењето кое се пропушта од кукиштето на рендгенската цевка со напон од 5 kV до 50 kV на апаратот наменет за радиотерапија на растојание 5 cm од било која достапна точка на неговата површина не треба да биде поголема од 1 mGy/h.

Член 42

Колиматорот за ограничување на корисниот сноп на зрачење и тубусот кој се поставува на кукиштето за насочување на примарниот сноп кај терапевтските рендгенски апарати со напон на цевка од 150 kV до 500 kV треба да го исполнат критериумот од член 40 на овој правилник по однос на зрачењето кое го пропуштаат и истите не треба да пропуштаат повеќе од 2 % од примарниот сноп на зрачење.

Член 43

Терапевтските рендгенски апарати со напон на цевка од 150 kV до 500 kV треба да се обезбедени со дополнителен временски прекинувач кој ќе го исклучи зрачењето доколку главниот временски прекинувач не го направи тоа.

Дополнителниот временски прекинувач од став 1 на овој член треба да е подесен со најмалку 10 % подолго време на зрачење од времето подесено на главниот временски прекинувач.

Член 44

Дополнителните критериуми за примена на терапевтските киловолтажни рендгенски апарати во медицината се дадени во Табела 1 на Прилог бр. 5 кој е составен дел на овој правилник.

Член 45

Акцелераторите кои се применуваат во медицината за радиотерапија треба да се обезбедени со двоен систем за прекинување на зрачењето така што доколку примарниот не го прекине зрачењето, вториот ќе го прекине зрачењето штом дозата се зголеми за повеќе од 10% од дозата утврдена во тераписката постапка.

Акцелераторите треба да имаат и дополнителен прекинувач за прекинување на зрачењето доколку двата системи од став 1 на овој член не го направат тоа.

Член 46

Зрачењето кое се пропушта од акцелераторот при целосно затворен колиматор на растојание 1 m од електронската патека не треба да биде поголемо од 0,5% од најголемата брзина на апсорбираната доза во вода мерена на оската на снопот на зрачење на растојание на кое се врши терапијата.

Член 47

Дополнителните критериуми за примена на акцелераторите за радиотерапија се дадени во Табела 1 на Прилог бр. 6 кој е составен дел на овој правилник.

Член 48

Критериумите за примена на рендгенските апарати за симулација и компјутеризираниот томограф за симулација во радиотерапија се дадени во Табела 1 и Табела 2 на Прилог бр. 7 кој е составен дел на овој правилник.

Член 49

Генераторот на краткоживеачки радионуклиди кои се применуваат во медицината треба да биде обложен со соодветна заштита и проектиран така што брзината на дозата на надворешната површина на облогата не треба да биде поголема од 0,5 mGy/h.

Член 50

Критериумите за примена на калибраторите и гама камерите во нуклеарна медицина се дадени во Табела 1 на Прилог бр. 8 кој е составен дел на овој правилник.

Член 51

Брзината на доза на некорисното зрачење на надворешните површини на стационарните уреди со затворени радиоактивни извори не треба да биде поголема од 1 mGy/h, а на растојание од 1 m не треба да биде пого-

лема од 0,03 mGy/h. Кога уредот со затворен радиоактивен извор служи и за пренос, брзината на дозата на површината на уредот не треба да биде поголема од 0,5 mGy/h, а на растојание од 1 m не треба да биде поголема од 0,02 mGy/h.

Член 52

Дополнителните критериуми за примена на уред со кобалт-60 за телетерапија се дадени во Табела 1 на Прилог бр. 9 кој е составен дел на овој правилник.

Член 53

Во период од три години од денот на влегување во сила на овој правилник кај рендгенските апарати кои се во употреба може се користат филтри со дебелина поголема од 2,3 mm еквивалентна дебелина на алуминиум.

Член 54

Со денот на влегување во сила на овој правилник престануваат да се применуваат членовите 16, 52, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86 и 109 од Правилникот за пуштање во промет и за користење на радиоактивни материји над определената граница на активност, на рендген-апарати и други апарати што произведуваат јонизирачки зрачења и за мерките за заштита од зрачење на тие извори („Службен лист на СФРЈ“ бр. 40/86 и 45/89).

Член 55

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр.01-1083/4
16 септември 2010 година
Скопје

Директор,
д-р Нузи Шахин, с.р.

ПРИЛОГ БР. 1

Дополнителни критериуми за примена на рендгенските апарати во дијагностика, како и на самиот систем за процесирање на рецепторот на слика, самиот рецептор на слика, условите за гледање на сликите, читачите во компјутеризирана радиографија, системот за директна дигитална радиографија, дијагностичните монитори, печатачите и скенерите на филм

I. Дополнителни критериуми за примена на рендгенските апарати во дијагностика

Механичката функционалност и електричната инсталација на апаратот не треба да претставуваат опасност по однос на пациентите или работно изложените лица.

1. Напон на рендгенска цевка

1.1 Точност и повторливост:

Максималното отстапување на подесената вредност од измерената вредност треба да биде помала од $\pm 10\%$.

1.2 Варијации со промена на јачината на струјата:
Максималните варијации (промени) треба да бидат помали од 10%.

1.3 Прецизност на напонот:

За сите генератори: девијацијата на измерените вредности на напонот на цевката треба да биде во рамките на $\pm 5\%$ од средната вредност.

2. Време на изложување

За подесено време на изложување поголемо од 100 ms, измереното време на изложување треба да биде во рамките на $\pm 10\%$ од подесеното време на изложување, а за подесено време на изложување помало од 100 ms, измереното време на изложување треба да биде во рамките на $\pm 25\%$ од подесеното време на изложување.

3. Радијационен излез

3.1 Конзистентност:

Радијациониот излез треба да биде постојан во рамки на $\pm 20\%$ од средната вредност на повторените изложувања при даден напон на цевката и соодветно филтрирање карактеристични за дејноста.

3.2 Варијации со промена на подесената јачина на струја:

Варијациите треба да бидат помали од 15%.

3.3 Варијации со промена на подесените mAs:

Варијациите треба да бидат помали од 20%.

4. Геометрија на системот

4.1 Совпаѓање на зрачниот сноп и светлинскиот сноп:

Севкупните отстапувања на визуелно дефинираното поле од соодветниот раб на поле на зрачење во било правец не треба да надминува 3 % од растојанието фокус - центар на визуелно дефинираното поле и севкупните отстапувања во двата заемно нормални правци да не надминува 4%.

4.2 Совпаѓањето на полето на зрачење и рецепторот на слика:

Кога централниот зрак од снопот на зрачење е поставен нормално на рамнината на рецепторот на слика, совпаѓањето на центарот на полето на зрачење и центарот на рецепторот на слика треба да биде во рамките на 2 % од растојанието фокус-рецептор на слика.

4.3 Центрирање на снопот на зрачење и светлинскиот сноп:

Совпаѓањето на центарот на светлинското поле и центарот на снопот на зрачење не треба да се разликува за повеќе од $\pm 1\%$ од растојанието фокус-филм.

4.4 Центрирање на светлински сноп и системот кој ги содржи рецепторот на слика и/или антирасејувачката решетка (буки):

Совпаѓањето на центарот на светлинското поле со центарот на рецепторот на слика не треба да се разликува за повеќе од $\pm 1\%$ од растојанието фокус-рецептор на слика.

4.5 Ортогоналност на снопот на зрачење и рецепторот на слика:

Аголот помеѓу централната оска на снопот на зрачење и рамнината на рецепторот на слика не треба да отстапува за повеќе од $1,5^\circ$ од 90° .

5. Автоматска колимација:

Маргините на снопот на зрачење не треба да отстапуваат за 2% од растојанието фокус – рецептор на слика на било која страна на сликата.

6. Решетка

6.1 Артефакти:

На рендгенската слика на решетката направена на 50 kV не треба да се видливи никакви артефакти.

6.2 Подвижност на решетката:

Ламелите на подвижната решетка не треба да се видливи на снимката при најкраткото користено време на снимање во рамки на дејноста.

7. Систем за автоматска контрола на експозиција:

7.1 Разлика во оптичка густина при различни времиња на експозиција:

Разликата во оптичката густина меѓу две изложувања при исти автоматски подесени параметри, од кои едното со кратко, а другото со долго време на изложување, треба да е помало од $0,3\text{ OD}$.

7.2 Разлика во оптичката густина при различни вредности на напонот:

При фиксна дебелина на објектот за атenuација (фантом), максималната разлика во оптичката густина на сликата како функција од напонот на цевката кој се користи во дејноста не треба да надминува $\pm 0,2\text{ OD}$.

7.3 Разлика во оптичката густина при различни дебелини на објект:

При фиксен напон на цевката максималната разлика во оптичката густина на сликата како функција од дебелината на објектот за атenuација (фантом) не треба да надминува $\pm 0,3\text{ OD}$ од средната вредност на оптичката густина на сликите добиени за онаа дебелина на објектот за атenuација (фантом) кој симулира просечна дебелина на пациент при истиот напон на цевката.

7.4 Повторливост на одговорот на системот за автоматска контрола на експозиција:

Керма во воздух не треба да се разликува за повеќе од 10% од средната вредност при исти услови на експозиција.

7.5 Проверка на поставеноста на системот за автоматска контрола на експозиција:

Оптичката густина (вклучувајќи ја и оптичка густина на неекспониран филм после негово развивање) во референтна точка на развиениот филм треба да остане во рамките на $\pm 0,30\text{ OD}$ кон целната вредност. Целната вредност типично е во рамките од $1,0\text{ OD}$ до $1,5\text{ OD}$, вклучувајќи ја и оптичка густина на неекспониран филм после негово развивање.

7.6 Варијација меѓу коморите:

Оптичката густина во референтна точка на развиениот филм за секоја комора не треба да се разликува за повеќе од $0,2\text{ OD}$ од средната вредност.

7.7 Доза на рецептор на слика во компјутеризирана радиографија (КР) и директна дигитална радиографија (ДДР):

Дозата на рецептор на слика во компјутеризирана радиографија (КР) и директна дигитална радиографија (ДДР) треба да биде помала од $10\text{ }\mu\text{Gy}$ по слика.

8. Големината на фокус:

За големината на фокусот не постои апсолутен стандард, но истата треба да се мери пред пуштање во употреба на цевката, како и периодично во текот на работниот век на истата со цел утврдување на евентуална деградација на фокусот.

9. Растојание фокус - маса (само за конвенционален томограф):

Совпаѓањето меѓу подесеното и измереното растојание фокус – маса треба да биде во рамките на $\pm 5\text{ mm}$.

10. Чекор при менување на рамнина на пресекот (само за конвенционален томограф):

При премин од еден до друг томографски пресек, повторливоста на растојанието фокус – маса треба да биде во рамките на $\pm 2\text{ mm}$.

11. Агол на изложување (само за конвенционален томограф):

Подесените и измерените агли на изложување треба да се сложуваат во рамки на $\pm 5^\circ$ за единици кои работат со агли поголеми од 300° , а помала за помали агли.

12. Рамномерност на поцрнување (само за конвенционален томограф):

Густината на поцрнувањето на сликата на отвор во оловна плочка треба да е скоро рамномерна или да отстапува од рамномерно многу малку согласно моделот очекуван за соодветната томографска единица. Сликата не треба да покаже неочекувани преклопувања, неконзистентност на изложувањата или асиметрија во движење.

13. Просторна (висококонтрастна) резолуција

Висококонтрастната резолуција треба да изнесува повеќе од 2,8 lp/mm за доза помала од или еднаква на 10 μGy и повеќе од 2,4 lp/mm за доза помала од или еднаква на 5 μGy .

За конвенционален томограф, томографската единица треба да има резолуција од најмалку 1,6 lp/mm.

14. Контраст

Треба да се видливи сите полиња од сивата скала.

II. Дополнителни критериуми за примена на системот за процесирање на рецепторот на слика, самиот рецептор на слика, условите за гледање на сликите, читачите во компјутеризирана радиографија, системот за директна дигитална радиографија, дијагностичните монитори, печатачите и скенерите на филм

1. Засилувачки екрани (фолии) и касети:

1.1 Состојба и чистота на екранот (фолијата) и касетата:

Сериозни артефакти не треба да бидат видливи на експонираните филмови.

1.2 Пропустливост на светлина на касетата:

Црни рабови не треба да бидат видливи на неекспониран филм во касетата после две изложувања од 10 минути на негативоскопот осветлен со јачина на светлина на единица површина од 1000 cd/m^2 .

1.3 Контакт филм – екран (фолија):

Касетата не треба да создава области со видлива разлика во густината или нејасни области на сликата.

1.4 Релативна осетливост на комбинацијата екран (фолија)-филм:

Густините на филмот добиени со еднакви услови на изложување (иста доза, напон, филтрација и друго) не треба да се разликуваат за повеќе од 0,3 OD од комбинацијата филм-екран од ист тип.

2. Процесирање на филм

2.1 Оптичка густина на неекспониран филм после негово процесирање:

Оптичка густина на неекспониран филм после негово процесирање треба да биде помала од 0,3 OD.

2.2 Индекс на осетливост:

Отстапувањето од референтната вредност на индексот на осетливост треба да биде помало од 0,20 OD.

2.3 Индекс на контраст:

Отстапувањето од референтната вредност на индексот на контраст треба да биде помало од 0,20 OD.

3. Темна комора:

3.1 Пропуштање на светлина:

Забележително пропуштање на светлина не треба да биде видно после адаптација на очите во времетраење од најмалку 5 минути во темната комора при изгаснати сигурносни светла и други светла.

3.2 Сигурносни светла:

Оптичката густина на делот од неекспониран филм поставен 4 min на условите во темната комора со запалени сигурносни светла и други светла во околните простории не треба да покаже зголемување на густината за повеќе од 0,10 OD од покриениот дел на истиот филм неекспониран на условите во темната комора.

4. Услови за гледање на сликата

4.1 Негативоскоп:

Јачината на светлината на единица површина треба да биде најмалку 1700 cd/m^2 . Нехомогеноста треба да биде помала од 30 %.

4.2 Амбиентална осветленост:

Осветленоста во просторијата на растојание 1 m од негативоскопот треба да биде под 50 lx при исклучен негативоскоп.

5. Читачите во компјутеризираната радиографија (КР читачи) треба да ги исполнат следниве критериуми:

5.1	Темен шум	Agfa: SAL ≤ 130 ; Fuji pixel value ≤ 280 ; Kodak EI _{GP} ≤ 80 ; Kodak EI _{HR} ≤ 380 и Konica pixel value ≤ 3975 ;
5.2	Линеарност и особини на систем за пренос на сигнал	Согласно спецификацијата на производителот
5.3	Ефикасност на анулирање на сигнал	Атенуаторот да не е видлив на втората слика
5.4	Конзистентност на индексот на изложеност	Индицираната изложеност треба да се совпаѓа со измерената во рамки на 20 %
5.5	Конзистентност на индикаторот на доза на детектор	Варијациите во пресметаните индицирани изложувања не треба да се разликува за повеќе од 20 % меѓу рецепторите на слика во КР за исто изложување ≤ 2 %
5.6	Грешки во одот на читачот	
5.7	Замаглување	Не треба да биде присутно замаглување
5.8	Квалитет на слика Висококонтрастна резолуција (Гранична просторна резолуција)	$\geq 2,8$ lp/mm за дози $< 10 \mu\text{Gy}$ $\geq 2,4$ lp/mm за дози $< 5 \mu\text{Gy}$
5.9	Контраст	Сите полиња на сивата скала да се видливи
5.10	Нискоконтрастна резолуција	Согласно спецификацијата на производителот
5.11	Функција на ласерскиот сноп	Треба да се гледа континуиран раб по целата должина на сликата
5.12	Муаре фигури	Муаре фигури не треба да се видливи

⁺ Во преоден период од 3 години од денот на влегување во сила на овој правилник, јачината на светлината на единица површина на негативоскопот може да изнесува најмалку 1500 cd/m^2 .

6. Системот за директна дигитална радиографија (ДДР систем) треба да ги исполни следниве критериуми:

6.1	Темен шум	Прекумерен шум во системот не треба да биде присутен
6.2	Линеарност	Согласно препораките на производителот
6.3	Задржување на претходна слика	Видливи артефакти од претходна експозиција не треба да се присутни
6.4	Индексот на изложеност	Индицираната осетливост не треба да покажува на разлика поголема од 20 % од подесените еквивалентни изложувања
6.5	Униформност	Средна вредност $\pm 5 \%$
6.6	Грешки во одот на читачот	$\leq 2 \%$
6.7	Униформност на резолуција	Не треба да биде присутно замаглување
6.8	Квалитет на слика Висококонтрастна резолуција (Гранична просторна резолуција)	$\geq 2,8 \text{ lp/mm}$ за дози $\leq 10 \text{ }\mu\text{Gy}$ $\geq 2,4 \text{ lp/mm}$ за дози $\leq 5 \text{ }\mu\text{Gy}$
6.9	Контраст	Сите полиња на сивата скала да се видливи

7. Дијагностичките монитори треба да ги исполнат следниве критериуми:

7.1	Однос меѓу најсветол и најтемен дел на мониторот	> 200
7.2	Луминисценција на црно и бело поле на монитор	Црно: референтна (основна) вредност $\pm 35 \%$ Бело: референтна (основна) вредност $\pm 30 \%$
7.3	Дисторзија (за CRT монитор)	10 %
7.4	Резолуција	При визуелна проверка, ниско и високо контрастната резолуција не треба да се разликуваат од референтната (основната) вредност
7.5	DICOM сива скала (GSDF = DICOM Стандардна функција на светлинскиот интензитет по полињата на сивата скала)	GSDF $\pm 15 \%$
7.6	Униформност	$\leq 40 \%$
7.7	Варијации во луминисценција меѓу соседни монитори	$\leq 40 \%$
7.8	Осветленост на просторијата	$\leq 25 \text{ lux}$

8. Печатачите треба да ги исполнат следниве критериуми:

8.1	Конзистентност на оптичка густина	Референтна (основна) вредност $\pm 0,30$
8.2	Униформност на слика	$\leq 10 \%$

9. Скенерите на филм треба да ги исполнат следниве критериуми:

9.1	Разлика во сивите скали меѓу филмот и скенираната слика	$\leq 10 \%$
9.2	Разлика во униформност меѓу филмот и скенираната слика	$\leq 10 \%$
9.3	Разлика во дисторзија меѓу филмот и скенираната слика	$\leq 10 \%$
9.4	Разлика во просторна резолуција меѓу филмот и скенираната слика	При визуелна проверка, ниско и високо контрастната резолуција не треба да се разликуваат од референтната (основната) вредност

ПРИЛОГ БР. 2**Дополнителни критериуми за примена на рендгенските апарати наменети за скопија**

Покрај критериумите кои важат за рендгенските апарати во дијагностика и за системот за процесирање на рецепторот на слика, самиот рецептор на слика, условите за гледање на сликите, читачите во компјутеризирана радиографија, системот за директна дигитална радиографија, дијагностичните монитори, печатите и скенерите на филм утврдени со одредбите на овој правилник и применливи и за рендгенските апарати наменети за скопија, рендгенските апарати наменети за скопија треба да ги исполнат и следниве критериуми:

1. Праг на контраст:

Прагот на контраст при автоматски подесени параметри на телевизискиот монитор треба да е помал од или еднаков на 4%.

2. Кинематографија:

Типична брзина на влезна доза на пациентот треба да биде 0,10-0,30 Gy/min при мод на работа од 25 слики/s со 20 cm фантом.

3. Како добра пракса се смета можноста рабовите на колиматорите да се гледаат на ТВ сликата.

ПРИЛОГ БР. 3**Дополнителни критериуми за примена на рендгенските апарати за снимање на дојки (мамографија)****1. Генератор на рендгенско зрачење и контрола****1.1 Рендгенски извор****1.1.1 Растојание извор-слика:**

Растојанието извор – рецептор на слика треба да биде во согласност со спецификацијата на производителот и типично над или еднакво на 600 mm.

1.1.2 Совпаѓање на полето на зрачење и рецепторот на слика:

Од страна на градниот кош: рендгенскиот сноп треба да го покрива филмот, но да не надминува повеќе од 5mm надвор од рабовите на филмот.

Од латерална страна (лево-десно): рендгенскиот сноп треба да го покрива филмот до рабовите.

1.2 Напон на цевка:

Точноста за напон на цевката од 25 kV до 31 kV треба да биде помала од ± 1 kV, а прецизноста треба да биде помала од $\pm 0,5$ kV.

1.3 Систем за автоматска контрола на експозиција**1.3.1 Контрола на оптичката густина:**

Оптичката густина (вклучувајќи ја и оптичка густина на неекспониран филм после негово развивање) во референтна точка на развиениот филм треба да остане во рамките на $\pm 0,15$ OD кон целната вредност. Целната вредност типично е во рамките од 1,3 OD до 1,8 OD, вклучувајќи ја и оптичка густина на неекспониран филм после негово развивање.

Оптичката густина треба да може да се подесува во чекор од 0,10-0,20 OD, а разликата во оптичката густина во референтна точка на развиениот филм меѓу најмалата и најголемата осетливост на системот за автоматска контрола на експозиција треба да биде еднаква или поголема од 1,0 OD.

1.3.2 Краткорочна прецизност:

Девиијацијата на средната вредност на изложувањата треба да биде помало од 5%.

1.3.3 Долгорочна прецизност:

Долгорочната прецизност треба да биде подобра од $\pm 0,20$ OD од референтната (основната) вредност на оптичката густина.

1.3.4 Компензација по дебелината на објектот:

Варијациите на оптичката густина во зависност од дебелината на објектот треба да бидат во рамките на $\pm 0,15$ OD^{*} по однос на оптичката густина добиена за 4 cm за ПММА фантом.

Во дигитална мамографија, вредноста на односот контраст-шум за други дебелини на ПММА фантом треба да изнесува и тоа најмалку:

^{*} Во преоден период од 3 години од денот на влегување во сила на овој правилник, варијациите на оптичката густина по дебелината на објектот треба да биде во рамките на $\pm 0,20$ OD од оптичката густина за 4 cm ПММА фантом

- 15 % повеќе од вредноста на односот контраст-шум за 5 см дебелина на ПММА фантом, за фантом со дебелина 2 см;

- 10 % повеќе од вредноста на односот контраст-шум за 5 см дебелина на ПММА фантом, за фантом со дебелина 3,0 см;

- 5 % повеќе од вредноста на односот контраст-шум за 5 см дебелина на ПММА фантом, за фантом со дебелина 4,0 см;

- 3 % повеќе од вредноста на односот контраст-шум за 5 см дебелина на ПММА фантом, за фантом со дебелина 4,5 см;

и до:

- 5 % помалку од вредноста на односот контраст-шум за 5 см дебелина на ПММА фантом, за фантом со дебелина 6,0 см;

- 10 % помалку од вредноста на односот контраст-шум за 5 см дебелина на ПММА фантом, за фантом со дебелина 7,0 см.

1.3.5 Компензација по напонот на цевката:

Варијациите на оптичката густината во зависност од напонот на цевката треба да бидат во рамките на $\pm 0,15$ OD по однос на оптичката густина добиена за 4,5 cm за ПММА фантом.

1.3.6 Компресија

1.3.6.1 Сила на компресија:

Компресијата на ткивото на дојката треба да биде цврста, но подносилива. Не постои позната оптимална вредност за силата на компресија, но посебно внимание треба да се посвети на применетата компресија и точноста на индикацијата. Максимално автоматски применетата сила треба да биде во рамките на 130 N до 200 N (=13-20 kg).

1.3.6.2 Поставеност на плочката за компресија:

Минимални изместувања во поставеноста на плочките за компресија се дозволени, но помалку од 15 mm за асиметрично поставување (кога плочката за компресија ја притиска дојката во коса рамнина во однос на рамнината на потпирната плочка) во насока кон брадавицата и помалку од 5 mm за симетрично поставување (кога плочката за компресија ја притиска дојката во паралелна рамнина во однос на рамнината на потпирната плочка).

1.4 Буки и рецептор на слика

1.4.1 Антирасејувачка решетка:

Факторот на зголемување на изложеноста поради примена на антирасејувачката решетка треба да биде ≤ 3 .

1.4.2 Осетливост и варијации на оптичката густина меѓу касетите при еднакво изложување со исто подесени параметри на рендгенската опрема во автоматска контрола на експозицијата:

Опсегот на изложеност изразено во mGy (или mAs) треба да биде во рамките на ± 5 % за сите касети.

Максималната разлика во оптичката густина меѓу сите касети треба да биде помала од 0,20 OD.

1.5 Процесирање на филм

- Оптичка густина на неекспониран филм после негово развивање:

$D_{\min} = 0,2$ OD.

- Индекс на осетливост:

Индексот на осетливост треба да изнесува ± 10 % по однос на референтната (основна) вредност[§].

- Контраст:

Средниот градиент ($MGrad_{0.25-2.0}$) треба да биде поголем од 2,8.

- Дневен перформанс^{**}:

Дневниот перформанс на процесорот се оценува со сензитометрија. После еден час користење на процесорот секое утро и приближно во исто време секој ден се врши сензитометрија. Промените во параметрите се пресметува на одреден временски период (пример, на еден месец). Промените за сите параметри треба да се помали од ± 10 %.

1.6 Темна комора:

Покрај критериумите кои треба да ги исполни темната комора утврдени во Прилог бр. 1 на овој правилник, треба да се исполнат и следниве критериуми:

1.6.1 Темна фиока за чување филмови и касети

Без дополнително замаглување.

1.7 Услови за гледање на сликите

Негативоскоп: Јачината на светлината на единица површина треба да биде во опсегот 2000-6000 cd/m^{2††}. Осветленоста во просторијата треба да биде под 50 lx.

[§] Усогласеност со овој критериум ќе се бара после 5 години од денот на влегување во сила на овој правилник.

^{**} Усогласеност со овој критериум ќе се бара после 5 години од денот на влегување во сила на овој правилник.

^{††} Во период од 3 години од денот на влегување во сила на овој правилник, јачината на светлината на единица површина на негативоскопот може да изнесува најмалку 1700 cd/m².

1.8 Својства на системот

1.8.1 Референтна доза:

Кермата во воздухот на влезната површина за 45 mm ПММА фантом во зависност од поцрнувањето треба да биде помала или еднаква на 13 mGy за поцрнување од 1,2 OD, помала или еднаква на 15 mGy за поцрнување од 1,4 OD, помала или еднаква на 17 mGy за поцрнување од 1,6 OD и помала или еднаква на 19 mGy за поцрнување од 1,8 OD.

1.8.2 Квалитет на сликата

1.8.2.1 Просторна резолуција (висококонтрастна резолуција):

Во двата правци резолуцијата треба да биде поголема од 12 lp/mm за мерења со тест објект поставен 4 cm над потпорната плочка за дојката (на врвот на ПММА фантом) и на средната линија, 6 cm во филмот од страната на градниот кош.

1.8.2.2 Видливост на прагот на контраст:

За мерење на контраста на големи детали со тест предмет сместен внатре во ПММА фантом со дебелина 45 mm, граничната вредност треба да е помала од 1,5 % од контрастот за 5-6 mm детал.

Во дигитална мамографија, прагот на контраст не треба да биде помал од 0,85% за 5-6 mm детал, помал од 2,35% за 0,5 mm детал и помал од 5,45% за 0,25 mm детал.

1.8.3 Време на изложување:

Времето на изложување треба да биде помало од 2 s кога се снима 45 mm ПММА фантом.

ПРИЛОГ БР. 4

Дополнителни критериуми за примена на апаратите наменети за компјутеризирана томографија

Покрај критериумите кои важат за рендгенските апарати во дијагностика и за системот за процесирање на рецепторот на слика, самиот рецептор на слика, условите за гледање на сликите, читачите во компјутеризирана радиографија, системот за директна дигитална радиографија, дијагностичните монитори, печатачите и скенерите на филм утврдени со одредбите на овој правилник и применливи и за

рендгенските апарати наменети за компјутеризирана томографија, рендгенските апарати наменети за компјутеризирана томографија треба да ги исполнат и следниве критериуми:

1. Шум на сликата:

Стандардното отстапување на КТ бројот во централниот регион од интерес со површина од 500 mm² за вода или фантом еквивалент на ткиво не треба да отстапува повеќе од 20% од референтната (основната) вредност.

2. Вредности на КТ број:

Отстапувања на вредностите на КТ броевите во конзистентни положби во сликата за вода треба да изнесуваат помалку од ± 10 HU и помалку од ± 20 HU за други материјали по однос на референтната (основната) вредност.

3. Униформност на КТ број:

Стандардната девијација на КТ бројот усреднет на регион од интерес со површина 500 mm² за вода или материјал еквивалент на ткиво во центарот и периферно на фантомите треба да биде помало или еднакво на 1,5 % од референтната (основната) вредност.

4. КТ Дозен индекс:

Мерењата на КТ дозниот индекс за секој пресек при сите можни коликации на снопот и за сите дебелини на пресек не треба да отстапуваат повеќе од ± 20 % од референтната (основната) вредност.

5. Озрачена дебелина на пресек:

Вкупната ширина на половина од максимумот на дозен профил не треба да се разликува за повеќе од ± 20 % од референтната (основната) вредност.

6. Просторна (висококонтрастна) резолуција:

Мерењата на вкупната ширина на половина од максимумот од функцијата на распределба со која се опишува одговорот на системот за сликање на точкаст предмет или раб не треба да се разликуваат за повеќе од ± 20 % од референтната (основната) вредност.

7. Нискоконтрастна резолуција:

Полистиренска топка со дијаметар од 0,35 cm внесена во соодветен воден фантом треба да биде видлива на снимката.

ПРИЛОГ БР. 5

Табела 1. Дополнителни критериуми кои треба да ги исполнат терапевтските киловолтажни рендгенските апарати

Параметар:	Дозволени отстапувања:
1. Механички	
1.1 Совпаѓање на светлински и рендгенски сноп	$\pm 5 \text{ mm}$
1.2 Рамномерност на полето	$\pm 5 \%$
1.3 Точност на временскиот прекинувач (тајмер)	$\pm 2 \%$
1.4 Мерење на дебелина на полуослабување	$\pm 10 \%$
2. Дозиметриски	
2.1 Константност на радијационен излез	$\pm 5 \%$
2.2 Калибрација на радијационен излез	$\pm 3 \%$
3. Сигурносни	
3.1 Сигурносен прекинувач/интерлок за врата	функционира
3.2 Аудиовизуелен монитор	функционира
3.3 Ургентни прекинувачи	функционира
3.4 Сигурносен прекинувач/интерлок за филтер, апликатори	функционира
3.5 Сигурносни светлосни уреди за предупредување	функционира

ПРИЛОГ БР. 6

Табела 1. Дополнителни критериуми кои треба да ги исполнат акцелераторите за терапија

	Параметар:	Дозволен отстапувања:
1.	Механички	
1.1	Индикатор за растојание (Телеметар)	$\pm 2 \text{ mm}$
1.2	Поставеност на ласери	$\pm 2 \text{ mm}$
1.3	Индикатор за аголот на гантри	$\pm 1^\circ$
1.4	Индикатор за аголот на колиматор	$\pm 1^\circ$
1.5	Индикатор за големина на поле	$\pm 3 \text{ mm}$ или 1,5 %
1.6	Позиционирање на повеќелисни колиматори	$\pm 3 \text{ mm}$ или 1,5 %
1.7	Симетрија на блендите	$\pm 2 \text{ mm}$
1.8	Индикатори за позиционирање на третманската	
1.8.1	маса	$\pm 2 \text{ mm}$
1.8.2	Лонгитунални и латерални движења	$\pm 2 \text{ mm}$
1.8.3	Вертикално движење	$\pm 1^\circ$
	Изоцентрична ротација	
1.9	Светлинско и зрачно поле	
1.9.1	Совпаѓање на светлинско и зрачно поле	$\pm 2 \text{ mm}$ или 1%
1.9.2	Совпаѓање на центрите на светлинско и зрачно поле	$\pm 2 \text{ mm}$ или 1%
1.10	Осветленост од светлинско поле	функционира
1.11	Фиксирање на држач, тубус, филтер	функционира
1.12	Електронски уред за сликање	функционира
1.13	Варијација на механичкиот изоцентар со ротација	
1.13.1	Ротација на колиматор	2 mm дијаметар
1.13.2	Ротација на гантри	2 mm дијаметар
1.13.3	Ротација на третманска маса	2 mm дијаметар
1.14	Совпаѓање на оските на колиматорот, гантрите и третманската маса со изоцентарот	2 mm дијаметар
1.15	Совпаѓање на зрачниот и механичкиот изоцентар	2 mm дијаметар
1.16	Вдлабнатост на третманската маса	2 mm
2.	Дозиметриски	
2.1	Константност на радијациониот излез за фотонски снопови	3 % или 2 %
2.2	Константност на радијациониот излез за електронски снопови	3 % или 2 %
2.3	Униформност на зрачните полиња	
2.3.1	Рамност на фотонскиот сноп	3 %
2.3.2	Симетрија на фотонскиот сноп	3 %
2.3.3	Рамност на електронскиот сноп	3 %
2.3.4	Симетрија на електронскиот сноп	3 %
2.4	Константност на енергијата	3 %
2.5	Карактеристики на длабинската доза	
2.5.1	Фотонски снопови	
2.5.1.1	Константност на дозиметриските параметри (PDD, TAR) на централната оска	2 %

2.5.1.2	Квалитет на продорност/индекс на квалитет	2 %
2.5.2	Електронски снопови	
2.5.2.1	Константност на дозиметриските параметри (PDD) на централната оска	2 mm во терап.длабочина
2.5.2.2	Однос на практичниот ранг со рангот на 80 % изодоза	1,6
2.5.2.3	Квалитет на продорност/индекс на квалитет	3 % или 2 mm
2.6	Систем за следење/мониторинг на дозата	
2.6.1	Линеарност	$\pm 1 \%$ или 1MU
2.6.2	Повторливост	$\pm 1 \%$
2.6.3	Пропорционалност	$\pm 2 \%$
2.6.4	Варијации со аголот на гантри	$\pm 2 \%$
3.	Сигурносни	
3.1	Сигурносен прекинувач/интерлок за врата	функционира
3.2	Ургентни прекинувачи	функционира
3.3	Сигурносен прекинувач/интерлок за држач, апликатори	функционира
3.4	Сигурносни светлосни уреди за предупредување	функционира

ПРИЛОГ БР. 7

Табела 1. Дополнителни критериуми кои треба да ги исполнат рендгенските апарати за симулација во радиотерапија

Параметар:	Дозволен отстапувања:
1. Механички	
1.1 Индикатор за растојание (телеметар)	$\pm 2 \text{ mm}$
1.2 Поставеност на ласери	$\pm 2 \text{ mm}$
1.3 Индикатор за големина на поле	$\pm 2 \text{ mm}$
1.4 Индикатор за аголот на колиматор	$\pm 1^\circ$
1.5 Индикатор за агол на гантри	$\pm 1^\circ$
1.6 Центрирање на крстот (вкрстените влакна на колиматорот)	2 mm дијаметар
1.7 Совпаѓање на светлинско и зрачно поле	$\pm 2 \text{ mm}$ или 1%
1.8 Индикатор на растојание фокус-филм	$\pm 2 \text{ mm}$
1.9 Исоцитар	
1.9.1 Ротација на колиматор	2 mm дијаметар
1.9.2 Ротација на гантри	2 mm дијаметар
1.9.3 Ротација на третманска маса	2 mm дијаметар
1.10 Совпаѓање на оските на колиматорот, гантрита и симулациската маса со изоцитарот	2 mm дијаметар
1.11 Совпаѓање на спротивни полиња на зрачење	$\pm 1 \text{ mm}$
1.12 Вертикално движење на симулациската маса	$\pm 2 \text{ mm}$
1.13 Вдлабнатост на симулациската маса од рамомерно распределена маса од 80 kg	5 mm
2. Сигурносни	
2.1 Сигурносен прекинувач/интерлок за врата	функционира
2.2 Аудиовизуелен монитор	функционира
2.3 Ургентни прекинувачи	функционира
2.4 Сигурносни светлосни уреди за предупредување	функционира
2.5 Сигурносен прекинувач/интерлок при ротација	функционира

Табела 2. Дополнителни критериуми кои треба да ги исполни компјутеризираниот томограф наменет за симулација во радиотерапија

Параметар:	Дозволени отстапувања:
1. Механички	
1.1 Поставеност на ласерите на гантрото на КТ	
1.1.1 Со рамнината на пресекот (скенот)	$\pm 2 \text{ mm}$
1.1.2 Паралелно и нормално в долж проекцијата на ласерот	$\pm 2 \text{ mm}$
1.2 Поставеност на сидните ласери	
1.2.1 Растојание до скенираната рамнина	$\pm 2 \text{ mm}$
1.2.2 Со рамнина на пресек по должината на проекцијата на ласерот	$\pm 2 \text{ mm}$
1.3 Поставеност на таванскиот ласер	
1.3.1 Нормално на рамнината на пресек	$\pm 2 \text{ mm}$
1.4 Ориентација на масата на скенерот	
1.4.1 Нормално на рамнината на сликање	$\pm 2 \text{ mm}$
1.5 Отчитување на лонгитудиналната позиција на масата	$\pm 1 \text{ mm}$
1.6 КТ број/верификација на електронска густина	$\pm 5 \text{ HU}$ вода $\pm 10 \text{ HU}$ воздух $\pm 20 \text{ HU}$ бели дробови, коски
1.7 Вдлабнатост на симулациската маса	2 mm
2. Сигурносни	
2.1 Ургентни прекинувачи	функционира
2.2 Сигурносни светлосни уреди за предупредување	функционира

ПРИЛОГ БР. 8

Табела 1. Критериуми за примена на калибратори и гама камери во нуклеарна медицина

Реден број	Параметар		Дозволено отстапување
1.	Калибратор	Линеарност	$\pm 5\%$ на активностите кои се користат
		Повторливост	$\pm 5\%$
		Точност	< 5% за гама емитери со енергија > 100 keV <10 % за бета емитери и нискоенергентско гама зрачење
2.	Гама камера (колиматор со висока резолуција ^{99m}Tc)	Рамномерност	Варијација помала од $\pm 10\%$ за полето кое се користи
		Осетливост	< 20% од референтната (основна) вредност
		Девијација на центар на ротација	Стабилен во рамки на половина пиксел
	Камера со повеќе од една глава (Multi-headed camera)	Разлика во осетливост меѓу било кои две глави	< 20%
		Геометрија	Совпаѓањето на пиксел по пиксел на спротивни слики да биде во рамки на половина пиксел

ПРИЛОГ БР. 9

Табела 1. Дополнителни критериуми за примена на уред со кобалт-60 за телетерапија

Реден број	Параметар	Дозволени отстапувања
1.	Механички	Ротација на колиматор
		2 mm дијаметар
		Ротација на гантри
		3 mm дијаметар
		Ротација на третманска маса
		2 mm дијаметар
		Совпаѓање на оските на колиматор, гантри и третманската маса со изоцентарот
		2 mm дијаметар
		Совпаѓање на механичкиот изоцентар и зрачното поле
		2 mm дијаметар
		Вдлабнатост на третманската маса при рамномерно оптоварување од 80 kg
		5 mm
		Вертикално поместување на третманската маса
		2 mm
		Поставеност на ласери
		2 mm
		Индикатор за оптичко растојание (ODI)
		2 mm
		Совпаѓање на светлинско и зрачно поле
		3 mm
		Индикатор за големина на полето (подесување за колиматор)
		2 mm
		Индикатор за агол на гантри и колиматор
		1 ⁰
		Центрирање на крстот (вкрстените влакна на колиматорот)
		2 mm
		Осветленост на светлинско поле
		функционално
		Фиксирање (блокирање) на клинести филтри и држачи
		функционално

		Проверка на позицијата на изворот	3 mm
2.	Дозиметриски	Константност на радијационен излез	2%
		Константност на радијациониот излез спрема аголот на гантри	2%
		Константност на радијациониот излез во однос на SSDL	2%
		Зависност на големината на полето од константноста на радијациониот излез	2%
		Константност на дозиметриските параметри (PDD, TAR) на централната оска	2%
		Константност на факторот на трансмисија за сите стандардни додатоци	2%
		Константност на факторот на трансмисија на клинестите филтри	2%
		Униформност на снопот спрема аголот на гантри	3%
		Линеарност на временскиот прекинувач и грешка	1%
		Мерења во точки надвор од централната оска со или без клинест филтри	3%
3.	Сигурносни	Сигурносен прекинувач/интерлок за врата	функционално
		Аудиовизуелен монитор	функционално
		Монитор за следење на брзина на доза во просторијата	функционално
		Ургентни прекинувачи	функционално
		Сигурносен прекинувач/интерлок за клинест филтри	функционално

2661.

Врз основа на член 22 став 2 од Законот за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност („Службен весник на Република Македонија“ бр. 48/02 и 135/07), директорот на Дирекцијата за радијациона сигурност донесе

П Р А В И Л Н И К

ЗА НАЧИНОТ НА РАКУВАЊЕ, ОДНОСНО СОБИРАЊЕ, ЧУВАЊЕ, КОНДИЦИОНИРАЊЕ, ТРАНСПОРТИРАЊЕ И ОДЛАГАЊЕ НА РАДИОАКТИВЕН ОТПАД

Член 1

Со овој правилник се пропишува начинот на ракување, односно собирање, чување, кондиционирање, транспортирање и одлагање на радиоактивен отпад.

Член 2

Одделни поими употребени во овој правилник го имаат следново значење:

1. „Контејнер за отпад“ е сад во кој отпадот е сместен за ракување, транспортирање, складирање и/или евентуално одлагање, како и надворешна бариера што го штити отпадот од надворешни влијанија;

2. „Критериуми за прифаќање на радиоактивен отпад“ се квантитативни или квалитативни критериуми утврдени од страна на Дирекцијата за радијациона сигурност или од операторот, а одобрени од Дирекцијата за радијациона сигурност, за прифаќање на радиоактивниот отпад од операторот на постројката за одлагање или складирање;

3. „Проценка на влијанието врз животната средина“ е проценка на радиолошките и нерадиолошките влијанија на дадена дејност, каде како индикатор се зема целокупното влијание врз животната средина, вклучувајќи ги радиолошките и други општи мерки кои влијаат на сигурноста и животната средина;

4. „Проценка на сигурност“ е проценка на сите аспекти на дадена дејност кои се релевантни за заштитата и сигурноста, каде како индикатор се зема радиолошкото влијание или некои други општи мерки кои влијаат на сигурноста;

5. „Карактеризација на отпадот“ е одредување на физичките, хемиските и радиолошките карактеристики на отпадот, со цел утврдување на потребата за понатамошен третман, кондиционирање, или на неговата прикладност за понатамошно ракување, процесирање (обработка), складирање или одлагање;

6. „Спалување“ е третман на радиоактивниот отпад преку горење на истиот за намалување на волуменот и формирање на пепел како остаток од согорувањето;

7. „Минимизирање на радиоактивен отпад“ е процес на намалување на количината и активноста на радиоактивниот отпад на ниво толку ниско колку е разумно да се достигне, на сите стадиуми од дизајнот на постројката или активноста до ставање вон употреба, преку намалување на генерирањето на радиоактивен отпад и со други начини, како рециклирање и повторна употреба и третман, со земање предвид на секундарниот и примарниот радиоактивен отпад;

8. „Пакување за радиоактивен отпад“ е производ на кондиционирањето кој се состои од радиоактивниот отпад, контејнерот/ите и внатрешните бариери подготвени во согласност со барањата за ракување, транспортирање, складирање и/или одлагање;

9. „Препакување за радиоактивен отпад“ е секундарен (или дополнителен) надворешен контејнер за еден или повеќе пакувања за радиоактивен отпад, кој се користи за ракување, транспортирање, складирање или одлагање;

10. „Хемиска преципитација“ е стандардна хемиска метода која може да се користи во третманот на течен отпад каде радионуклидите се отстрануваат од течноста со формирање на нерастворлив производ на хемиската реакција или со отстранување од нерастворливиот производ кој се јавува како резултат на хемиската реакција во течноста;

11. „Предодлагање“ е било кој чекор од ракувањето со радиоактивен отпад пред одлагањето, како преттретман, третман, кондиционирање, складирање и транспортирање, како и ставањето вон употреба;

12. „Преттретман“ е било која или сите операции пред третманот на радиоактивниот отпад, како на пример: собирање, сегрегација, хемиско подесување, деконтаминација и сл.;

13. „Процесирање (обработка)“ е било која операција која доведува до промена на карактеристиките на радиоактивниот отпад, вклучувајќи го преттретманот, третманот и кондиционирањето;

14. „Сегрегација (изолирање)“ е активност при која радиоактивниот отпад или материјалите (радиоактивен и ослободен) се одделуваат или се чуваат одделено во согласност со радиолошките, хемиските и/или физичките својства, кои ќе го олеснат ракувањето и/или процесирањето на истиот;

15. „Солидификација“ е претворање на гасовитите или течните материјали во цврст радиоактивен отпад, вообичаено со намера да се произведе физички стабилен материјал така што истиот да е полесен за ракување (пр. сушење, цементирање, битуменизација и сл.);

16. „Третман“ е процес на менување на карактеристиките на радиоактивниот отпад со цел поголема придобивка во однос на сигурноста и/или економичноста, која вклучува: намалување на волуменот, отстранување на радионуклиди од радиоактивниот отпад и менување на составот;

17. „Ослободен отпад“ е радиоактивен отпад кој е ослободен од контрола.

18. „Радиоактивен отпад кој генерира топлина“ е радиоактивен отпад таков што при радиоактивно распаѓање ослободува топлина која значително ја зголемува неговата и околната температура;

19. „Високоактивен радиоактивен отпад“ е радиоактивен отпад со концентрација на активност доволна да генерира значителна количина на топлина (термичка моќност поголема од 2 kW/m³) при процесот на радиоактивно распаѓање или радиоактивен отпад со големи количини на долгоживеачки радионуклиди;

20. „Долгоживеачки радиоактивен отпад“ е радиоактивен отпад кој содржи значителен број на радионуклиди со период на полураспаѓање поголем од 30 години;

21. "Ниско и средноактивен радиоактивен отпад" е радиоактивен отпад со радиолошки карактеристики помеѓу оние за ослободен отпад и за високоактивен радиоактивен отпад, чија термичка моќност е помала или еднаква на 2 kW/m^3 и истиот може да биде долгоживеачки или краткоживеачки радиоактивен отпад. Овој отпад се дели на ниско активен радиоактивен отпад и средноактивен радиоактивен отпад;

22. "Мешан отпад" е радиоактивен отпад кој содржи и нерадиоактивни токсични и/или опасни супстанции;

23. "Краткоживеачки радиоактивен отпад" е радиоактивен отпад кој содржи незначителен број на радионуклиди со период на полураспаѓање поголем од 30 години, како и концентрација на долгоживеачки радионуклиди до 4000 Bq/g во поединечно пакување за радиоактивен отпад и 400 Bq/g за севкупната средна концентрација по пакување за радиоактивен отпад;

24. "Многу нискоактивен радиоактивен отпад" е радиоактивен отпад кој не е неопходно да ги исполнува критериумите за ослободен отпад, но нема потреба од високо ниво на задржување и изолација, погоден за плитко површинско одлагање и

25. "Кондиционирање" е процес при кој се произведува пакување за радиоактивен отпад погодно за ракување, транспортирање, складирање и/или одлагање. Кондиционирањето вклучува претворање на радиоактивниот отпад во цврста форма, затворање на радиоактивниот отпад во контејнери и препакувања, доколку е неопходно.

Член 3

Ракувањето со радиоактивен отпад и искористени радиоактивни извори опфаќа: генерирање на радиоактивен отпад, карактеризација, собирање, сегрегација, обележување на контејнери, процесирање (обработка), преттретман, третман, кондиционирање, дизајн на пакувања, контрола на квалитет на процесот на кондиционирање и на произведените пакувања, транспортирање, складирање на радиоактивен отпад и искористени радиоактивни извори, рециклирање и повторна употреба на материјали, испуштање на радиоактивни супстанции, ослободување од контрола, како и физичка заштита и безбедност, дизајн, изградба, работење и ставање вон употреба на постројката за складирање на радиоактивен отпад.

За ракувањето со радиоактивен отпад од став 1 на овој член потребна е проценка на сигурноста и проценка на влијание врз животната средина.

Проценките од став 2 на овој член опфаќаат:

- анализи и демонстрација на радиолошка и нерадиолошка сигурност при редовни услови на работа и проценка на потенцијалните ефекти на радијационен вонреден настан и

- сите фази и аспекти на процесот на ракување со радиоактивен отпад и искористени радиоактивни извори во однос на работно изложените лица, населението и животната средина.

Член 4

Генерирањето на радиоактивниот отпад треба да се сведе на минимум преку:

1. планирање на дизајнот, конструкцијата, работењето и планирањето на повторна употреба на постројката;

2. соодветно ракување со радиоактивниот отпад и намалување на производството на секундарен отпад;

3. намалување на волуменот и количината на радиоактивен материјал за кој е потребно понатамошно процесирање преку дозволено испуштање, примена на нивоата за ослободување, по било кое соодветно процесирање и/или доволно долг период на складирање;

4. минимизирање на активноста на радиоактивниот отпад со користење на минимум количини на радиоактивен материјал;

5. враќање на искористениот радиоактивниот извор на производителот или добавувачот;

6. имплементирање на детален систем за управување за сите активности во кои потенцијално се создава радиоактивен отпад (ракување, процесирање, складирање и сл.) и

7. повторно користење и рециклирање на материјали, доколку е можно.

Член 5

Генерирањето на радиоактивен отпад треба да се одржува на минимум преку:

1. контрола на собирањето, сегрегацијата, пакувањето и ракувањето со радиоактивните материјали;

2. воспоставување на соодветна практика за сегрегација, вклучувајќи ослободување на материјалите;

3. ефикасни операции на собирање и процесирање за гасовит и течен радиоактивен отпад;

4. преземање чекори за спречување на контаминација на материјалите, опремата и површината на објектите со цел да се намали потребата од деконтаминација;

5. ограничување на преземање на пакувања и други непотребни материјали во контролираната зона и

6. планирање и изведување на периодичен мониторинг за спречување на ширење на радиоактивна контаминација.

Член 6

За генерирањето на радиоактивен отпад се води евиденција и се поднесуваат извештаи за:

1. генерираниот радиоактивен отпад (датум на генерирање, карактеристики на истиот и сл.);

2. складираниот радиоактивен отпад (вклучувајќи идентификација, потекло, локација, физички и хемиски карактеристики и сл.);

3. материјалот ослободен од контрола или испуштен во животната средина (вклучувајќи податоци поврзани со процесот);

4. потрошените и/или искористените радиоактивни извори вратени на производителот или добавувачите;

5. радиоактивниот отпад и искористените радиоактивни извори пренесени во постројката за управување со радиоактивен отпад и

6. неусогласености и превземени мерки.

Член 7

Радиоактивниот отпад се карактеризира според:

1. потеклото на изворот;

2. физичката и хемиската форма;

3. волуменот и/или масата;
4. радиолошките карактеристики (концентрација на активност, вкупна активност, радионуклиди што се содржат и нивна релативна застапеност);
5. класификацијата на радиоактивниот отпад;
6. категоризацијата на радиоактивниот отпад;
7. сите хемиски, патогени или други опасности поврзани со радиоактивниот отпад и концентрациите на опасниот материјал и
8. секое специјално ракување од интерес за критичниот режим на работа, потребата за отстранување на топлината од радиоактивното распаѓање и сл.

Член 8

При ракувањето радиоактивниот отпад се класифицира на:

1. ослободен отпад;
2. радиоактивен отпад со радионуклиди со многу краток период на полураспаѓање – радиоактивен отпад што може да се складира за време на ограничен период од неколку години и последователно да се ослободува од контрола, при што во оваа класа најчесто спаѓаат радионуклиди користени за истражување и медицински цели;
3. многу нискоактивен радиоактивен отпад;
4. нискоактивен радиоактивен отпад – радиоактивен отпад што е над нивото на ослободување, но со ограничени количини на долгоживеачки радионуклиди, при што за ваквиот радиоактивен отпад е потребна голема изолација и задржување за периоди до неколку стотици години и е погоден за одлагање во постројки проектирани за плитко површинско одлагање; нискоактивниот радиоактивен отпад може да вклучува краткоживеачки радионуклиди на повисоки нивоа на концентрација на активност и долгоживеачки радионуклиди, но само на релативно ниски нивоа на концентрација на активност;
5. средноактивен радиоактивен отпад – радиоактивен отпад кој поради содржината, особено на долгоживеачките радионуклиди, бара поголем степен на задржување и изолација, од степенот при плитко површинско одлагање; средноактивниот радиоактивен отпад бара само ограничени одредби за распространување на топлина за време на неговото складирање или одлагање; истиот може да содржи долгоживеачки радионуклиди, особено алфа емитери, кои нема да се распаднаат до ниво на концентрација на активност прифатлива за плитко површинско одлагање; ваквиот радиоактивен отпад треба да се одлага на поголема длабочина, од ред на десетици до неколку стотици метри и
6. високоактивен радиоактивен отпад – ваквиот радиоактивен отпад се одлага на неколку стотици метри длабочина од површината на земјата на стабилни геолошки формации.

Член 9

Радиоактивниот отпад при ракувањето се категоризира врз основа на:

- а) нерадиоактивните и радиоактивните материјали;
- б) периодот на полураспаѓање на присутните радионуклиди – краткоживеачки радионуклиди (пр. со период на полураспаѓање помал од 100 дена) или долгоживеачки радионуклиди (пр. со период на полураспаѓање поголем од 30 години);

- в) активноста и содржината на радионуклиди;
 - г) физичката и хемиска форма:
 - течен:
 - воден и
 - органски;
 - нехомоген (кој содржи талог или цврсти суспензии);
 - цврст:
 - запалив/незапалив;
 - компактен/некомпактен и
 - метален или неметален;
 - д) фиксираната или нефиксираната површинска контаминација;
 - е) искористените затворени радиоактивни извори и
 - ж) карактеристиките на нерадиолошки опасности (пр. хемиска и биолошка токсичност).
- Категоризацијата од став 1 на овој член се врши земајќи ги предвид критериумите за прифаќање на радиоактивниот отпад дефинирани за секој чекор од процесот на ракување со радиоактивниот отпад.
- Критериумите за прифаќање од став 2 на овој член се:
1. стабилност на радиоактивниот отпад земајќи ги предвид механичките, хемиските, структурните, радиолошките и биолошките карактеристики;
 2. максимална содржина на течностите;
 3. ограничување на активноста (пр. активност по пакување);
 4. степен на незапаливост, неексплозивност и нереактивност на радиоактивниот отпад и
 5. можност за генерирање на токсични гасови.

Член 10

За време на фазите на собирање на радиоактивен отпад треба да се осигура дека:

- а) контејнерите за цврст радиоактивен отпад се поставени во издржлива пластична вреќа која може да се затвори (врзана со пластична леплива трака, термички затворена);
- б) острите радиоактивни отпадни материјали се собираат и складираат во посебни контејнери отпорни на пробивање (пр. метални контејнери) и истите да бидат јасно обележани со натпис „остар радиоактивен отпаден материјал“;
- в) влажниот цврст радиоактивен отпад и течниот радиоактивен отпад се собираат во контејнери согласно со хемиските и радиолошките карактеристики, волуменот на радиоактивниот отпад, барањата за ракување и складирање (обично се користи двојно пакување);
- г) искористените затворени радиоактивни извори се чуваат во нивната заштита и
- д) контејнерите се проверуваат од присуство на радиоактивна контаминација и дека слободната контаминација е отстранета пред повторната употреба на истите.

Член 11

Радиоактивниот отпад се процесира (обработува) на начин што обезбедува сигурност на операциите при нормални услови, превземање на мерки за спречување на појава на инциденти или несреќи и превземање на чекори за ублажување на последиците доколку истите се случат.

Член 12

Радиоактивниот отпад после сегрегацијата се чува во контејнери кои треба да се:

- а) правилно идентификувани;
- б) обележани со знак за опасност од јонизирачко зрачење, кога во истите има радиоактивен отпад;
- в) издржливи;
- г) компатабилни со содржината на радиоактивниот отпад во контејнерот и
- д) соодветни за сигурно полнење и празнење.

Член 13

Контејнерите за радиоактивен отпад од член 12 на овој правилник се идентификуваат и обележуваат така што бараните информации да бидат достапни во сите фази на ракување со отпадот.

Информациите од став 1 на овој член треба да осигураат ефективност и сигурност на следниот чекор во процесот на ракување со радиоактивниот отпад и искористени радиоактивни извори и содржат:

- а) идентификационен број;
- б) радионуклиди;
- в) активност и датум на активноста (ако истата е позната, измерена или проценета);
- г) потекло (просторија, лабораторија и сл., каде е соодветно);
- д) потенцијални опасности (хемиски, инфекциски и сл.);
- е) брзина на доза на површината/датум на мерењето и
- е) маса или волумен.

Член 14

Радиоактивниот отпад се собира, карактеризира и изолира, на местото на создавање на радиоактивниот отпад во согласност со:

- а) воспоставени критериуми и шема за категоризација;
- б) воспоставен начин и постапки за ракување со радиоактивниот отпад и
- в) критериуми за прифаќање на радиоактивниот отпад дефинирани за следниот чекор во процесот на ракувањето со истиот.

Член 15

Радиоактивниот отпад треба:

- а) да се процесира (обработи) само по прецизно извршена карактеризација на истиот и
- б) да се третира според методи избрани врз основа на карактеристиките на отпадот и притоа да биде земено предвид генерирањето на секундарен радиоактивен отпад.

Член 16

Пред третманот на радиоактивниот отпад вклучува физичко или хемиско прилагодување со цел радиоактивниот отпад да биде помалку опасен и приспособен за идното процесирање.

Член 17

Третманот на радиоактивен отпад вклучува:

- а) намалување на волуменот на радиоактивниот отпад (со спалување на запаливиот радиоактивен отпад, тампонирање на цврстиот радиоактивен отпад и сегментација или расклопување на останати отпадни компоненти или опрема);

б) отстранување на радионуклиди (со испарување или јонска измена за течниот радиоактивен отпад и филтрација на истиот во гасовита форма) и

в) измена на формата или составот (со хемиски процес на преципитација, флокулација/групирање и киселинска дигестија, хемиска и термичка оксидација и сл.).

Член 18

Кондиционирањето на радиоактивниот отпад треба да осигура максимална хомогеност и стабилност на истиот, минимален слободен простор во контејнерот, низок степен на истекување и максимална издржливост на контејнерот.

Во изборот на процесот на кондиционирање се зема предвид следното:

- а) користење на матричен материјал за подобрување на сигурноста;
- б) компатибилност на радиоактивниот отпад со избраните материјали и процеси и
- в) минимизирање на генерирањето на секундарен радиоактивен отпад.

Член 19

Дизајнот на пакувањата за радиоактивен отпад треба да осигура ограничување на радионуклидите при нормални и вонредни услови кои можат да се појават за време на ракувањето со радиоактивниот отпад.

За секое пакување од став 1 на овој член, со кондициониран радиоактивен отпад, се обезбедува отпорна ознака на која е наведен идентификациониот број и релевантни информации и за истото се води евиденција.

За секое посебно пакување се чуваат најмалку следните информации:

1. потекло на радиоактивниот отпад;
2. идентификационен број на пакувањето;
3. тип и детали за дизајнот на пакувањето;
4. маса на пакувањето;
5. надворешна големина и/или волумен на пакувањето;
6. максимална брзина на доза на површина на пакувањето и на 1 m од истото (транспортен индекс) и датум на мерењето;
7. резултати од мерењата на површинска контаминација;
8. содржина на радионуклиди, нивна активност и датум на активноста;
9. содржина на фисионен материјал;
10. физичка природа и
11. присуство на потенцијални биолошки, хемиски и други опасности.

Член 20

Контролата на квалитет на процесот на кондиционирање и на произведените пакувања за радиоактивен отпад вклучува:

1. дефинирање на стандардите за квалитет применети на пакувањата за радиоактивен отпад;
2. дефинирање на индикатори за квалитет за процесот на кондиционирање, како и за финалните пакувања, така што истите да демонстрираат дека пакувањата ги задоволуваат специфичните барања и критериумите за прифаќање;

3. програма за тестирање за верификација на карактеристиките на пакувањата;
4. водење на евиденција и
5. обезбедување на техничка поддршка за радиолошки и нерадиолошки мерења и процедури.

Член 21

Транспортирањето на радиоактивен отпад и искористените радиоактивни извори се врши согласно важечките прописи за транспорт на радиоактивен материјал и прописите за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност.

Член 22

Складирањето на радиоактивниот отпад и искористените радиоактивни извори се врши врз основа на претходно воспоставени критериуми за прифаќање.

За складирањето од став 1 на овој член треба да се осигура достапност на соодветна постројка за складирање, контејнери и пакувања за радиоактивниот отпад кои ги исполнуваат критериумите од овој правилник и прописите за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност.

Член 23

Во случај кога радиоактивниот отпад и/или искористените радиоактивни извори што треба да се складираат не ги исполнуваат критериумите за прифаќање, треба да се воспостават критериуми со кои ќе се компензираат недостатоците или ќе се одбие складирањето на таквиот радиоактивен отпад и/или искористените радиоактивни извори.

Член 24

Радиоактивниот отпад се складира на начин што овозможува правилна сегрегација на истиот, заштита на работно изложените лица, населението и животната средина и понатамошно поместување, ракување, транспортирање или одлагање.

Член 25

Радиоактивниот отпад кој содржи само радионуклиди со многу краток период на полураспаѓање и со концентрација на активност поголема од нивоата на ослободување се складира во објектот на институцијата која го генерира радиоактивниот отпад, се додека концентрацијата на активноста не се намали под нивото на ослободување, дозволувајќи ослободениот отпад да биде управуван како конвенционален отпад.

Радиоактивниот отпад и искористените радиоактивни извори кои содржат радионуклиди со период на полураспаѓање поголем од 100 дена се складираат во постројка за складирање на радиоактивен отпад.

Член 26

Радиоактивниот отпад се складира на начин кој овозможува одделување на третираниот и кондициониран радиоактивен отпад од некондиционираниот, нерадиоактивниот отпад и опремата за одржување.

Член 27

Искористените радиоактивни извори кои потекнуваат од увезени радиоактивни извори се враќаат на производителот или добавувачот.

Член 28

При ракувањето со искористените радиоактивни извори се зема предвид следното:

1. искористените затворени радиоактивни извори со висок потенцијален ризик треба да бидат складирани одделно;
2. за извори (како радиумот) со можност за истекување, треба да се превземат посебни радиолошки мерки на претпазливост при ракувањето и складирањето, мониторинг на површинската контаминација и контаминацијата на воздухот, складирање во објекти со соодветна вентилација и опрема и сл.;
3. искористените затворени радиоактивни извори треба да бидат кондиционирани, освен ако периодот на полураспаѓање на радионуклидите е доволно краток да дозволи нивно ослободување од контрола;
4. воспоставување процедури со кои ќе се осигура дека искористените затворени радиоактивни извори не се предмет на збивање, распарчување и спалување и
5. преземање мерки со кои се спречува губење на изворите.

Член 29

Во рамките на ракувањето со радиоактивен отпад треба да се земе предвид можноста за рециклирање и повторна употреба на материјалите.

Член 30

Испуштањата на радиоактивните супстанции од постројките за складирање на радиоактивен отпад во животната средина се вршат согласно прописите за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност.

Член 31

Радиоактивниот материјал се ослободува од контрола доколку се исполнети следните барања:

- а) ефективната доза на која ќе биде изложен поединец од населението како резултат на ослободениот отпад да не надминува 10 μ Sv годишно;
- б) колективната ефективна доза да не надминува 1 човек-Sv годишно;
- в) еквивалентната доза на кожата да не надминува 50 mSv годишно и
- г) ефективната доза од настани со ниска веројатност за појава, а кои може да доведат до повисока изложеност на зрачење, ефективната дози да не надминува 1 mSv годишно.

Член 32

Радиоактивниот материјал се ослободува од контрола доколку не се надминати нивоата на ослободување утврдени во Табелата која е дадена во Прилог и е составен дел на овој правилник.

Член 33

При ослободување на радиоактивен материјал од контрола не треба да се врши намерно разредување на материјалот, кое се разликува од разредувањето кое се јавува во услови на нормална работа.

Член 34

При ослободување на радиоактивен материјал од контрола се отстрануваат сите знаци за опасност од јонизирачко зрачење од истиот, се води евиденција за материјалот и се доставува извештај.

Член 35

При ослободување на радиоактивен материјал од контрола се превземаат следните мерки:

- а) определување на концентрацијата на активност на отпадот;
- б) сегрегација на отпадот наменет за распаѓање;
- в) земање на примероци од радиоактивниот отпад пред ослободување од контрола;
- г) проценка на дозите од ослободениот радиоактивен материјал на поединец од населението и
- д) водење на евиденција и доставување на извештаи до Дирекцијата за радијациона сигурност.

Член 36

За постројката за управување со радиоактивен отпад се обезбедува физичка заштита и безбедност од неовластен пристап на лица како и неовластено отстранување на радиоактивни материјали.

Член 37

При дизајнирањето, изградбата и работењето на постројката за управување со радиоактивен отпад се земаат предвид нуклеарните сигурносни стандарди.

Член 38

Во рамките на ракувањето со радиоактивен отпад, за постројката за складирање на радиоактивен отпад се изготвува план за ставање вон употреба на истата како и финансиски ресурси за ставањето вон употреба.

Член 39

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престанува да се применува Правилникот за начинот на собирање, евидентирање, обработување, чување, конечно сместување и испуштање на радиоактивни отпадни материи во човековата средина („Службен лист на СФРЈ“ бр. 40/86).

Член 40

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 01-1110/2

28 септември 2010 година

Скопје

Директор,
д-р Нузи Шахин, с.р.

Прилог

Табела

Радионуклид	Нивоа на ослободување [Bq/g]
H-3	$8,6 \cdot 10^2$
Be-7	6,9
C-14	$6,3 \cdot 10^1$
F-18	$1,3 \cdot 10^1$
Na-22	$1,3 \cdot 10^{-1}$
Na-24	$2,1 \cdot 10^{-1}$
Si-31	$1,2 \cdot 10^2$
P-32	$9,8 \cdot 10^1$
P-33	$2,3 \cdot 10^2$
S-35	$5,7 \cdot 10^1$
Cl-36	$1,6 \cdot 10^1$
Cl-38	$7,3 \cdot 10^{-1}$
K-40	1,5
K-42	4,0
K-43	$7,3 \cdot 10^{-1}$
Ca-45	$4,0 \cdot 10^1$
Ca-47	$3,2 \cdot 10^{-1}$
Sc-46	$1,5 \cdot 10^{-1}$
Sc-47	5,2
Sc-48	$1,3 \cdot 10^{-1}$
V-48	$1,1 \cdot 10^{-1}$
Cr-51	$1,2 \cdot 10^2$
Mn-51	1,3
Mn-52	$1,0 \cdot 10^{-1}$
Mn-52m	$4,9 \cdot 10^{-1}$
Mn-53	$4,5 \cdot 10^2$
Mn-54	$3,8 \cdot 10^{-1}$
Mn-56	$6,6 \cdot 10^{-1}$
Fe-52	$4,5 \cdot 10^{-1}$

Радионуклид	Нивоа на ослободување [Bq/g]
Fe-55	$4,7 \cdot 10^1$
Fe-59	$2,6 \cdot 10^{-1}$
Co-55	$4,2 \cdot 10^{-1}$
Co-56	$8,3 \cdot 10^{-2}$
Co-57	4,4
Co-58	$3,3 \cdot 10^{-1}$
Co-58m	$2,3 \cdot 10^2$
Co-60	$9,9 \cdot 10^{-2}$
Co-60m	$3,4 \cdot 10^2$
Co-61	$3,5 \cdot 10^1$
Co-62m	$4,1 \cdot 10^{-1}$
Ni-59	$2,9 \cdot 10^2$
Ni-63	$1,2 \cdot 10^2$
Ni-65	2,0
Cu-64	6,8
Zn-65	$5,2 \cdot 10^{-1}$
Zn-69	$1,6 \cdot 10^2$
Zn-69m	2,7
Ga-72	$3,6 \cdot 10^{-1}$
Ge-71	$1,0 \cdot 10^4$
As-73	$1,7 \cdot 10^2$
As-74	$4,5 \cdot 10^{-1}$
As-76	1,4
As-77	$6,7 \cdot 10^1$
Se-75	1,1
Br-82	$1,9 \cdot 10^{-1}$
Rb-86	3,3
Sr-85	$6,6 \cdot 10^{-1}$
Sr-85m	$1,1 \cdot 10^1$
Sr-87m	4,5
Sr-89	$2,8 \cdot 10^1$
Sr-90 +	1,1
Sr-91	1,7

Радионуклид	Нивоа на ослободување [Bq/g]
Sr-92	$7,8 \cdot 10^{-1}$
Y-90	$1,4 \cdot 10^2$
Y-91	$2,5 \cdot 10^1$
Y-91m	2,4
Y-92	4,5
Y-93	$1,4 \cdot 10^1$
Zr-93 +	$6,0 \cdot 10^1$
Zr-95	$2,9 \cdot 10^{-1}$
Zr-97 +	$3,1 \cdot 10^{-1}$
Nb-93m	$1,1 \cdot 10^2$
Nb-94	$1,4 \cdot 10^{-1}$
Nb-95	$4,2 \cdot 10^{-1}$
Nb-97	1,8
Nb-98	$4,6 \cdot 10^{-1}$
Mo-90	1,8
Mo-93	$1,3 \cdot 10^1$
Mo-99	2,0
Mo-101	$7,4 \cdot 10^{-1}$
Tc-96	$1,5 \cdot 10^{-1}$
Tc-96m	$1,9 \cdot 10^1$
Tc-97	$2,0 \cdot 10^2$
Tc-97m	$7,5 \cdot 10^1$
Tc-99	$2,1 \cdot 10^1$
Tc-99m	$5,3 \cdot 10^1$
Ru-97	2,2
Ru-103	$7,1 \cdot 10^{-1}$
Ru-105	1,6
Ru-106 +	2,5
Rh-103m	$1,0 \cdot 10^4$
Rh-105	7,7
Pd-103	$1 \cdot 10^3$
Pd-109	$8,5 \cdot 10^1$
Ag-105	$6,9 \cdot 10^{-1}$

Радионуклид	Нивоа на ослободување [Bq/g]
Ag-108m +	$1,4 \cdot 10^{-1}$
Ag-110m	$1,1 \cdot 10^{-1}$
Ag-111	$1,5 \cdot 10^{-1}$
Cd-109	$1,4 \cdot 10^{-1}$
Cd-115	1,4
Cd-115m	$1,4 \cdot 10^{-1}$
In-111	1,4
In-113m	5,6
In-114m	3,0
In-115m	9,9
Sn-113	1,4
Sn-125	1,1
Sb-122	$9,6 \cdot 10^{-1}$
Sb-124	$1,6 \cdot 10^{-1}$
Sb-125	$6,6 \cdot 10^{-1}$
Te-123m	3,5
Te-125m	$7,1 \cdot 10^{-1}$
Te-127	$1,5 \cdot 10^{-2}$
Te-127m	$1,3 \cdot 10^{-1}$
Te-129	$2,5 \cdot 10^{-1}$
Te-129m	5,2
Te-131	3,6
Te-131m	$3,6 \cdot 10^{-1}$
Te-132	$1,8 \cdot 10^{-1}$
Te-133	1,3
Te-133m	$5,1 \cdot 10^{-1}$
Te-134	$7,3 \cdot 10^{-1}$
I-123	$1,1 \cdot 10^{-1}$
I-125	7,4
I-126	$7,7 \cdot 10^{-1}$
I-129	$4,5 \cdot 10^{-1}$
I-130	$5,7 \cdot 10^{-1}$
I-131	1,0

Радионуклид	Нивоа на ослободување [Bq/g]
I-132	$5,2 \cdot 10^{-1}$
I-133	1,2
I-134	$4,4 \cdot 10^{-1}$
I-135	$6,9 \cdot 10^{-1}$
Cs-129	2,4
Cs-131	$1,0 \cdot 10^3$
Cs-132	$5,2 \cdot 10^{-1}$
Cs-134	$1,8 \cdot 10^{-1}$
Cs-134m	$3,3 \cdot 10^2$
Cs-135	$4,3 \cdot 10^{-1}$
Cs-136	$1,5 \cdot 10^{-1}$
Cs-137 +	$3,8 \cdot 10^{-1}$
Cs-138	$4,8 \cdot 10^{-1}$
Ba-131	$8,6 \cdot 10^{-1}$
Ba-140 +	$1,7 \cdot 10^{-1}$
La-140	$2,0 \cdot 10^{-1}$
Ce-139	3,4
Ce-141	7,0
Ce-143	2,4
Ce-144 +	3,8
Pr-142	$1,2 \cdot 10^{-1}$
Pr-143	$1,5 \cdot 10^{-2}$
Nd-147	3,3
Nd-149	4,6
Pm-147	$6,0 \cdot 10^{-1}$
Pm-149	$4,4 \cdot 10^{-1}$
Sm-151	$1,6 \cdot 10^2$
Sm-153	$2,2 \cdot 10^{-1}$
Eu-152	$2,1 \cdot 10^{-1}$
Eu-152m	3,9
Eu-154	$1,9 \cdot 10^{-1}$
Eu-155	9,0
Gd-153	9,8

Радионуклид	Нивоа на ослободување [Bq/g]
Gd-159	$2,7 \cdot 10^1$
Tb-160	$3,0 \cdot 10^{-1}$
Dy-165	$7,3 \cdot 10^1$
Dy-166	$1,6 \cdot 10^1$
Ho-166	$2,6 \cdot 10^1$
Er-169	$2,0 \cdot 10^2$
Er-171	5,2
Tm-170	$2,4 \cdot 10^1$
Tm-171	$1,5 \cdot 10^2$
Yb-175	$1,1 \cdot 10^1$
Lu-177	$1,5 \cdot 10^1$
Hf-181	$6,8 \cdot 10^{-1}$
Ta-182	$2,5 \cdot 10^{-1}$
W-181	$3,5 \cdot 10^1$
W-185	$1,2 \cdot 10^2$
W-187	1,5
Re-186	$3,6 \cdot 10^1$
Re-188	$1,8 \cdot 10^1$
Os-185	$4,9 \cdot 10^{-1}$
Os-191	$1,0 \cdot 10^1$
Os-191m	$5,0 \cdot 10^2$
Os-193	$1,1 \cdot 10^1$
Ir-190	$1,2 \cdot 10^{-1}$
Ir-192	$4,4 \cdot 10^{-1}$
Ir-194	8,9
Pt-191	2,0
Pt-193m	$1,1 \cdot 10^2$
Pt-197	$6,9 \cdot 10^1$
Pt-197m	$3,4 \cdot 10^1$
Au-198	1,1
Au-199	6,9
Hg-197	$1,8 \cdot 10^1$

Радионуклид	Нивоа на ослободување [Bq/g]
Hg-197m	$1,2 \cdot 10^1$
Hg-203	1,8
Tl-200	$4,7 \cdot 10^{-1}$
Tl-201	$1,1 \cdot 10^1$
Tl-202	$8,5 \cdot 10^{-1}$
Tl-204	$1,3 \cdot 10^1$
Pb-203	2,0
Pb-210 +	$8,6 \cdot 10^{-3}$
Pb-212 +	1,0
Bi-206	$1,1 \cdot 10^{-1}$
Bi-207	$1,5 \cdot 10^{-1}$
Bi-210	$1,9 \cdot 10^1$
Bi-212 +	$9,4 \cdot 10^{-1}$
Po-203	$6,9 \cdot 10^{-1}$
Po-205	$7,7 \cdot 10^{-1}$
Po-207	$8,7 \cdot 10^{-1}$
Po-210	$2,5 \cdot 10^{-2}$
At-211	$4,2 \cdot 10^1$
Ra-223 +	$8,1 \cdot 10^{-1}$
Ra-224 +	$3,2 \cdot 10^{-1}$
Ra-225	$6,3 \cdot 10^{-1}$
Ra-226 +	$8,0 \cdot 10^{-3}$
Ra-227	8,6
Ra-228 +	$1,7 \cdot 10^{-2}$
Ac-227	$2,4 \cdot 10^{-2}$
Ac-228	1,3
Th-226 +	$5,9 \cdot 10^1$
Th-227	$4,5 \cdot 10^{-1}$
Th-228 +	$1,1 \cdot 10^{-1}$
Th-229 +	$4,2 \cdot 10^{-2}$
Th-230	$1,2 \cdot 10^{-1}$
Th-231	$1,3 \cdot 10^2$

Радионуклид	Нивоа на ослободување [Bq/g]
Th-232	$1,4 \cdot 10^{-2}$
Th-234	$1,9 \cdot 10^1$
Pa-230	$5,3 \cdot 10^{-1}$
Pa-231	$1,9 \cdot 10^{-2}$
Pa-233	2,0
U-230 +	$3,8 \cdot 10^{-1}$
U-231	$1,1 \cdot 10^1$
U-232 +	$5,5 \cdot 10^{-2}$
U-233	$6,2 \cdot 10^{-1}$
U-234	$6,7 \cdot 10^{-1}$
U-235 +	$7,1 \cdot 10^{-1}$
U-236	$7,3 \cdot 10^{-1}$
U-237	4,5
U-238 +	$6,9 \cdot 10^{-1}$
U-239	$1,0 \cdot 10^2$
U-240 +	4,5
Np-237 +	$3,1 \cdot 10^{-1}$
Np-239	3,8
Np-240	1,1
Pu-234	$1,0 \cdot 10^2$
Pu-235	$1,0 \cdot 10^2$
Pu-236	$3,1 \cdot 10^{-1}$
Pu-237	$1,4 \cdot 10^1$
Pu-238	$1,5 \cdot 10^{-1}$
Pu-239	$1,4 \cdot 10^{-1}$
Pu-240	$1,4 \cdot 10^{-1}$
Pu-241	3,4
Pu-242	$1,5 \cdot 10^{-1}$
Pu-243	$1,6 \cdot 10^2$

Радионуклид	Нивоа на ослободување [Bq/g]
Pu-244	$1,5 \cdot 10^{-1}$
Am-241	$1,7 \cdot 10^{-1}$
Am-242	$1,3 \cdot 10^2$
Am-242m +	$1,2 \cdot 10^{-1}$
Am-243 +	$1,7 \cdot 10^{-1}$
Cm-242	1,2
Cm-243	$2,3 \cdot 10^{-1}$
Cm-244	$2,7 \cdot 10^{-1}$
Cm-245	$1,5 \cdot 10^{-1}$
Cm-246	$1,7 \cdot 10^{-1}$
Cm-247	$1,8 \cdot 10^{-1}$
Cm-248	$4,9 \cdot 10^{-2}$
Bk-249	$2,2 \cdot 10^1$
Cf-246	$1,3 \cdot 10^1$
Cf-248	$6,8 \cdot 10^{-1}$
Cf-249	$1,0 \cdot 10^{-1}$
Cf-250	$1,9 \cdot 10^{-1}$
Cf-251	$1,0 \cdot 10^{-1}$
Cf-252	$2,2 \cdot 10^{-1}$
Cf-253	2,7
Cf-254	$1,6 \cdot 10^{-1}$
Es-253	2,2
Es-254	$3,7 \cdot 10^{-1}$
Es-254m	$8,8 \cdot 10^{-1}$
Fm-254	$6,0 \cdot 10^1$
Fm-255	$1,8 \cdot 10^1$

Нивоата на ослободување на наведените радионуклиди со знак “+” се однесуваат и на нивните производи на радиоактивно распаѓање

www.sivesnik.com.mk
contact@sivesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о.-Скопје
бул. "Партизански одреди" бр. 29. Поштенски факс 51.
Директор и одговорен уредник - Тони Трајанов.
Телефон: +389-2-55 12 400.
Телефакс: +389-2-55 12 401.

Претплатата за 2010 година изнесува 9.200,00 денари.
„Службен весник на Република Македонија“ излегува по потреба.
Рок за рекламации 15 дена.
Жиро-сметка: 300000000188798.
Депонент на Комерцијална банка, АД - Скопје.
Печат: ГРАФИЧКИ ЦЕНТАР ДООЕЛ, Скопје.

ISSN 0354-1622

